

Riksdagens protokoll

2004/05:120

Fredagen den 13 maj

Kl. 9.00 – 14.08

Protokoll
2004/05:120

---

1 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att voteringen *onsdagen den 18 maj kl. 9.00* skulle utgå varigenom den allmänna debattimmen skulle börja kl. 9.00.

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2004/05:571

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:571 av Tomas Högström (m) om lokala miljölösningar i produktionsprocessen

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 maj 2005.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Finansdepartementet

Pär Nuder

Enligt uppdrag

Lilian Wiklund

Expeditions- och rättschef

3 § Svar på interpellation 2004/05:527 om folkbildningen

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Håkan Larsson har frågat dels vilka initiativ jag tänker ta för att skapa klarhet i regeringens folkbildningspolitik för framtiden, dels om jag avser att ta initiativ till en folkbildningsproposition och i så fall när.

Jag delar Håkan Larssons uppfattning att folkbildningen är en central del av den grund som vår svenska demokrati vilar på. Den är dessutom en del av den svenska demokratin i sig. Folkbildningen bidrar i hög grad till att stärka grundläggande demokratiska värderingar, förhållningssätt och arbetsformer i stora grupper av befolkningen. Folkbildningen spelar

en central roll när det gäller att förverkliga idén om det livslånga lärandet för många vuxna.

Folkbildningen åtnjuter därför ett mycket omfattande stöd från samhället. Över statsbudgeten anvisas i år mer än 2,6 miljarder kronor direkt till Folkbildningsrådet. Ytterligare betydande belopp anvisas för specificerade ändamål inom folkbildningen. Härtill kommer kostnaderna för studiemedel och korttidsstudiestöd till deltagare. Landsting och – om än i minskande omfattning – kommuner ger också bidrag till folkhögskolor och studieförbund.

Statens bidrag har under den senaste tioårsperioden legat fast och i huvudsak varit förenat med samma kompensation för löne- och prisutvecklingen och samma rationaliseringskrav som gällt för flertalet statliga verksamheter. Folkbildningen har dock undantagits när i stort sett all annan statligt finansierad verksamhet under senare år berörts av generella besparingskrav.

Folkbildningen har, som Håkan Larsson påpekar, under de senaste åren belysts i ett flertal betänkanden och rapporter. Remissbehandlingen av dem har avslutats, och jag räknar med att senare under mandatperioden kunna återkomma till riksdagen med en proposition om folkbildningen.

Anf. 2 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Först vill jag tacka Lena Hallengren för svaret och särskilt för att svaret innehåller en verklig nyhet. Det är ett klart besked om att det faktiskt kommer en proposition om folkbildningen under innevarande mandatperiod. Som jag påpekar i interpellationen har det hittills rätt oklarhet om det skulle bli någon folkbildningsproposition eller inte. Regeringen har verkat ganska ointresserad och utan engagemang för folkbildningen. Men det blir det förhoppningsvis ändring på nu.

Jag är glad över att interpellationen uppenbarligen har fått statsrådet att ge detta positiva besked till hela Folkbildnings-Sverige. Att det kommer ett förslag från regeringen måste innebära ökade resurser till folkbildningen framöver. Det är vi många, inte minst i Centerpartiet, som har efterlyst länge. En fråga som det vore bra att få lite bättre klarhet i är när propositionen kommer. Kommer den i höst, eller kommer den i vår?

I svaret berömmar sig statsrådet över att folkbildningsanslaget har legat fast under de senaste tio åren. Man kan också uttrycka det på ett annat sätt. Man kan säga att folkbildningen har hållits på sparlåga i ett decennium. Man kan exempelvis jämföra med anslagsutvecklingen när det gäller högskolan.

I 2002 års årsbok från Swedish Institute for Studies in Education and Research gör institutets ledare professor Sverker Sörlin en tankeväckande observation: ”Proportionerna mellan statliga medel till folkbildning respektive högre utbildning/forskning var 1991 ungefär 1:7, år 2001 var de 1:17.”

Självfallet är det glädjande att vi under senare år har kunnat bygga ut den högre utbildningen och forskningen, vilket för övrigt vi i Centerpartiet aktivt har medverkat till. Utbyggnaden av den högre utbildningen har krävt större resurser. Men folkhögskolorna och studieförbunden har samtidigt fått stå tillbaka i resursfördelningen. Jag tycker nog att det är ett misstag som bör repareras framöver.

I dag tvingas folkhögskolorna exempelvis avvisa mer än hälften av dem som söker till dessa skolor. När folkhögskolor startar filialer i invandrartäta och arbetslöshetstygda områden som exempelvis Bergsjön i Göteborg har Folkbildningsrådet inga möjligheter att ge några resurstillskott. Det är illa.

Folkhögskolorna och studieförbunden har utsatts för ett hårt rationaliseringstryck, som också framgår av Lena Hallengrens svar. Det har i praktiken inneburit att lärartätheten på folkhögskolorna minskat med 15 % och att folkhögskolelärarna i dag tjänar flera tusen kronor mindre per månad med än gymnasielärare.

Bland studieförbunden har många lokalavdelningar ekonomiska problem. Risken är att studieförbunden försvinner från många miljöer runtom i vårt land där folkbildningen verkligen behövs. När man tvingas höja deltagaravgifterna i olika studiecirkel begränsar detta också möjligheterna för många att delta av ekonomiska skäl. Det är en allvarlig utveckling. Meningen med studiecirkeln var ju att även de mindre bemedlade skulle kunna utbildas på detta sätt.

Glädjande nog är vi överens om att folkbildningen är viktig för att stärka demokratin och demokratiska värderingar. Nationalekonomen professor Lars Pålsson Syll är en av många engagerade människor som under senare tid gett sig in i debatten om folkbildningens framtid. Hans främsta argument är just att ett ökat samhällsstöd till folkbildningen också stärker demokratin.

Delar statsrådet Hallengren Pålsson Sylls uppfattning om att ett ökat stöd till folkbildningen är viktigt för att stärka demokratin? Vi behöver som jag ser det ett verkligt folkbildningslyft, och det snart. Vad säger Lena Hallengren?

Anf. 3 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Först vill jag tacka Håkan Larsson för att han har väckt denna mycket viktiga interpellation och också rikta ett tack till statsrådet för svaret på interpellationen.

Folkbildningen är en central del av det civila samhälle som demokratin ytterst vilar på. Inom studieförbund och folkhögskolor pågår dagligen ett myller av aktiviteter, allt i syfte att förmedla kunskap och kompetens. Det arbetet bärs ytterst upp av hårt arbetande ideella krafter. Det är någonting som vi måste slå vakt om.

Vi måste slå vakt om folkbildningen för dess egen skull just därför att man bedriver en utbildning som är väldigt viktig för många människor som inte nås av den traditionella högre utbildningen. Den är en del av det civila samhälle och den demokrati som är så otroligt viktig.

Om detta har det under en väldigt lång tid rått en stor och bred politisk enighet här i riksdagen. Från höger till vänster har alla politiska partier bekänt sig till tanken och sett vikten av folkbildningen och den roll som folkbildningen spelar.

Frågan är hur det egentligen ser ut nu. I dag är det många runtom i Folkbildnings-Sverige som ser med oro på den politik som regeringen bedriver på folkbildningsområdet och de signaler som inte minst Lena Hallengren själv har sänt ut när det gäller folkbildningspolitiken.

Ett av skälen till att det har skapats oro har varit det uttalande som statsrådet Lena Hallengren gjorde i tidningen Sändaren den 24 mars

2005. Där uttryckte statsrådet sig så här: ”Folkhögskolorna är ingen statlig verksamhet och kan därför inte räknas med några större höjningar av bidragen, utöver den årliga uppräkningsen.”

Jag har stor förståelse och respekt för att statsrådet inte vill ägna sig åt att ge långtgående ekonomiska utfästelser, framför allt inte under en längre tidsperiod. Men det intressanta med uttalandet är inte just det. Det handlar om den principiella frågan.

Är det just det faktum att det inte är statlig verksamhet som leder till att folkhögskolor och övrig folkbildning inte ska prioriteras? Är det därför som folkbildningen ska få stå tillbaka? I så fall är det någonting som vi måste beteckna som en radikal omsvängning och en omläggning av svensk folkbildningspolitik.

Jag skulle vilja säga att just därför att folkbildningen inte är någon statlig verksamhet utan bygger på ideellt arbetande krafter – i grunden och ytterst frivilligorganisationer – så är det särskilt viktigt att man får känna samhällets stöd och kan verka i sin roll. Det är viktigt att slå vakt om folkbildningen.

Jag skulle vilja ge statsrådet Lena Hallengren en chans här. Jag vet att det är rätt många som följer den här debatten just nu. Många kommer också att ta del av den i efterhand. Jag vill ge henne en chans att klargöra regeringens syn på folkbildningen. Hur ser regeringen på den i förhållande till annan statlig verksamhet? Menar regeringen att folkbildningen ska få stå tillbaka för annan statlig verksamhet eller kommer den också framöver att vara en prioriterad uppgift för den socialdemokratiska regeringen? Är den socialdemokratiska regeringen beredd att sluta upp kring den politik som vi har varit överens om i den här riksdagen under lång tid? Eller stakar man nu ut en ny kurs?

Kort sagt: Tar Lena Hallengren avstånd från det uttalande som hon gjorde i tidningen Sändaren? Är hon beredd att backa från det? Det vore ett mycket välkommet besked för många av dem som i dag är aktiva i folkbildningen i Sverige.

Anf. 4 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Jag ska börja med att ge svar till både Håkan Larsson och Tobias Krantz och säga att folkbildning inte är en statlig verksamhet. Det är en fri och en frivillig verksamhet, med allt vad det innebär. Det må vara en freudiansk felsägning, men att tala om folkbildning som en statlig verksamhet skulle vara en radikal omläggning av folkbildningspolitiken.

Däremot är det självklart att folkbildningen ska ha ett stort statligt stöd, vilket jag redogjorde för i mitt svar. Folkbildningen har det i dag, och den ska fortsätta att ha det. Det kommer att läggas fram en proposition som kommer under mandatperioden, men jag kan inte specificera exakt när. Det återstår ju drygt ett år av mandatperioden, så det är väl ändå ett hyggligt tidsspän i ett besked.

När det handlar om statlig verksamhet och rationaliseringskrav vill jag säga att rationaliseringstrycket på folkbildning har varit betydligt lägre än på någon annan statlig verksamhet. Skälet är att den generella besparing på 0,6 % som har gjorts på statlig verksamhet de senaste åren inte har gjorts på folkbildningen. Den har undantagits. I praktiken har det inneburit ett tillskott på 40 miljoner.

Jag beskriver rationaliseringstrycket i mitt svar, som jag gärna utvecklar här i kammaren för att det inte ska råda någon tveksamhet. Detta ligger implicit i all statlig pris- och löneomräkning. I alla löneomräkningar ligger alltså implicit ett rationaliseringskrav på statlig verksamhet. Sedan finns det olika prisomräkningssystem.

Jag har ett svar till framför allt Tobias Krantz, som frågade om tidningen Sändaren. Alla vi som jobbar med politik vet att vi inte ställer frågorna själva, och vi får inte heller alltid formulera svaren som det var tänkt. När det handlar om tidningen Sändaren är jag helt enkelt inte beredd att jämställa folkbildningen med högskolor och universitet i alla avseenden. Högskolor och universitet är statligt reglerade och fullt ut statligt finansierade. I den meningen tycker jag inte att vi ska jämställa folkbildningen med högskolor och universitet.

Däremot är det självklart att folkbildningen är en avgörande del för den svenska demokratin. Om det råder någon som helst tveksamhet om det så tackar jag Håkan Larsson för tillfället att få säga det i kammaren. Det är därför vi har ett bidrag på 2,6 miljarder. Det är därför vi har anvisat 500 platser inom folkbildningen till långtidsarbetslösa ungdomar i den senaste vårpropositionen. Vi ser den unika pedagogik som folkbildningen har och den roll som folkbildningen spelar. Det är därför folkbildningen fick behålla 7 000 av de 10 000 platser som man fick i Kunskapslyftet medan kommunerna fick behålla ungefär hälften av platserna. Det är därför många långtidsarbetslösa har möjlighet att studera med aktivitetsstöd i folkbildningen.

Folkbildningen är alltså otroligt betydelsefull, och det handlar inte om att sänka några ambitionsnivåer. Men som jag också sade i mitt svar i tidningen Sändaren – som uppenbarligen blir en referens i debatten – kan jag naturligtvis inte lova några stora tillskott.

Även om alliansledarpartiet Moderaterna inte är här nu vore det intressant om Folkpartiets och Centerns representanter kunde reflektera lite över den neddragning på 300 miljoner kronor som Moderaterna föreslår. Det tror jag skulle vara ett slag mot folkbildningen som det skulle vara svårt att gå hel ur.

Anf. 5 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag tror inte att någon har sagt att folkbildningen skulle vara en statlig verksamhet – i varje fall inte jag. Jag instämmer med Tobias Krantz om att det är just den fristående rollen som den fria folkbildningen har som gör att den är så oerhört viktig för vår demokratiska utveckling. Folkbildningen finns över hela landet, och den möter människor vad gäller kultur, debatter och studier och har på det viset en central roll i vår demokrati.

Lena Hallengren vill framställa det som att folkbildningen har fått en ganska hyfsad ekonomisk utveckling. Jag jämförde tidigare det ökade stöd som den högre utbildningen och forskningen har fått med folkbildningens stöd. Jag tycker att det finns en viss relevans i att göra en sådan jämförelse. Om man läser Folkbildningsrådets budgetäskande för de kommande åren framgår det tydligt att man är orolig över utvecklingen. Man känner att det pågår en ekonomisk utarmning. Det kanske inte är allra värst från statens sida, utan många kommuner har dragit ned stödet till folkbildningen.

Jag vill fråga Lena Hallengren om hon är beredd att ta initiativ till en dialog med landsting och kommuner om det gemensamma ansvaret för folkbildningens utveckling och för finansieringen. Det kommer att behövas stöd från alla tre nivåer för att det här ska fungera. Som jag sade tidigare är risken annars stor för att stora områden i vårt land förlorar en fungerande folkbildning. Det vore ett svårt slag både mot enskilda människor och mot den demokratiska utvecklingen.

Vad gäller stödet till folkbildningen kan jag bara tala för Centerpartiet. Vi har ju ändå lagt ökade resurser i förhållande till regeringen till folkbildningspolitiken i våra budgetar de senaste åren. Det är den linje vi kommer att jobba för, och försöka se till att folkbildningen får ökat stöd framöver. Men det skulle vara positivt om regeringen också kan visa god vilja och i den proposition som är utlovad nu ge ett kraftigt resurstillskott. Då ska vi kunna stödja det.

Anf. 6 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Jag tycker att Lena Hallengrens svar på mina synpunkter inte var riktigt klargörande. Jag tyckte att jag hörde att hon sade att folkhögskolorna och folkbildningen är en statlig verksamhet. Från min utgångspunkt är det precis det som frågan gäller. Det är ingen statlig verksamhet, utan det är en frivillig verksamhet som till viss del bedrivs med statligt stöd. Jag tycker att det är viktigt att Lena Hallengren är tydlig på den punkten och inser att det finns en tydlig skillnad mellan statliga verksamheter och den verksamhet som folkbildningen utgör, som bedrivs i frivillig form och ytterst vilar på ideella krafter.

Det var en intressant reflexion över det uttalande som Lena Hallengren gjorde i tidningen Sändaren. Som jag förstod det antydde statsrådet att hon hade blivit fälsad. Helst skulle hon också ha velat ställa de frågor som hon fick av tidningen. Det är en något egendomlig synpunkt.

Jag vill ge statsrådet chansen återigen att ta riksdagens möjligheter i anspråk och ta avstånd från det uttalande som hon sades ha gjort i tidningen Sändaren. Lena Hallengren har nu chansen att klargöra att det faktum att folkhögskolorna inte är en reguljär statlig verksamhet inte ska leda till att de inte prioriteras i kommande budgetdiskussioner.

Precis som jag sade tidigare har jag respekt för att statsrådet inte kan ge långtgående ekonomiska utfästelser. Men jag vill ändå att statsrådet ska klargöra sin och regeringens principiella syn på folkbildningen. Hur ska den prioriteras?

Till sist vill jag säga att tanken med det interpellationsinstitut vi har är att det är ledamöter av riksdagen som ställer regeringens ledamöter till svars. Därför tycker jag att det är egendommeligt att statsrådet ägnar sig åt att utkräva ansvar av de ledamöter som ställer frågor till henne.

Det är under de senaste tio åren, när Socialdemokraterna har styrt, som folkbildningen har levt på sparlåga. Statsrådet borde därför ägna sig åt en viss självvrannsakan i stället för att angripa oppositionen.

Anf. 7 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Den som önskar får väl gå tillbaka till protokollet och se hur vi har formulerat oss här. Jag var tydlig i mitt förra inlägg när jag sade att detta inte är någon statlig verksamhet utan en fri och frivillig verksamhet. Jag tycker att det är viktigt att påtala det. Men verksamheten

ska ha ett stort statligt stöd, precis som folkbildningen också har mottagit under den senaste mandatperioden och perioderna dessförinnan.

Det är väl också så att en fråga får ett enkelt svar, men en debatt är en debatt, och det får nog Tobias Krantz leva med.

När det gäller citeringen ur tidningen ska jag för sista gången säga att olika frågor kan vävas samman till ett svar. Jag står för att jag inte fullt ut vill jämföra folkhögskolor med högskolor och universitet och den statliga reglering som de har. Jag kan inte heller lova några nya pengar. Däremot tycker jag inte att de behöver ha ett samband på det sätt som tidningen har kopplat ihop dem. Mina respektive svar till tidningen Sändaren står jag för, och jag har tydliggjort min uppfattning här tidigare.

När det gäller den ekonomiska utvecklingen vill jag säga att vi har byggt ut högskolor och universitet de senaste tio åren för att ge alltför många människor möjlighet till en högre utbildning. Målsättningen är att en halv årskull ska påbörja högre studier före 25 års ålder. Jag tycker inte att det är riktigt relevant att säga att det borde motsvaras av liknande uppräkningsförhållanden för folkhögskolor och studieförbund. Däremot har det ett värde att debattera folkbildningen i sig, men jag tycker inte att en jämförelse med högskolor och universitet är så given som interpellanten här vill påtala.

Däremot vill jag gärna säga några ord om ekonomin. Det är precis som Håkan Larsson sade att det kanske inte är från statens sida som ekonomin har sackat efter. Jag får tacka för det erkännandet. Det handlar om att framför allt kommuner, men också landsting, tar ett allt mindre ansvar. Kommunernas minskade, och ibland nollade, anslag gör att studieförbunden får ytterst svårt att bedriva sin verksamhet. Jag är mycket bekymrad över detta.

När det gäller landstingen handlar det om deras stöd till folkhögskolor. Och jag vill hävda att en stor del av problemet för folkhögskolorna handlar om att det startats 20 nya folkhögskolor de senaste tio åren. Det sade jag också i tidningen Sändaren, vilket den som läste hela artikeln kunde se. Det är klart att det spelar roll om 20 nya folkhögskolor ska vara med och dela på samma kaka. Det är också en del av det fria och frivilliga att folkbildningen själv fördelar medel och sätter upp krav för hur fördelningen ska se ut. Nu vet vi också att folkbildningen remissbehandlar och närmar sig ett beslut om ett nytt fördelningssystem för studieförbunden. Vi får väl alla följa detta mycket noga och hoppas att man lyckas göra det i sådan samsyn att det är många som blir nöjda.

Att stå i kammaren och bara tala för sitt eget parti blir något märkligt om Moderaterna, som det parti som leder den borgerliga oppositionen och alliansen, vill dra ned med 300 miljoner kronor. Då förstår jag att Håkan Larsson har stor tilltro till att regeringen ska återkomma med mer pengar. Det är kanske inte tillsammans med sina allianspartner som man kommer att nå den framgången.

Anf. 8 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Det finns många krafter som jobbar för folkbildningen. Jag tycker inte att vi ska behöva diskutera vem som gör det och inte gör det. Vi kommer att jobba stenhårt för att folkbildningen ska få goda förutsättningar, både ekonomiskt och på annat sätt, framöver.

Jag vill tacka Lena Hallengren för att vi har fått klart besked om att det kommer en proposition under den här mandatperioden. Det har ju rätt

Svar på
interpellationer

oklarhet om det. Inte minst inom studieförbund och folkhögskolor har man undrat vad som egentligen händer efter alla remissrundor och utredningar. Varför kommer inte regeringen med något förslag? Nu har vi fått löfte om det. Det tror jag är väldigt positivt.

Visst finns det skillnader mellan högre utbildning och forskning och folkbildningen. Framför allt är folkbildningen fri och självständig och bedriver sin verksamhet med många ideella krafter. Då är det viktigt att ha det här samhälleliga stödet. Jag tycker att det är allvarligt att proportionerna har ändrat sig så väldigt mycket under bara en tioårsperiod. Folkbildningen har hållits på sparlåga även av staten. Sedan kan man säga att det är värre i många kommuner där man har dragit ned. Jag frågade statsrådet om hon är beredd att ta initiativ till en diskussion, en dialog, med de olika nivåerna i samhället så att man får en bättre samordning. Då skulle folkbildningen få möjlighet att leva lokalt runtom i hela vårt land framöver. Jag tror att det vore väldigt bra om det beskedet kunde komma här i dag.

Anf. 9 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Jag vill avsluta med att tacka Tobias Krantz och Håkan Larsson för en bra debatt. Det handlar faktiskt om goda krafter som ska samverka. Vi har naturligtvis ett gemensamt intresse av att folkbildningen får vara stark och att den fortsatt är fri och frivillig. Jag kan bara garantera att jag känner ett stort stöd i regeringen för frågorna om folkbildningen. Jag återkommer med en proposition och hoppas att det blir en bra och spännande debatt då.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2004/05:540 om statsbidrag till studieförbunden

Anf. 10 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Luciano Astudillo har frågat mig vilka åtgärder som jag är beredd att vidta för att studieförbunden ska få ett stabilt och kvalitetsinriktat stöd från staten.

Folkbildningen är en central del av den grund som den svenska demokratin vilar på. Den är dessutom en del av den svenska demokratin i sig. Folkhögskolor och studieförbund bidrar i hög grad till att stärka grundläggande demokratiska värderingar, förhållningssätt och arbetsformer i stora grupper av befolkningen. Folkbildningen spelar en central roll när det gäller att förverkliga idén om det livslånga lärandet för många vuxna. Folkbildningen åtnjuter därför ett mycket omfattande ekonomiskt stöd från samhället.

Statens bidrag till folkbildningen har under den senaste tioårsperioden legat fast och varit förenat med i huvudsak samma kompensation för löne- och prisutvecklingen och samma rationaliseringskrav som gällt för flertalet statliga verksamheter. Folkbildningen har däremot undantagits när i stort sett all annan statligt finansierad verksamhet under senare år berörts av generella besparingskrav. Ansvaret för att fördela statsbidraget

och för de kriterier som styr denna fördelning vilar helt på Folkbildningsrådet.

Att varje studietimme, som Luciano Astudillo hävdar, fått mindre bidrag beror i allt väsentligt dels på att många kommuner har minskat sitt stöd till studieförbunden, dels på att antalet studietimmar har ökat.

Jag delar Luciano Astudillos uppfattning att det vore värdefullt att kvalitativa kriterier tillämpades vid fördelningen av statsbidrag inom folkbildningen, men ansvaret för dessa frågor har riksdag och regering överlämnat till Folkbildningsrådet.

Folkbildningen har under de senaste åren belysts i ett flertal betänkanden och rapporter. Remissbehandlingen av dem har avslutats, och jag räknar med att senare under mandatperioden kunna återkomma till riksdagen med en proposition om folkbildningen.

Tredje vice talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

5 § Svar på interpellation 2004/05:537 om kvalificerad yrkesutbildning

Anf. 11 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Karin Granbom har frågat mig dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att mildra kompetensproblem vid nyrekrytering inom industrisektorn när 40-talisterna går i pension, dels vilka planer jag har för framtida kvalificerad yrkesutbildning.

Det är av stor vikt att samhällets behov av utbildad arbetskraft inom olika yrkesområden kan tillgodoses. Ansvaret för detta delas mellan staten, kommunerna och arbetslivet. Inom gymnasieskolan och de eftergymnasiala utbildningarna finns redan nu förutsättningar för de studerande att inrikta sig på arbete inom det industriella området.

Förändringar som gagnar yrkesutbildningens förutsättningar är aktuella i olika sammanhang. Som regeringen har framhållit i sin proposition *Kunskap och kvalitet – elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan* (prop. 2003/04:140) bör lokalt samråd mellan kommun och arbetsmarknadens parter i frågor som rör yrkesinriktade program i gymnasieskolan åter göras obligatoriskt. Detta ska bidra till att öka intresset för arbete inom industrisektorn. Även genom införandet av en gymnasial lärlingsutbildning och en ökad samverkan mellan skola och arbetsliv förbättras möjligheterna för de yrkesinriktade utbildningarna att få det elevintresse som är önskvärt.

Regeringen har vidare tillsatt en yrkesutbildningsdelegation som bland annat har till uppgift att verka för att höja kvaliteten och öka rekryteringen till gymnasieskolans yrkesinriktade utbildningar (dir. 2004:72). Syftet med insatserna är att på ett bättre sätt tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och därmed bidra till att möta den efterfrågan som uppstår i samband med de pensionsavgångar som kan väntas. Nyligen har delegationen beslutat stödja regionala utvecklingscentrum i Mälardalen och Trollhättan som ett led i detta arbete.

Kommunerna har en betydelsefull roll att spela inte bara när det gäller utbildningen av ungdomar. Det är viktigt att kommunerna inom den

Prot. 2004/05:120
13 maj

Svar på
interpellationer

kommunala vuxenutbildningen kan erbjuda sådana grundläggande yrkesutbildningar som det finns ett behov av och intresse för. Utöver de nationella kurser som står till buds kan individuella och lokala kurser tas fram tillsammans med det lokala arbetslivet, även i form av arbetsplatsförlagd utbildning.

Studie- och yrkesvägledningen har stor betydelse för yrkesval och rekryteringen till utbildningar. Aktiv information och vägledning som ökar kunskaperna om yrken inom industrisektorn är väsentligt för att öka dess attraktionskraft. Det är ett ansvar som vilar på kommunerna i stor utsträckning. Engagemanget från arbetslivets företrädare i denna uppgift är emellertid en förutsättning för rekryteringen till de industriella yrkesområden som kommer att behöva personal.

Den kvalificerade yrkesutbildningen, KY, är ett viktigt instrument för att öka tillgången på kvalificerad och välutbildad arbetskraft. Överförandet av vissa tidigare påbyggnadsutbildningar till KY har medfört en kraftig expansion på ca 2 000 platser. Regeringen har i 2005 års ekonomiska vårproposition föreslagit att medel ska anslås för en tillfällig satsning på ytterligare ca 1 000 platser i kvalificerad yrkesutbildning höstterminen 2005 (prop. 2004/05:100). Fördelningen av platser på yrkesområden och geografiska områden görs i samråd med Arbetsmarknadsstyrelsen.

Avslutningsvis anser jag det viktigt att påpeka att intresset för att arbeta inom industrisektorn och för de utbildningsvägar som leder dit inte kan kommenderas fram. Villkoren måste också vara sådana att det gör yrkesvalen intressanta. Jag anser att utveckling och modernisering av yrkesutbildningarna på såväl den gymnasiala som eftergymnasiala nivån är angeläget för att kompetensförsörjningen ska säkras. Den snabba tekniska utvecklingen gör det nödvändigt att anpassa uppläggning och innehåll så att de kan ge den kompetens som efterfrågas. Det är en uppgift som såväl staten som arbetslivet har ansvar för.

Det är min uppfattning att den kvalificerade yrkesutbildningen och andra kortare yrkesutbildningar ska fortsätta att utvecklas för att möta de behov som finns på arbetsmarknaden. En fortsatt utökning utöver den som för närvarande är aktuell kommer att genomföras i den takt som det statsfinansiella läget medger.

Anf. 12 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret. Jag tror att vi utifrån det kommer att ha en bra diskussion.

Jag har skrivit den här interpellationen eftersom vi står inför ett problem som blir alltmer tydligt och som kommer att förvärras om inget görs. Det handlar just om att många skickliga yrkesarbetare, födda på 40-talet, snart kommer att lämna arbetslivet och att alltför få kan efterträda eftersom de yngre som kommer efter inte har den kunskap som behövs. Tillverkningsindustrin är en väldigt viktig del av svensk ekonomi, och det är den största näringsgrenen i mitt hemlän, Östergötland. Tillverkningsindustrin upplever just nu stora problem att ersätta arbetskraft vid kommande pensionsavgångar. Arbetskraftsbrist råder.

I Östergötland är ungefär 23 % av alla förvärvsarbetande anställda i tillverkningsindustrin. Det motsvarar ca 40 000 personer. 11 600 av dessa är i åldern 50-plus och kommer alltså ganska snart att pensioneras. I en mycket omfattande och noggrann kartläggning av yrken inom den

östgötska tillverkningsindustrin kan man se hur pensionsavgångarna ser ut och vilka sektorer som drabbas. Enligt den här rapporten behöver tillverkningsindustrin i Östergötland nyrekrytera ca 800 yrkeskunniga personer per år ett antal år framöver, och i dag finns inte de här personerna. Vi har hög arbetslöshet i Östergötland, men de arbetslösa har inte rätt kompetens och får i dagsläget inte heller rätt utbildning. Gör vi inget åt det kommer ekonomin att krympa.

I sitt svar sade statsrådet att det redan nu finns förutsättningar för studerande att inrikta sig inom det industriella området i den gymnasiala och eftergymnasiala utbildningen. Jag håller inte med om det, och det gör inte företagarna och arbetsgivarna heller. De yrkesinriktade gymnasieutbildningarna är inte tillräckligt praktiska och fokuserade på yrkeskunskap. De innehåller inte den praktik som är nödvändig. Dessutom väljer alltför få de gymnasieutbildningar som kan vara relevanta inom industrin.

Vad ska man då göra åt att ungdomarna inte väljer de här programmen? Självklart kan man inte kommendera eleverna, utan man ska utveckla och modernisera utbildningen, precis som statsrådet sade. Men på vilket sätt ska statsrådet egentligen se till så att ungdomar väljer de här utbildningarna? Folkpartiets förslag är att yrkesprogrammen ska bli mer yrkesinriktade och att eleverna ska få mer arbetslivserfarenhet. Vi har länge motionerat om det här, men då har Socialdemokraterna sagt nej. Har ni ändrat på detta? Vad säger statsrådet nu?

Socialdemokraterna satsar på att 50 % av alla elever ska in på universitetet och har teoretiserat alla gymnasieprogram för att alla ska få högskolebehörighet. Jag tycker också att akademiska studier har ett stort värde, både för individen och för samhället, men för att lösa efterfrågan på arbetskraft, särskilt inom industrin, är en satsning på akademien inte det som behövs. Dessutom ska jag säga att alltför många akademiker kastas ut i arbetslöshet, men det är en annan fråga.

Kvalificerad yrkesutbildning har den förmånen att nästan 85 % av dem som genomgått utbildningarna har fått jobb. Förra året fanns det 12 500 platser för KY. Betydligt fler utbildningar skulle ha kunnat startas om medel funnits, och fler hade därmed fått den utbildning som ger jobb. Nu har regeringen anslagit 30 miljoner i vårpropositionen. Det är bra, men långt ifrån tillräckligt. Folkpartiet anslog redan i höstas 100 miljoner extra, och jag vet att vi skulle ha kunnat satsa ännu mera och fått bra valuta för pengarna.

Statsrådet säger slutligen att det kommer att ske en fortsatt ökning av platserna inom KY i den takt som det statsfinansiella läget medger. Det är en bra intention, men det säger ju ingenting. Det handlar om att prioritera. Jag säger: Ta bort en del av Amsutbildningarna och satsa långsiktigt på KY! Det kommer att ge jobb och lönsamhet.

Anf. 13 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Jag ska knyta an till samma område som Karin Granbom, men vi har problem i Västernorrland. Västernorrland är ju ett skogslän, ett väldigt närande län, med landets näst högsta bruttoregionprodukt. Men vi har också ett stort problem, och det är arbetslösheten. 30 000 av länets 245 000 invånare är arbetslösa eller utanför arbetsmarknaden på annat sätt. Därför är det oerhört viktigt att matcha utbildning mot bristyr-

ken, och det var inte så länge sedan jag hörde statsministern uttala just detta också.

Jag har träffat representanter för SCA Skog som har påtalat att Västernorrland är i stort behov av många skogsmaskinförare många år framöver, och det gäller hela länet och hela landet. Jag har också varit i kontakt med andra aktörer liksom naturbruksgymnasiet i Skedom som alla är mycket bekymrade. Skolan har ansökt om sju utbildningar till KY-myndigheten, och endast en har beviljats. Det är den till skogsmaskinförarutbildningen. Den kräver mycket dyra och moderna maskiner. Utbildningen har tidigare kostat 180 000 kr per elev. Nu har KY-myndigheten beviljat 80 000 kr. Det säger sig självt att det inte går ihop. Det här är en mycket angelägen utbildning för regionens skogsentreprenörer. Man räknar alltså med att norra Sverige behöver hundra förare per år inom överskådlig tid, och dessutom finns det behov i hela landet. I dag hyrs maskiner under användningsperioderna. En samordning av utnyttjandet av maskinerna sker mellan vuxenutbildning och ungdomsutbildning. Om inte vuxenutbildningen kan genomföras innebär det också att ungdomsutbildningen blir dyrare.

Jag ser det som väldigt viktigt med just matchningen mellan arbetskraftsbrist och arbete. En ökad tillgång på kvalificerad yrkesutbildning är en nödvändighet för att möta den arbetskraftsbrist som kommer att uppstå inom olika yrkesområden.

Min fråga till statsrådet – egentligen har jag flera frågor – är: Vad tänker statsrådet göra för att det ska vara möjligt att utbilda de skogsmaskinförare som länet och landet behöver? Är det inte dags att satsa på utbildningar som faktiskt leder till arbete i stället för att välja bidragsberoende eller pseudoåtgärder i en tid då ungefär 1,4 miljoner människor i landet står utanför arbetsmarknaden? Jag tänker också på de konsekvenser det innebär för Sollefteå och Västernorrland om inte frågan om skogsmaskinförarutbildningen blir löst.

Anf. 14 LISELOTT HAGBERG (fp):

Fru talman! Karin Granbom har i sin interpellation väckt en mycket angelägen fråga. Särskilt angelägen är frågan i dagsläget eftersom arbetslösheten fortfarande är hög. Alltför många står utanför arbetsmarknaden trots att vi nu befinner oss mitt i en högkonjunktur. De utmaningar vi står inför i framtiden kräver fler i arbete, fler företag och ökad tillväxt. Då tycker jag att KY är ett riktigt bra alternativ när det gäller eftergymnasiala utbildningar.

I dag är det precis fyra veckor sedan som jag själv besökte en kvalificerad yrkesutbildning i min hemkommun Nyköping. Den utbildningen hade inriktning på visuell kommunikation, grafisk formgivning eller projektledning. Jag gavs då tillfälle att prata med både lärare och elever. Eleverna framhöll den positiva utbildningsformen, där en tredjedel av utbildningen är förlagd till arbetsplatser. Detta med ett aktivt lärande i arbetet leder nämligen till goda relationer mellan arbetsplats och elever, och det i sin tur leder till goda möjligheter att få ett arbete, vilket också utvärderingar visat.

Men det framkom också ett missnöje. Eleverna ansåg att informationen om KY-alternativet varit väldigt dålig. De menade att studie- och

yrkesvägledarna inte sprider kunskapen om KY som ett alternativ, trots att dessa elever kom från olika kommuner.

Här har det enligt min uppfattning uppstått en obalans. Det finns uttalade mål när det gäller gymnasieelevers vidarestudier inom högskola, universitet och så vidare, men alternativet, såsom KY och andra alternativ, har fått låg status. Det avspeglas också i elevers val till gymnasieskolan, där de yrkesinriktade programmen inte är lika attraktiva. Eleverna upplever att när de säger att de går i KY får de ständigt förklara vad KY handlar om, för KY-formen är tämligen okänd. Därför tycker jag att det är beklagligt att regeringen gör en tillfällig utökad satsning. Det skickar nämligen ut en signal när man säger att den utökade satsningen är tillfällig.

Jag skulle vilja ha lite kommentarer kring vad statsrådet anser om obalansen i statusen mellan olika former av eftergymnasiala utbildningar. Vad kan vi göra för att höja statusen på kvalificerade yrkesutbildningar, öka kunskapen om kvalificerade yrkesutbildningar och öka yrkesvägledarnas information till eleverna om att det är ett verkligt bra utbildningsalternativ?

Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att lägga mig i den här debatten med tanke på att det rör sig om en fråga som ligger mig och mitt parti väldigt varmt om hjärtat. Kristdemokraterna har länge efterfrågat yrkesutbildningar av olika slag och en yrkeshögskola.

Jag har hört att man i debatten tagit upp olika aspekter, och jag tänker därför inte upprepa dem. Det har sagts väldigt mycket bra. Jag stöder Karins interpellation och efterfråga. Det som dock inte tagits upp i debatten är de enskilda unga människorna och de enskilda människornas begåvningar och resurser.

Vi är olika som människor. Vi har hyllmetrar av forskning som visar vilka olika typer av begåvningar vi har och som dominerar våra sinnen och våra benägenheter och beteenden. Och vi har en typ av begåvning som i dag inte tas till vara fullt ut. Det är den så kallade praktiska begåvningen, nämligen de som har en större läggning åt hantverket, åt handens kunskap, de med möjligheter till den typen av kunskap.

Utifrån ett historiskt perspektiv kan vi se att den kunskapen i början av 1900-talet var den som dominerade hela samhället och att den teoretiska kunskapen endast fanns för ett fåtal. I dag är det den teoretiska kunskapen som är tillgänglig för alla medan möjligheten till den praktiska kunskapen, utvecklingen av de praktiska förmågor som många människor har, inte finns. Enligt Stockholms Hantverksakademi saknas i vårt land yrkesutbildning för ungefär 300 yrken där vi borde ha möjlighet att få utbildning. Vi måste alltså uppmärksamma att det handlar om att ta vara på de resurser som människor är bärare av och som de också har rätt att få utveckla för att kunna blomstra, för att kunna göra det som de är bra på.

Jag vill fråga ministern: Hur kan vi på ett bättre sätt ta vara på olika människors kunskaper så att både praktiska och teoretiska begåvningar, där de dominerar, kan tas till vara i vårt samhälle? Jag skulle vilja få svar på den frågan i debatten.

Här fokuserar vi på att systemet ska kunna möta de behov som finns i samhället. Men vi har också ett annat behov, nämligen människors rätt att utveckla den begåvning och det kunnande som de har. Det skulle jag väldigt gärna vilja att ministern lyfte fram.

Anf. 16 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Det är roligt att det är så många som deltar i debatten. Det kunde jag inte ana när jag gick hit i dag.

Vi kan inledningsvis konstatera att det finns mycket utbildning, men om jag tar just det som interpellationen handlar om, teknik och industri, är sökintresset lågt. Jag tror att vi får ägna mycket tid och funderingar åt att se vad ytterligare som kan göras åt detta. Kvalificerad yrkesutbildning är en alldeles utmärkt utbildningsform bland annat för teknik och tillverkning. Jag är väldigt glad att vi kunnat omvandla flera av de riksrekryterande påbyggnadsutbildningarna till kvalificerade yrkesutbildningar.

Vi breddar också det som är regeringens sysselsättningspaket, från arbetsmarknadsutbildning till att även innehålla kvalificerad yrkesutbildning. Det är så man ska se de tillfälliga tusen platserna, alltså att det inte enbart är fråga om arbetsmarknadsutbildning utan att det också ges möjlighet till kvalificerad yrkesutbildning med tusen platser. Jag hoppas naturligtvis att de platserna inte är tillfälliga. Just nu är dock platserna tillfälliga, och jag ska göra mitt yttersta för att de ska bli kvar och vi ska få fler än så.

Jag vill ge lite fakta om de industriellt inriktade utbildningar som finns på KY. Det är det näst största utbildningsområdet inom KY; 19 % av platserna är inom det området. Däremot är sökandetrycket bland de allra lägsta. Det finns i snitt 2,2 sökande per plats. Tyvärr kan vi se att många av dem som har ambitionen att starta utbildningar, och också blir beviljade dessa, inte har möjlighet att starta. Alltför få söker, och det blir inte ekonomi i utbildningen. Det sviktande studerandeintresset funderar KY-myndigheten väldigt mycket på, och jag är helt övertygad om att också de olika anordnarna funderar mycket över detta. Även jag har funderat en hel del på hur vi kan göra.

Näringslivet säger, precis som Karin berättade, att det finns en efterfrågan. Samtidigt ska vi vara medvetna om att det inte alltid är så lätt för näringslivet att specificera sin efterfrågan. Som en information vill jag säga att av dem som lämnade en kvalificerad yrkesutbildning inom den här branschen fick 64 % jobb år 2000. År 2003 var den siffran nere på 45 %, vilket man naturligtvis kan fundera över.

En slutsats som jag drar av detta är att det inte alltid när man planerar utbildningen är så lätt att veta exakt vilket behovet är när eleverna två år senare lämnar utbildningen. Ett behov finns, men var det precis den kompetensen som krävdes? Stannar personen som gått utbildningen i området och i den bransch som var med och planerade utbildningen?

Utvecklingstendenserna i industrin är dock sådana att det naturligtvis även framöver kommer att behövas människor som jobbar i industri och tillverkning, trots att vi alla talar så mycket om kunskapssamhälle, tjänstesamhälle, informationssamhälle och allt vad de heter. Men visst har förädlingsvärdet i industrin ökat något enormt, samtidigt som sysselsätt-

ningen minskat. Den utvecklingen ligger naturligtvis också i botten och ska inte glömmas bort.

Det ställdes många frågor och jag ska försöka återkomma till dem, om inte nu så under mina senare inlägg. När det handlar om att hälften av alla går till högskolan delar jag den problembild som interpellanterna ger. Jag har talat mycket om detta och funderat mycket på vad som i olika sammanhang lyfts fram. Vad händer med den andra halvan? brukar jag fråga. Där finns den flexibla vuxenutbildningen och möjligheten till lärlingsutbildningar i gymnasieskolan, som införs i och med den nya gymnasieutbildningen 2007. Samtidigt vill jag verkligen betona vikten av högskolebehörighet, för jag vill inte att vi låter unga människor passera gymnasieskolan utan att ha högskolebehörighet. Det vore att lura en generation genom att säga att de inte behöver den kompetensen. Den dag man står där och kanske ska ägna sig åt annan vidareutbildning blir steget onödigt långt.

Skogsmaskinförarutbildningen kan jag inte uttala mig om, vilket Solveig kanske anade, men det är klart att arbetsmarknadsbehovet ska vara avgörande. Jag tror att vi båda är medvetna om att arbetsmarknadsbehovet givetvis är väldigt avgörande och styr KY:s beviljande av platser.

Yvonne tog upp flexibiliteten i utbildningen. Det handlar naturligtvis om att vuxenutbildningen och utbildningssystemet måste vara flexibla, vilket jag menar att de också är. Vidare handlar det om påbyggnadsutbildningar, kompletterande utbildningar, kvalificerad yrkesutbildning, folkhögskolor och vuxenutbildning i olika former med olika anordnare, där alltfler blir allt duktigare på att ha koppling till arbetslivet.

Anf. 17 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Tack, statsrådet. Jag ser att statsrådet talar med engagemang om detta. Det är verkligen roligt. Statsrådet säger att hon ska fortsätta att arbeta för att åtminstone de här tillfälliga platserna ska bli permanenta. Jag tycker att målsättningen ska vara att de ska bli mycket fler.

Skillnaden mellan oss och Socialdemokraterna kan jag inte låta bli att påpeka. Hade vi fått bestämma skulle det ha varit 16 000 platser redan vid årets början, vilket kan jämföras med 12 000 som ekonomin nu ser ut.

Vi är överens om att vi behöver öka informationen om KY. Som jag berättade finns det en bra rapport som är gjord i Östergötland och som skulle kunna göras för andra län också. Den pekar verkligen ut vilka bristområden det finns, där vi behöver utbilda människor för att fylla de behov som arbetsgivarna har.

Jag håller fullständigt med om att statusen på dessa utbildningar måste öka. När jag själv har sett på dessa utbildningar har jag varit fascinerad av att se hur mycket spännande det finns på det här området. Jag, som själv har gått den akademiska vägen, har inte tänkt på detta förut. När jag har läst om till exempel VVS-utbildningarna – det betyder ventilation, värme och sanitet – har jag väl inte tyckt att det verkat så spännande, men när jag har gått vidare och sett närmare på det har jag förstått att det är en riktig framtidsbransch. Det handlar till exempel om intelligenta hus, byggautomation och inneklimat – det finns ju mycket allergier och liknande. Där behövs den här typen av utbildning. Vi ser att bran-

schen behöver många som har riktigt bra gymnasieutbildning eller just kvalificerad yrkesutbildning och mycket färre akademiker.

Statsrådet säger att det är svårt att planera vilken utbildning som krävs. När jag ser på statistiken över vilka som har fått jobb av dem som har gått kvalificerad yrkesutbildning är mitt intryck att det ser väldigt bra ut. Av dem som har slutfört utbildningen har faktiskt 85 % fått jobb. Väldigt många har fått jobb i det yrke som de har satsat på att få. Prognoserna ser alltså oerhört bra ut.

Jag skulle vilja fortsätta med att prata lite om gymnasieskolan. Den har Socialdemokraterna gjort om på ett sätt som inte har varit särskilt lyckat. Jag pratade tidigare om att man skulle låta dem som verkligen ville få ett ordentligt yrkeskunnande få det. Jag skulle också vilja prata om den fyraåriga tekniska utbildningen. Företagen skriker efter det som vi tidigare kallade gymnasietekniker, alltså personer som har gått fyraårig teknisk linje. Kvalificerad yrkesutbildning täcker en del av detta behov, men det skulle behövas betydligt fler. Vi borde återinföra den tekniska gymnasielinjen.

Jag frågade statsrådet om möjligheten att låta arbetslösa få någon form av stöd för att gå KY. I dag är det många som går på vad jag tyvärr skulle vilja kalla mer eller mindre värdelös utbildning inom Ams. Den leder ingen vart, men många hålls sysselsatta för stunden, och det är möjligen det värde man kan se. Det ser bra ut i statistiken, men det innebär tyvärr konstgjord andning och är inte någon särskilt stor investering för framtiden.

Anf. 18 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret. Jag förstår att statsrådet kanske inte är inläst på alla utbildningar som finns i Sverige, men jag lovar att återkomma med denna fråga, för denna utbildning är mycket speciell. Och den leder till att åtminstone 75 % av dem som går den får arbete. Den är ytterst viktig för Västernorrland, som är ett skogslän. Många kan intyga att det finns ett stort behov av just den här arbetskraften.

I dag har Lena Hallengren gått ut med att det kommer ett särskilt anställningsstöd för ungdomar som har varit arbetslösa länge. Det rör mer än 60 000 ungdomar. Det kommer också att tillsättas en nationell koordinator. Det kan väl vara lovvärt, men det som jag ser som angelägnast är att regeringen tittar på vilka åtgärder man faktiskt kan vidta för att matcha arbetskraftsbristen med rätt utbildning.

I Sollefteå, som har varit hårt drabbat av regementsnedläggningar, utlovades ganska många satsningar som inte gick i uppfyllelse. Jag kan nämna att det också finns andra utbildningar, inom hundskolan, lastbilsutbildning, bussförarutbildning och så vidare som leder till jobb men som har samma svårigheter som skogsmaskinförarutbildningen.

Anf. 19 LISELOTT HAGBERG (fp):

Fru talman! Statsrådet missade min fråga. Den handlade om statusen på kvalificerade yrkesutbildningar.

Statsrådet refererade till att det är ett lågt tryck vad gäller sökande till industrirelaterade utbildningar. Jag tror att detta hänger samman. Statu-

sen och kunskapen om yrket hänger samman med att det blir ett lågt tryck på utbildningar som faktiskt kan leda till jobb.

Jag har besökt ytterligare ett företag. Det gjorde jag i Eskilstuna i måndags. Det var ett företag som jobbar med ett komplett paket i robotindustrin, det vill säga att man säljer, servar och utbildar när det gäller robotar. Detta företag startade 1994 och har växt med två anställda per år. Trots att arbetslösheten i Eskilstuna enligt den allra senaste prognosen är 8,5 % har man svårt att hitta människor som kan platsa i det här företaget.

Min uppfattning är att det finns ett glapp mellan utbildningssidan och företagens behov. Detta företag planerar att växa och fördubbla sin omsättning till 2010, så här finns det verkligen plats om man bara hittar rätt människor, om det finns människor med rätt utbildning. Eskilstuna är också en kommun med en tradition inom verkstadsindustrin, och ändå finns detta glapp.

Eskilstuna finns inte heller med på listan där det ska bli nya kvalificerade yrkesutbildningar i den satsning på 1 000 platser som regeringen gör. Med Folkpartiets satsning hade det ju blivit 2 000 platser till, så då kanske Eskilstuna hade funnits med på listan.

Det var också tydligt att det här företaget inte kände till KY som utbildningsform. Därför ställer jag min fråga till statsrådet igen, eftersom jag inte fick svar på den: Vad gör regeringen för att öka kunskapen om KY hos allmänheten, hos studie- och yrkesvägledare och hos företagare, och vad gör regeringen för att öka statusen på KY?

Anf. 20 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag är naturligtvis glad över statsrådets intresse för de här frågorna. Jag har försökt att välja individperspektivet här, men jag står naturligtvis bakom det som mina debattkamrater har sagt också.

Jag kommer också från Östergötland, och där har jag sett det här mycket tydligt när jag har träffat gymnasieelever som funderar på vad de ska göra i höst. Nu i dagarna är det massor som gör det, nämligen de 50 % för vilka regeringen inte har målet att de ska gå vidare till universitet och högskola. Vad har de att söka sig till?

Vi kan tala om KY, folkbildning, vuxenutbildning och de flexibla utbildningsdelarna, som vi ska vara glada för att vi har i det här landet och som är oerhört bra, men det är inget som våra ungdomar kan söka direkt från gymnasiet. Ungefär 50 % – för att använda den siffran – får möjligheten att söka universitet och liknande, och de vill det och är hängivna i sina ansökningar. Men vad gör de 50 % som inte har vare sig lust, håg eller längtan att gå vidare i akademiska studier? Tänk om de skulle ha en bra lärlingsutbildning att söka, eller en yrkesutbildning.

Våra gymnasieutbildningar är ju yrkesförberedande, men det är inga yrkesutbildningar. Man ska inte vara färdig för att gå in och ta ett yrke efteråt, utan det behövs lite till. Hur kan vi ge dessa elever en påbyggnad på den yrkesförberedande utbildningen efter gymnasiet, där de kanske får utveckla sitt kunnande i den praktiska verkligheten?

Återigen, fru talman: Är det inte så att tiden är inne för ett alternativ för dem som inte känner att deras längtan är att gå vidare i akademisk utbildning? Det är ju där vi behöver ett erbjudande till dem så att också de eleverna får känna att de kan se fram mot framtiden.

Anf. 21 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att det fanns 13 800 platser i kvalificerad yrkesutbildning att tillgå förra året.

När det sedan gäller hur många som kom i arbete vill jag också rätta lite i siffrorna. De var uppe i 85 %, precis som Karin Granbom sade, 2001. Dessvärre har vi sett en minskning fram till 2004. Nu är vi nere på 73 %. Det är fortfarande väldigt bra siffror, men vi bör naturligtvis fundera över vad det kan bero på och hoppas att det finns möjlighet att ytterligare stärka utbildningen.

Det är klart att möjligheten att få jobb också hänger ihop med hur arbetsmarknaden ser ut generellt. Det jag talade om tidigare var teknik och industri. Det var där det var en markant lägre möjlighet att få arbete direkt efter avslutad utbildning.

Nästa fråga handlade om att kunskapen inom industrin är bristfällig och att alla inte vet om att det finns kvalificerade yrkesutbildningar. År 1996 var det försöksverksamhet; 2002 blev det en reguljär verksamhet. Det är klart att så många år på nacken har inte KY. Självfallet kan mer hela tiden göras. Myndigheten jobbar med det. Min bild är ändå att det har spritt sig oerhört mycket. Jag är förvånad över hur många som redan förstår den förkortning som vi alltid ägnar oss åt i utbildningspolitiska sammanhang, nämligen KY, men som framför allt kopplar status till utbildningen, som inte tycker att det är en utbildning som inte är lika mycket värd som andra utan tvärtom med stolthet går i KY. Visst kan man alltid öka information och kunskap, men detta är en relativt ny utbildningsform som jag tycker har lyckats väldigt väl på den korta tiden.

KY:s möjlighet att bedriva uppdragsutbildning är någonting som ses över. Jag tror att det var Karin som frågade om det. Den uppdragsutbildningen kan bland annat handla om Ams, vilket är ett sätt att öka KY-volymen utan att göra det på fast basis. Också där kan man få en tydligare koppling till det som är bristyrken, vilket ju är en del av arbetsmarknadsutbildningen.

Den andra halvan, de som inte går vidare till högskolestudier, ska jag säga några ord om. Det är bland annat därför vi talar om kvalificerad yrkesutbildning här. Det är därför vuxenutbildningen och påbyggnadsutbildningarna är viktiga. Om man gör stora neddragningar i vuxenutbildningen och av resurserna där påverkar det inte bara dem som har möjlighet att komma igen och läsa gymnasiets kärnämnen för att få högskolebehörighet utan också dem som har möjlighet att gå en påbyggnadsutbildning. Det är klart att de neddragningar som föreslås från Folkpartiets sida påverkar påbyggnadsutbildningen. Det ska man vara väl medveten om.

Det har nyligen presenterats en ny proposition om gymnasieskolan. Jag ska inte dra hela den, men där finns flera inslag som gäller lärlingsutbildningarna. Möjligheten att bedriva viss utbildning på entreprenad ses över. Det innebär inte bara att man har hela utbildningar och hela skolor, utan det handlar om att enskilda elever, som svar på Yvones fråga, faktiskt har möjlighet att få en ännu mer skraddarsydd utbildning.

Syftet med gymnasieskolan är naturligtvis att så många som det bara är möjligt till dess man fyller 20 år verkligen ska klara av att avsluta sina gymnasiestudier. Vi vet vilka förutsättningar den har som avslutar gymnasiestudier jämfört med den som inte avslutar sina gymnasiestudier. Det

är under många år framöver i livet som man har en sämre möjlighet att konkurrera om de jobb som finns.

Jag tror att det finns många goda förändringar som vi kommer att få se med den nya gymnasieskolan. Vi får väl avvakta de förändringarna innan vi fortsätter den debatten, tror jag.

Anf. 22 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Det behövs ett antal förändringar när det gäller gymnasieskolan. Vi ser ju att framför allt de som går dagens yrkesutbildning hoppar av. En stor del hoppar av, och väldigt få befinner sig i sitt målyrke när de är klara.

Även om statsrådet säger att antalet som får jobb efter det att de gått en kvalificerad yrkesutbildning minskar ser man ändå att just KY har oerhört bra förutsättningar, kanske de allra bästa, för att deras studenter ska komma i jobb, just därför att ansökningarna och själva utbildningen sker i väldigt nära samarbete med företag och framtida arbetsgivare. En väldigt stor del av utbildningen sker på arbetsplatsen.

Jag vill tacka statsrådet för den här diskussionen. Jag tycker att det har varit en bra interpellationsdebatt där det har framkommit en hel del spännande tankar. Vi kan vara överens om att de platser som finns i dagsläget är för få. Det kom såvitt jag förstod ungefär tusen nya ansökningar förra året, men väldigt få av dem fick bifall så det kunde tyvärr starta alldeles för få nya utbildningar förra året. Det kan bli betydligt fler.

Anf. 23 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Jag vill bara avsluta med att också tacka för en bra debatt och säga att kvalificerad yrkesutbildning är väldigt viktigt som en del av en flexibel vuxenutbildning och ett livslångt lärande. Det är en eftergymnasial utbildning som har väldigt goda resultat. Även om den minskat från 85 % till 73 % hoppas jag att den ökar. Men vi kan konstatera att det är en väldigt bra utbildningsform. Karin Granbom förstod mig alldeles rätt när jag sade att jag hoppas att vi kan göra stora satsningar framöver på kvalificerad yrkesutbildning.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2004/05:545 om kriminalvårdens ekonomi

Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Karin Granbom har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att få kriminalvårdens budget i balans.

Resurserna till kriminalvården har under en tid varit i fokus. Karin Granbom och jag debatterade frågan så sent som i februari i år. Då konstaterade jag att regeringens satsningar på kriminalvården innebär att resurserna till verksamheten kommer att öka med drygt 1 miljard kronor fram till 2007.

För att de höjda anslagen ska göra största möjliga nytta är det viktigt att verksamheten bedrivs så effektivt som möjligt. Därför bejaktar regeringen det effektiviseringsprogram som kriminalvården själv beslutat och

som nu genomförs. I detta arbete ingår bland annat att hitta effektivare arbetsformer. Kriminalvården har nyligen redovisat hur personalresurserna kan användas effektivare. Av redovisningen framgår att betydande effektiviseringar kan göras utan att säkerhet, rättssäkerhet eller programverksamhet eftersätts.

I debatten i februari sade jag också att regeringen skulle göra en förnyad bedömning av kriminalvårdens resursbehov. Så har nu skett. Regeringen gör bedömningen att ytterligare resurser behöver tillföras kriminalvården redan innevarande år. Det framgår av vårpropositionen. Samtidigt vet vi att kriminalvården i år genomgår stora förändringar. Därför kommer vi att nära följa utvecklingen och återkommer med närmare besked om hur kriminalvårdens resursbehov ska mötas i budgetpropositionen i höst. Redan nu har dock kriminalvården fått en utökad räntekontokredit.

Kriminalvårdens ansträngda ekonomi hänger bland annat samman med den kraftiga klientökning vi sett de senaste åren, vilken i sin tur har lett till platsbrist inom kriminalvården. Jag vill dock framhålla att stora ansträngningar görs för att förbättra beläggningssituationen. Närmare 900 nya häktes- och anstaltsplatser inrättades förra året, och utbyggnaden fortsätter. I måndags invigdes en ny anstalt i Västervik med 110 platser, och för två veckor sedan öppnades en anstalt i Mariestad med 70 platser. Kring årsskiftet öppnas ännu en ny anstalt, denna med ca 340 platser. Detta kommer naturligtvis att förbättra beläggningssituationen avsevärt.

Regeringen satsar med andra ord stort på kriminalvården. Jag vill dock inte påstå att vi har gjort tillräckligt. Ökningen av antalet klienter ställer ytterligare krav på bland annat säkerheten, behandlingen och sysselsättningen inom kriminalvården. Regeringen avser därför att återkomma i budgetpropositionen i höst, bland annat i fråga om kriminalvårdens resurser.

Anf. 25 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Förra gången jag och justitieministern diskuterade kriminalvården låg kriminalvården 400 miljoner back. Myndigheten hade just med nöd och näppe klarat sig från att spränga anslagskrediten på 10 %. Vid det här tillfället sade jag till Bodström att om inte 500 miljoner tillfördes i vårbudgeten skulle det innebära stora problem för fortsatt utbyggnad, betalning av löner, hyra och annat som var på gång. Satsningar på utbildning och behandling skulle mer eller mindre uteslutas. Då tyckte jag att tonen från Bodström var något hoppgivande, precis som om ministern hade insett att läget var riktigt kaotiskt. När väl budgetunderlaget för 2006 och årsredovisningen för 2004 hade inkommit – och rentav bekräftade vad jag sade – skulle nog pengar komma. Men inte! Det blev 0 kr till kriminalvården i vårpropositionen. Därför står vi här i dag.

I dag tuffar kriminalvården på mot ett överskridande på helt orimliga 16 %, det vill säga 800 miljoner kronor back. Detta sker samtidigt som andra rättsliga myndigheter måste knipa åt något väldigt eftersom de över huvud taget inte får överskrida sin budget. Till kriminalvården säger regeringen i stället att man ska köra på rakt mot enorma övertrasseringar samtidigt som de andra myndigheterna verkligen ska hålla sig i skinnet. Det är en märklig och inkonsekvent politik.

Bodström säger nu att pengar ska tillföras innevarande år och att det har framkommit av VÅP:en. Jag har VÅP:en med mig, och jag har läst den flera gånger. Det står inte så; åtminstone är det väldigt virrigt. Det är en märklig formulering. Det står att det möjligen ska ske, att det ska komma pengar innevarande år och att regeringen ska återkomma i budgetpropositionen för 2006. Betyder det att pengar kommer 2006, eller kommer de 2005?

När det gäller räntekontokrediterna, det vill säga kontot som man betalar löpande utgifter från, hyror, löner och så vidare, har kriminalvården fått okej att låna lite extra. Man har väl fått låna från någon annan rättslig myndighet som har lite pengar över på checkkontot. Den akuta situationen är uppklarad, men fortfarande handlar det om att kriminalvården har fått ta ett lån. Det ska man komma ihåg. Regeringens politik på området är både virrig, kortsiktig och oansvarig.

Nu när man går in i en enmyndighetslösning har jag hört att man har diskuterat ett namnbyte. Namnet Kriminalvårdsstyrelsen ska bytas ut till – ja, vadå? – kriminalvården, kriminalvårdsmyndigheten eller rentav påföljdsmyndigheten eftersom det knappt ges någon vård i verksamheten längre. Kriminalvårdsförvaring kanske vore ärligt. Men jag hoppas ändå att man slutar vid namnet kriminalvården eftersom jag hoppas att man också i fortsättningen ska bedriva – eller åtminstone sätta i gång – en ordentlig vård och behandla kriminella. Då krävs det ordentliga satsningar.

Bodström skyller ofta på att det är många intagna i kriminalvården därför att polisen har fått så mycket att göra. Visst är det bra att polisen får tag på fler av dem som begår kriminella gärningar. Men inte är det särskilt effektivt för den sammanlagda brottsligheten om polisen får tag i några och stoppar dem i förvaring någon månad och de sedan i fängelset kan knarka, träffa andra kriminella och kanske bli ett varv mer aggressiva och sedan komma ut igen. Kriminalvården är inte en slutstation som man av rösttaktiska skäl kan hantera hursomhelst. Kriminalvården kan också ses som den första länken i kedjan. Många brottslingar återfaller och begår fler brott.

Ge dem ett ordentligt handtag i kriminalvården, och bryt kedjan. Då slipper polisen gripa så många, och vi i samhället slipper en hel del av de obehagliga upplevelser som brottslighet innebär.

Anf. 26 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Vi har hört melodin några gånger i kammaren att regeringen ”satsar stort” när en verksamhet körs med enorma underskott. De nya platser som tillkommer är till stor del dubbelbeläggning. Justitieministern måste erkänna att det är ingen ideal lösning. Man döms till fängelse, och där ska det vara en bra verksamhet. Det är vi överens om. Om det sedan är så är en annan sak. Man ska ha rätt till att vara inlåst på ett eget rum för att kunna komma till rätta med sina problem. Med dubbelbeläggningen finns problem ur säkerhetsperspektiv, arbetsmiljöperspektiv och för kvaliteten på rehabiliteringen av de intagna.

Massplatserna har i regel inte något särskilt fokus på ett särskilt innehåll. Det finns planer, men vad gäller vissa psykmoduler sätts inte en spade i jorden inom kriminalvården förrän man får ett klartecken om att

det finns pengar. I alla fall är det budskapet från generaldirektör Lars Nylén.

I fråga om lokalplaneringen känns det oroande att vår myndighet på området planerar och planerar och försöker få fram nya platser, men rätt som det är kommer nya besked när justitieministern har förhandlat med sina vice justitieministrar i Miljöpartiet och Vänsterpartiet. De är för övrigt alltför på Justitiedepartementet, vilket borde oroa fler än mig vad gäller synen på rättsstaten. Här kommer de in, och då får lokalplanen delvis slängas i papperskorgen. Numera ska kriminalvården vara en del av Glesbygdverket och regeringens regionalpolitik. Det går stick i stäv med de ambitioner som generaldirektören har om att ha anstalter på ställen som ökar möjligheten till rehabilitering, som ökar möjligheten till att få till anstalten hjälp med specialistsjukvård, till exempel psykiatri, eftersom man vill minska antalet resor ut från anstalterna. Däri ligger höga säkerhetsrisker med rymningar och så vidare. Det är så och så med de stora satsningarna.

En höjd kreditram är bra kortsiktigt, men krediten är uppsagd och ingen vet hur den ska lösas.

Jag har ingenting emot den effekt av de hårda besparingarna som nu går fram när det gäller effektiviseringar. Det är bra. Men allt kommer på en gång, och det beror på att regeringens totala budget i stort sett har havererat på senare tid. Staten drivs med enorma underskott. Då får också kriminalvården dras med extrema besparingar. De hårda besparingarna leder till exempel till att man på många anstalter där man har lyckats bra med att rekrytera nytt folk, personer med hög akademisk kompetens för att möta personer med mycket svåra bakgrunder, unga kriminella som är mycket störda eller sexualbrottslingar, får nu gå först. Det är i alla fall den rapport jag får när jag åker runt på fängelser i Sverige. Det leder till att den efterfrågade och väl eftersträvarsvärda kvalitetshöjningen, att förutom de många engagerade vårdare som har jobbat länge i kriminalvården också få in fler specialister som ska jobba med de mest problemfyllda, minskar. Jag hörde justitieministern säga "satsa stort", men jag känner att det finns ett besvärande retorikgap till verkligheten. Det gäller framför allt hos människor utanför det här huset som varje dag befinner sig i kriminalvården och försöker göra något åt den tuffa situation som råder där.

Anf. 27 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Att det framstår som virrigt, Karin Granbom, kanske beror på vem som läser, inte vem som skriver. Låt mig ändå klargöra så att det inte blir några missuppfattningar att vi har sagt att det kommer att tillföras pengar i år. Jag kan säga det en gång till: Det kommer det att göra. Pengar kommer att tillföras nu. Den budgetprocess som faktiskt redan har påbörjats kommer att presenteras till hösten. Jag kan redan nu säga, utan att specificera ett exakt belopp, att det kommer att handla om ett antal hundra miljoner. Vi är helt överens om att de behövs även för innevarande år.

Varför lades detta inte in i vårbudgeten när vi nu vet att pengarna kommer att tillföras? Jo, av följande skäl: Det pågår arbete med att göra flera myndigheter till en myndighet. Det pågår ett arbete om en verksamhetsanpassning. Det är en viktig del i effektiviseringen. Det handlar helt

enkelt om att arbeta de tider som bäst behövs och att det ska bli en jämnare fördelning av personer inom kriminalvården på olika anstalter. Det handlar om platsutbyggnad, och det handlar om att få förslag på en ny kriminalvårdslag i början av juni. I stället för ett visst belopp på våren och ett annat belopp eventuellt på hösten är det bättre att arbetet pågår under våren och sommaren, och sedan återkommer vi vid ett tillfälle, vilket naturligtvis ger en bättre konsekvens. Vi är helt överens, och det kommer att tillföras pengar. Det är självklart att vi inte kan hamna i den situation som Karin Granbom säger. Det är helt enkelt inte tillåtet. Där är vi helt överens.

Sedan vill jag säga att det inte är någon tvekan om att den platsbrist som har funnits men där det nu börjar bli bättre också är värd att nämnas. Det ser man på statistiken. Platsutbyggnaden har börjat ge resultat.

Det är ingen tvekan om att det har varit en svår situation för kriminalvården. Det beror delvis på satsningar på polis och åklagare, vilket vi naturligtvis har kunnat förutse. Men det beror framför allt på att domstolarna har höjt sin praxis till 15–20 %. Det kanske är många borgerliga partier som är nöjda med det, men det är i alla fall ett faktum. Det är lite svårare att förutse det, både för regering och för riksdag. Det ligger alltså på en höjning på så mycket som 15 %, och det påverkar självfallet också antalet platser i kriminalvården.

Det jag vill understryka är att det görs väldigt många bra saker inom kriminalvården som är värda att lyftas fram, inte minst för kriminalvårdens egen skull. Karin Granbom säger att det inte finns någon vård. Det är inte sant. Tvärtom är det flera saker som under den senaste tiden, och de senaste åren, verkligen har blivit bättre. Vi har en behandling av missbrukare med de särskilda satsningar som har gjorts på ett sätt som aldrig tidigare har funnits. Vi har satsningar när det gäller kvinnomisshandel på ett sätt som inte har funnits tidigare. Vi har en satsning på sexualdömda på Norrtäljeanstalten tillsammans med Rädde Barnen som inte har funnits tidigare.

Jag tycker, inte för vår skull i regeringen utan inte minst för kriminalvårdens skull, att det är viktigt att också lyfta fram de positiva sidorna, på samma sätt som det är viktigt att ta upp de saker som inte är bra och som det förtjänar att riktas kritik mot, inte minst att man ska tillmäta nuvarande situation det allvar som den kräver. Jag tycker därför att det är viktigt att ge en lite mer balanserad bild, därför att den helt enkelt är bättre överensstämmande med verkligheten.

Anf. 28 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Ja, Bodström, den här gången var det äntligen tydligt, och jag vill tacka dig för den tydligheten. Virrigheten berodde inte så mycket på mig, kan jag säga, för i VÅP:en är det virrigt. Men den här gången var det tydligt, och det vill jag tacka för.

De här nya pengarna behövs verkligen. Jag håller med om att en del effektiviseringar vad gäller personalen nog kan ske, att man ska kunna ha en jämnare fördelning och att man ska kunna jobba mer utspritt över dygnet.

Samtidigt kvarstår att det ska ske en hel del uppsägningar. Säg då att det görs nyanställningar på några av de nya anstalterna. Det betyder att det inte blir lika många anställda per intagen. Det är allvarligt, därför att

det ger konsekvenser för behandlingen, för verkställigheten och för säkerheten.

Det är viktigt att de här pengarna kommer för att man ska fortsätta utbyggnaden. Just nu är man tveksam i fråga om hur man ska fortsätta med utbyggnaden.

Man har fått ett Norrlandspaket att förvalta, och det är jag kritisk till. Det är ett exempel på att det bedrivs någon typ av glesbygdspolitik. Det är klart att de i Norrland blir väldigt glada, men man åsidosätter en hel del av de mål som har funnits tidigare. Man kommer inte att kunna fylla platserna med norrländska kriminella, utan man får skicka dit en hel del från resten av landet.

Vi vet att det innebär en hel del problem, när det gäller både rehabilitering och säkerhet. När fängelserna blir säkrare – det har nyligen gjorts ett oerhört bra jobb med att öka den fysiska säkerheten – vet vi att man i stället gör gisslantagningar eller går på transporter. Därför kanske det inte alltid är så lämpligt att skicka folk långa sträckor ut i vårt land.

Jag vill fortsätta att prata om säkerheten och att personalen kommer att minska, eftersom jag har någon minut kvar. Det innebär en hel del säkerhetsrisker. Jag har fått höra att till exempel personalen på Hall nat-tetid kommer att minska från åtta till sex personer på hela anstalten. Då börjar det hos den personal som finns där infinna sig en känsla av att de är för få för att klara situationen om det skulle hända någonting.

Även om man tycker sig kunna göra en del effektiviseringar, fördela över hela dygnet och så vidare börjar man nå ett slags gräns där personalen känner sig hotad. I Sekos rapporter om hur många incidenter som sker i kriminalvården kan man se att det sker mycket allvarliga incidenter varje vecka. En del av dem beror på att det har blivit mer ensamarbete för dem som arbetar i kriminalvården.

Anf. 29 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Justitieministern börjar återkomma till det faktum att det sägs att man har höjt praxis i våra domstolar. Jag skulle vilja ifrågasätta det något. Kan det inte vara så att vi har en allt grövre brottslighet, som gör att domstolarna rimligen är tvungna att döma till ganska allvarliga och långa fängelsestraff?

Vi har en våldsspiral i samhället som är obehaglig. Vi har bara på senare tid haft flera rätt otäcka våldsdåd, inte minst här i Stockholm, som är mycket ruskiga. Det säger en del om det samhälle som har växt fram på senare år. Det måste finnas en förklaring till att det går snett. Det görs inte tidiga insatser mot missbruk. Det görs inte tidiga insatser mot människor som har psykiska störningar. Det görs inte insatser mot ungdomar som är på väg käpprätt åt pipan. Regeringen har ett samlat ansvar för det, tycker jag.

Att Riksåklagaren driver på och får fram att ett något mindre antal ecstasytabletter ska bedömas som ett mycket grövre narkotikabrott än tidigare är väl någonting som jag är tacksam för. Jag hoppas att justitieministern inte behöver ställa en retorisk fråga och undra om några är nöjda med det. Jag tycker att grova narkotikabrott ska betraktas mycket allvarligt, och det hoppas jag att justitieministern också gör.

Vad sedan gäller innehållet: Ja, det görs ett fantastiskt bra arbete ute på kriminalvårdsanstalterna. Det är många engagerade människor som

gör enorma insatser för att hjälpa de människor som finns där och som kan vara så skadade. Men i tio år har tiden för både arbete, behandling och utbildning minskat, medan administrationen har ökat. Det är under den tid som Thomas Bodströms regering har suttit vid makten, så det är rätt allvarligt.

Vad gäller särskilda insatser och stöd kan man också säga något. Jag har här en personaltidning som har fått pris. Den heter Runt i Krim, och den är mycket bra.

”Skogomes psykvård har 20 intagna. De har ingen sysselsättningsplikt men tillgång till en terapiverkstad. Om intagna vill ha hjälp med sitt psyke erbjuds de tabletter. Någon psykolog finns däremot inte.”

Så står det i Runt i Krim. Det är 20 intagna, med mycket svåra psykiatriska bilder. Det finns ingen psykolog. Behöver de hjälp får de tabletter. Så ser det ut i dag. Detta är inte värdigt svensk kriminalvård.

Anf. 30 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Om det finns tveksamheter hos Folkpartiet om utbyggnaden kan jag försäkra att det inte finns hos generaldirektören för Kriminalvårdsverket. Vi är helt överens om det arbete som nu bedrivs. Det är ju vi som får information om utbyggnaden. Det är så det går till. Det finns inga tveksamheter när det gäller den saken, bland annat därför att vi har gett det besked som vi här också ger till Karin Granbom och Johan Pehrson.

När det gäller personalen är det med största sannolikhet så att det kommer att behövas fler människor, med tanke på den utbyggnad som sker inom kriminalvården. Däremot är det viktigt att man arbetar de tider då man bäst behövs inom kriminalvården, precis på samma sätt som de förändringar vi nu har gjort inom polisen innebär.

När det gäller kriminalvården ser vi också situationer som innebär att en anstalt kan ha 50 intagna och en annan anstalt också kan ha 50 intagna men med dubbelt så många i personalen. Det är inte acceptabelt. Ur ren rättvisesynpunkt – det hör man inte minst från vårdarna själva – kan man i den situationen inte bara springa ut i medierna eller till andra politiska partier för att få stöd och fråga vad man ska göra åt situationen. Det finns ett ansvar. Det kommer naturligtvis att bli bättre när vi går över till en myndighet.

Det är den situationen vi nu befinner oss i, och vi kan inte finna oss i att vara i den situationen, där vi accepterar detta eller att det framställs en bild av att det bara görs nedskärningar. Vi måste ta ett ansvar, och kriminalvården måste ta ett ansvar, precis som vilken myndighet som helst. Det är det arbetet man gör nu, och det arbetet försöker vi stötta.

Det handlar alltså inte om några allmänna neddragningar utan om att använda de resurser som finns på ett bättre sätt, att man ska jobba på de tider då man bäst behövs och att det helt enkelt ska bli mer rättvist mellan anstalterna.

Det kommer naturligtvis att behövas många fler människor på de anstalter som nu byggs ut.

När det gäller praxis vill jag säga att det har hänt en del otäcka våldsdåd och en del otäcka mord. Den statistiken har varit densamma i 30 år. Det är ungefär 100 fall av dödligt våld per år. Det går ned till 90 ibland

och upp till 110 ibland. Det ligger där. Det har skett tidigare, det sker nu och det kommer tyvärr också att ske i framtiden. Det finns ganska noggranna undersökningar om att praxis har höjts utan några lagändringar.

Vi ska inte behöva höja narkotika till att vara den högsta och strängaste narkotikalagstiftningen och vidga klyftan till övriga Europeiska stater. Jag tycker att vi har – och vi är överens om att vi ska ha – en restriktiv och repressiv narkotikapolitik. Det har antagligen också gett bra resultat.

När det gäller narkotikapolitiken är det inte där problemen ligger utan det handlar bland annat om att man måste ges möjlighet till bättre vård, inte minst när man kommer ut från fängelset.

Jag hoppas också på ytterligare förbättringar med den nya kriminalvårdslagen. Jag hoppas och tror att det finns en stor överensstämmelse i vår uppfattning att vi måste ge bättre incitament och möjlighet att genomgå behandlingarna och påverka sin egen situation.

Jag kan medge att jag inte är nöjd med den situation vi har där alla ska sitta exakt lika lång tid oavsett om man försöker återanpassa sig till samhället eller om man på olika sätt missköter sig. Det är inte en bra situation. Det tycker jag att vi ska ändra på.

Anf. 31 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Så här på slutet har jag för vana att vara lite hoppfull. När jag skrev mitt anförande kände jag mig inte särskilt hoppfull och hade lite svårt att komma på vad jag skulle säga. Jag kan verkligen säga att jag känner mig lite mer hoppfull nu när vi börjar tala samma språk.

Justitieministern och regeringen har verkligen bestämt sig för att det måste komma nya pengar eftersom kriminalvården inte kan fortsätta som i dag.

I och med att Thomas Bodström har sagt detta kan jag säga att jag erkänner att det finns en del bra vård och att personalen gör en hel del bra saker. Men jag ser också att det finns en del ganska allvarliga brister inom kriminalvården som måste åtgärdas.

Det finns en hel del våld. När jag senast var på en anstalt hörde jag av dem som arbetar där att de ser alltmer aggression och att de inte klarar av det. De får sätta alltfler i isolering. Många av de intagna upplever en stor tristess. Allt detta är inte bra. Det vill jag framföra till justitieministern.

Jag sitter med i utredningen av den nya kriminalvårdslagen och vet vad den innehåller. Den innehåller en hel del bra saker. Utan att avslöja för mycket kan jag säga att den ju inte direkt kommer att påverka kriminalvårdens ekonomiska situation och inte heller utbyggnaden. Det måste till mer resurser, och fortsatt utbyggnation måste ske.

Jag kan avsluta med att säga att jag hoppas att vi får en betydligt bättre sommar den här sommaren. Vi vet att rymningarna brukar öka sommartid. Förra året hade vi ju en hel del mycket allvarliga rymningar. Jag håller tummarna för att vi slipper se dem det här året.

Anf. 32 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är klart att det kommer att rymma människor från svenska fängelser i år liksom andra år. Det har det redan gjort. Vi kan dock se en väldigt positiv trend. Låt oss hoppas att vi slipper de brutala fritagningar vi såg förra året.

I en värld där det sitter människor som har begått grova brott kommer det naturligtvis att hända saker även i framtiden.

Jag kan hålla med Karin Granbom om att det finns saker som kan göras bättre. Det handlar inte bara om platsutbyggnad. Det kommer nog alltid att vara så att saker och ting kan göras bättre. Jag tror aldrig att vi, oavsett vem som har regeringsmakten, kan säga: Nu kan ingenting bli bättre när det gäller kriminalvården – eller något annat område över huvud taget.

Det förslag till kriminalvårdslag som kan komma tror jag att man ska hålla isär från ekonomin. Det handlar, tycker jag, om den ideologiska synen på kriminalvården. Det ekonomiska är en annan diskussion. Det är viktigt att man håller isär det.

Jag har tidigare konstaterat att vi har en stor samsyn när det gäller kriminalvården och det tycker jag att vi kan se positivt på. Det finns så oerhört många områden där vi inte är överens, så om vi hittar ett område där vi har en stor samsyn tycker jag faktiskt att det är positivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2004/05:546 om polisens ekonomi

Anf. 33 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Torkild Strandberg har frågat vad jag avser att göra för att nyrekryteringarna till polisen ska kunna fullföljas utan att det drabbar annan polispersonal eller civilanställd personal, vad jag avser att göra med anledning av att Rikspolisstyrelsen ser sig tvungen att överväga avtalspensionering av 1 200 poliser för att ha råd att anställa nyutbildade poliser samt vad jag har för målsättning när det gäller antalet verksamma poliser i Sverige.

Som så många gånger tidigare upprepar jag återigen att regeringen har satsat och satsar stora pengar på polisen, vilket inte kan ha undgått Torkild Strandberg. Under åren 2001 till 2004 har polisens anslag ökat med ca 2,2 miljarder kronor. I budgetpropositionen för 2005 har regeringen utöver de tidigare satsningarna aviserat en anslagshöjning med nästan 1,2 miljarder kronor till och med 2007. Regeringen har genom de kraftiga resurstillskotten sett till att polisens förutsättningar att bedriva verksamheten är goda.

Det är viktigt att arbetskraften i Sverige tas till vara och detta gäller naturligtvis även inom polisen. Där måste dock även åldersstrukturen beaktas. På vissa orter är medelåldern bland poliser mycket hög och det är nödvändigt att en generationsväxling kommer till stånd. Polisen har därför för avsikt att även fortsättningsvis erbjuda förtida pensionsavgångar men naturligtvis endast där det främjar verksamheten.

Torkild Strandberg pratar om antalet poliser. Antalet poliser är enkelt att mäta. Det ökar för femte året i rad och är nu uppe i drygt 17 300. Men det är bara en liten del av allt som påverkar polisens arbete. Polisen måste också utvecklas och effektiviseras inom de resursramar som står till buds. Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna arbetar fortlöpande med det. Inom polisen bedrivs till exempel ett förändringsarbete under samlingsnamnet En nationell polis. Syftet är att genom ökad samverkan

utveckla och höja kvaliteten i verksamheten samt att frigöra resurser för kärnverksamheten.

Anf. 34 TORILD STRANDBERG (fp):

Fru talman! Av justitieministerns lätt ironiska tonfall anar jag en viss trötthet kring frågorna om situationen inom poliskåren i Sverige. Med tanke på den typ av rapporter som kom i går tror jag att justitieministern kommer att tröttnas ytterligare i kammaren under den tid som återstår av den här mandatperioden.

Varenda gång vi talar om det här återkommer ministern till de ytterligare resurser som man har lyckats få till polisen. Jag tycker att de resurserna är jättebra. Tillskotten är utmärkta. Ministern och regeringen har haft vårt stöd när det gäller de här tillskotten.

På något sätt är det ändå alltid resultatet som räknas när dagen är slut. För att ta ett något drastiskt exempel är det väldigt få som, när man nämner den 14 april 1912, tänker på de tiotusentals liter vatten som faktiskt pumpades ur Titanic. De flesta människor tänker på någonting annat, nämligen resultatet att båten sjönk.

På samma sätt är det väl med de resurstillskott till polisen som justitieministern talar om. De är bra på samma sätt som det var bra att man pumpade vatten ur båten, men de räcker inte till.

Jag tycker att det vore klädsamt om justitieministern någon gång gav uttryck för någon liten oro över tillståndet inom svensk polis. Uppklaringsprocenten är förskräckande låg. Den är runt 15 %. Det innebär att 85 % av de brott som anmäls till polisen inte klaras upp. I vilken verksamhet, justitieministern, skulle man acceptera ett 85-procentigt misslyckande? Det skulle möjligtvis vara i svensk kriminalvård.

Svarstiderna när man kontaktar polisen är oerhört långa. Mätningar som man gör visar oroande tendenser på att förtroendet för polisen minskar. I går kom en undersökning som visar att i stort sett hela landet är alldeles fullt av tappade polissugar. Polisstationer läggs ned i en förskräckande takt över landet. Nu ligger vi på strax över 100, tror jag.

Under justitieministerns tid på departementet har man lagt ned ett mycket stort antal närpolisområden, vilket innebär att polisen flyttar längre ifrån sina uppdragsgivare medborgarna. Man får längre till sin polis, och den lokala förankringen minskar.

Så kommer jag till det senaste. I justitieministerns Sverige ska vi förtidspensionera poliser för att få råd och ekonomi att anställa nya poliser. Man ska pensionera 1 200 poliser för att få råd att anställa dem som utbildas.

Jag tycker att det här är en oroväckande utveckling. Jag tycker att justitieministerns bild i hans svar på min interpellation är något hurtigt glättad. Justitieministern väljer att inte se problemen utan fokuserar på att han har lyckats utverka någon miljard i höjda anslag. Någon gång måste vi väl dock också diskutera resultatet, hur det står till i svensk polis. Det verkar inte justitieministern vilja göra.

En av frågorna i interpellationen handlade om vilken målsättningen är och hur många poliser som ska finnas verksamma i Sverige. Justitieministern väljer att inte svara.

Det blir nog till att komma hit lite trött, glåmig och ironisk en gång till, för frågorna kommer att upprepas.

Anf. 35 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Som ett mantra upprepas det hur mycket regeringen satsar på polisen. Men tyvärr räcker det inte, och det blir inte bättre av att samma siffror och samma krontal ständigt upprepas. Vi vet att antalet poliser ökar, men inte alls i den omfattning som behövs. Vi moderater vill att det fortsättningsvis utbildas fler poliser i både Stockholm, Umeå och Växjö så att det kommer att bli 20 000 poliser år 2010.

Polisens ekonomi och långsiktiga planering är viktiga om brottsbekämpningen ska bli bättre i Sverige. I dag vittnar väldigt många poliser, också många chefer på hög nivå, om att det enda man pratar om inom polisen är ekonomin. Det är budget, budget, budget. Att hålla sin budget är det som avgjort är viktigast. I stället skulle vi moderater vilja att man på ledningsmötena pratade om brott, brott, brott. Att förebygga brott, att bekämpa brott, att utreda brott och att klara upp brott är någonting som polischeferna ägnar alldeles för lite tid åt.

Man ägnar det också för lite tid när det gäller rekrytering, att rekrytera de poliser och chefer som är duktiga på att bekämpa brott. Det måste vara det avgjort viktigaste.

När jag ser på ekonomin inom polisen slår det mig att det budgetsyste-
stem med treårsbudgetar som infördes på 1990-talet, där tanken var att man skulle kunna spara ett år och investera nästa år och se polisverksamheten över en längre cykel, helt har slagits undan med regeringens politik. Nu är man tillbaka vid det halvårsvisa tänkandet – det kommer pengar till hösten eller i vårpropositionen – i stället för att kunna få behålla ett anslagsöverskott och satsa det på utbildning, på nya fordon eller vad det kan vara vid årsskiftet efter. Nu är man tillbaka vid att hipp som happ göra slut på budgetmedel innan budgetåret tar slut. Vi kommer att se ogenomtänkta investeringar i saker som man egentligen kanske inte behöver eftersom man är rädd att tvingas lämna ifrån sig anslag året efter.

Jag undrar, justitieministern: Vad kommer det att få för konsekvenser att polisen inte kan planera sin verksamhet? Man försöker att spara och vara ekonomisk, och sedan dras medlen in. Vad får det för konsekvenser på lite längre sikt, när det gäller långsiktiga investeringar och utbildning? Och hur ska vi komma till rätta med problemet att man bara pratar om att spara och hålla sin budget och inte om att bekämpa brott? Det är mina frågor.

Anf. 36 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! I den förra interpellationsdebatten var justitieministern väldigt oroad över kommande rymningar. Man kan säga att vi just nu ser en omfattande rymning, dock ingen fritagning, här i kammaren. Det är en regering och en justitieminister som rymmer från sitt ansvar.

Det finns en person som är ansvarig – personligen, kan man faktiskt tycka – för hur svenskt rättsväsende och svensk polis utvecklas. Detta sker genom att regeringen och justitieministern talar om hur det ska se ut i budgetpropositionen, talar om vad som ska stå i regleringsbrevet och ser till att de informella mötena med myndighetscheferna bedrivs på ett sådant sätt att man får myndigheterna dit man vill.

Jag vill att denna rymningstaktik från regeringen ska upphöra. Vi behöver få fast justitieministern vid ansvaret för svensk polis. Han ska inte få rymma.

Då är frågan: Vad vill den svenska socialdemokratiska regeringen och dess stödpartier med svensk polis? Det är det väldigt få som vet. Man påhejar utvecklingsarbetet med nationell polis – som innehåller många förtjänster, vill jag understryka – men effekterna är ju förfärande.

Polisstationer stängs som radband runtom i Sverige. Närpolisområden slås ihop så att det blir som en film: Älskling, jag förstörde närpolisområdet. Vi har färre lokala polischefer. Vadå lokala polischefer, är det något viktigt? Ja, varenda kommun i Sverige har ju en turistchef, men de har inte längre någon polischef. Vad ger det för signal när polisen är så viktig för samarbetet med näringsliv, sociala myndigheter och ideella föreningar på en ort för att tillsammans förebygga brott? Det enda man hör just nu är kritiken om att vi måste klara upp fler brott, men bortom detta finns ju ett ännu viktigare mål: att förebygga fler brott, att se till att många människor inte begår brott. Att klara upp brott innebär att vi fyller fängelserna ännu mer, och det är inte målet. Målet är att skapa ett tryggare Sverige med färre människor som begår brott, med färre brottsoffer som följd. Att klara upp brotten är en bra tröst, men det är absolut inte målet.

Organisationen är hela tiden i kraftig svängning. Först skulle det vara närpolisområden; nu ska det inte vara så stora närpolisområden. Vi ska alltså ha kvar närpolisen, men vi ska satsa på underrättelseledd verksamhet. Man vet inte vilket som är regeringens fokus. Det vore kul att någon gång höra en programförklaring från justitieministern. Det skulle underlätta ledarskapet.

Då kommer vi in på ett annat problem med svensk polis: ledarskapet. Vad har regeringen för synpunkter på detta? Hittills har fokus mest legat på att utveckla Excelchefer som kan stå med ark och presentera de nya neddragningarna och exakt hur man ska klara budgeten. Det har varit den rådande regimen i nio års tid. Nu vet vi också att detta underbyggs i en avhandling som presenterades denna vecka vars innehåll pekar på ganska kraftiga brister i ledarskapet inom svensk polis. Lägg därtill Göteborgskommittén, som pekar på samma sak, och Spaks utredning om en rikspolisstyrelse som, uppenbart med regeringens goda minne, har låtit tusen blommor blomma under väldigt lång tid!

Vem är ansvarig för detta? Ja, jag vet inte. Det kanske är riksdagen som är ansvarig, men tyvärr står det i grundlagen att vi är förbjudna att utöva ledarskap över myndigheterna. Det är regeringen som har den skyldigheten enligt grundlagen. Det måste vi vara överens om.

Sedan kan vi lägga till ekonomin. Det ges pengar i riksdagen före jul, och när vi sedan gått hem och försöker tända det sista adventsljuset sitter regeringen på sammanträden och drar in ännu mer pengar för polisen. Det leder till en väldigt ryckighet som gör människor väldigt, jag ska inte säga apatiska men näst intill, hos polismyndigheterna.

Inte heller har vi några verktyg mot den organiserade brottsligheten. Det har också varit uppmärksammat – jämt, tycker jag, men extra de här dagarna – i medierna. Rapporter har också kommit från Rikskrim. Hur ser det ut? När kommer verktygen för att bekämpa de här brotten? Man kan ju inte köra med diligens efter snabba racerbilar.

Kärnuppgifterna kommer min kollega Torkild Strandberg att återkomma till. Thomas Bodström pratar om kärnuppgifterna, men de utredningarna samlar ju damm på departementet.

Prot. 2004/05:120
13 maj

Anf. 37 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Då det är flera andra debattörer med får jag be om ursäkt om jag inte kan svara på alla frågor. Jag tycker dock att det är väldigt roligt att Hillevi Engström är med. Man önskar att partiledaren Fredrik Reinfeldt hade samma mod att ställa upp i debatter som Hillevi Engström visar här i dag. Det tycker jag är väldigt roligt. Det är någonting som ändå behövs.

När nu Hillevi Engström är här tycker jag också att det är värt att nämna att det är riktigt att Moderaterna har föreslagit stora satsningar på polisen. Dessa bygger dock i stort på att man ska sänka ersättningarna till 65 %, vilket de andra kamraterna i den borgerliga alliansen definitivt motsätter sig. Man kan alltså inte gärna säga att detta är pengar som kommer om det blir en moderatledd regering. Det vet vi absolut ingenting om.

Trots att vi haft många debatter tycker jag faktiskt att vi nu börjar närma oss det som kanske är det allra viktigaste. Vi är nämligen överens om detta med satsningarna som har gjorts och antalet poliser. Jag håller helt med om att det finns andra saker som behöver diskuteras och även förbättras. Det är också detta vi tagit fasta på de senaste åren, nämligen att höja effektiviteten. Att det är det som behövs fick vi också kvitto på i går i den här utredningen.

Vi har givit länspolismästarna i uppdrag att driva arbetet enligt en mer utpräglad resultatmodell, och det arbetet pågår också inom RPS. Vi kan nämligen konstatera att det finns väldigt stora skillnader inom polisen. Jag tycker att det är oerhört viktigt att lyfta fram alla duktiga poliser och premiära dem, då de kanske inte får den uppskattning som behövs. På samma sätt måste det tas på stort allvar när poliser inte presterar efter sin förmåga. Det kan vara bristande ledarskap eller andra orsaker som gjort att man hamnat i den situationen. Det finns alltså väldigt mycket som kan göras, och detta arbete pågår för fullt.

När det gäller uppklaringsprocenten har jag också vid flera tillfällen sagt att detta är oerhört viktigt för att vi ska kunna bemöta medborgarnas krav på en bra polis.

När det gäller grova brott är ju svensk polis fantastiskt duktig. Man klarar i stort sett upp alla de grövsta brotten. När det gäller brott som ändå sänker den här statistiken till 15 %, som cykelstölder, ska vi vara medvetna om att det kommer att vara lågt även i framtiden. Det rör sig om 2–3 %. Med tanke på att det är 200 000 cykelstölder, vart sjätte brott, är det klart att det drar ned statistiken. Men vi är också helt överens om att det definitivt inte är acceptabelt att det är så låg uppklaringsprocent när det gäller till exempel villainbrott, biltillgrepp och så vidare. Det är en av de absolut viktigaste uppgifterna för polisen. Det gäller naturligtvis också våldsbrott och sexualbrott.

Det handlar om att ge polisen verktyg – vilket vi också gör på olika sätt, bland annat genom utvidgat DNA-register – men också om att polisen själv måste arbeta för att bli mer effektiv. Jag tror att vi går mot det nu. Vi ser den tendensen just för att vi också kommer in på det som är

Svar på
interpellationer

den verkliga debatten, nämligen vad polisen ska göra. Det handlar bland annat om att polisen ska arbeta på de tider då den som bäst behövs. Vi ser att det har skett en fördubbling när det gäller sådan arbetstid så att man jobbar fredags- och lördagskvällar. Jag är förvånad över att man tycker att det är så viktigt att varje station, också de som kanske har öppetid tisdagar kl. 12–15, nödvändigtvis inte kan läggas samman med en annan station. Polisen ska ju vara ute bland medborgarna när de som bäst behövs. Det är bland annat därför som det här arbetet bedrivs, så att resurser kan användas till annat.

Låt mig sedan avsluta med att säga att rikspolischefen Stefan Strömberg inte har för avsikt att pensionera poliser av ekonomiska skäl. Jag talade med honom om den saken senast för två veckor sedan. Han var mycket noga med att säga att det är av verksamhetsskäl som det kommer att behöva pensioneras poliser på samma sätt som det har gjorts tidigare.

Anf. 38 TORKILD STRANDBERG (fp):

Fru talman! Sist i justitieministerns svar talar man om att satsa på kärnverksamheterna, det vill säga att poliser ska göra det bara poliser kan och ska göra. Det här har ju utretts och diskuterats i Polisverksamhetsutredningen. Den tillsattes år 2000. I år är det 2005. Man lämnade en rad förslag på saker som man skulle kunna ta bort från polisen så att de får möjlighet just att göra det som poliser är bäst på, nämligen att bekämpa brottslighet. Saker som man skulle ta bort handlade till exempel om skyldigheten att inhägna övergivna gruvhål. Det gällde hanteringen av hittegods. Det handlade om en sådan sak som att bevilja tillstånd för att bedriva pensionatsrörelse. Det tog fem år – sedan började man diskutera om polisen skulle lämna tillstånd för att driva pensionatsrörelse. Ingenting har hänt. Det har inte lämnats ett enda förslag från Thomas Bodströms justitiedepartement i de här frågorna, som man började diskutera år 2000.

Det här återkommer ju gång efter gång. Det är klart att ett lagstiftningsarbete ska vara grundligt och att man måste överväga saker, men vi har ett annat exempel som vi diskuterade i kammaren i onsdags. Vi har nu beslutat om ett tillträdesförbud för människor som går på fotboll inte för att se på matchen utan för att ge sina vänner på läktaren ett kok stryk. Tio år tog det. Det tog tio år för att människor som slåss på fotbollsmatcher ska kunna portas! Det är inget vidare snabbt lagstiftningsarbete som justitieministern ägnar sig åt. Därför undrar jag: Om det nu är prioriterat att polisen ska syssla med kärnverksamhet och inte med att bevilja tillstånd för pensionatsrörelse eller att täcka gruvhål, när kommer då förslagen? När kommer lagstiftningen om det här nu är prioriterat?

Den bild som man får när man talar med poliser och polischefer ute i landet är just att man ska förtidspensionera poliser, lite äldre poliser, för att få råd att anställa nya. Möjligheterna att få resurser till de nyutbildade poliserna på annat sätt är i stort sett uttömda. Man har, som vi har diskuterat tidigare, stängt stationerna. Man har sagt upp civilanställda. Trots att man redan har gjort detta säger 14 av landets polismyndigheter att man planerar att säga upp civilanställd personal för att få råd att anställa de nyutbildade poliserna. Kalkylen är att man ska förtidspensionera 1 200 poliser, och svaret ute på myndigheterna är: Vi hade inte gjort det

här om vi inte varit tvungna för att få resurser för att anställa de nya. Vad är det då om inte just en ekonomisk fråga, Thomas Bodström?

Till sist vill jag gärna ha ett svar på frågan om hur det kommer sig att vi snart är uppe i mansåldrar för att få fram en lagstiftning som handlar om att befria polisen från uppgiften att täcka gruvhål. Och hur kan det komma sig – det kanske inte riktigt platsar i den här debatten – att det tar tio år att få fram en lagstiftning som handlar om att folk som slåss på fotbollsmatcher inte ska få gå dit?

Anf. 39 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Först tänkte jag påminna om frågan om budgeten, vad det får för konsekvenser att man får den här ryckigheten, att man drar in anslagssparande och att man drar in det som man har som överskott så att man inte kan investera nästa år.

Sedan är det frågan om de här 1 200 poliserna som ska förtidspensioneras. Effekten blir ju för de här 1 200 personerna att deras lönekostnader inte längre kommer att belasta polisens budget. Såvitt jag förstår kommer de att belasta Trygghetsstiftelsen. Jag tycker att det är en väldigt märklig politik, en väldigt märklig personalpolitik i staten, när man säger att de här personerna är för trötta. De är slut. Därför ska man ha en sådan här pensionsavgång av så kallade verksamhetsskäl. I min värld kan alla människor prestera någonting – och säkert ganska mycket – även om de närmar sig 60–65. Inte minst i den här kammaren finns det ju ledamöter och personal som är i den åldern.

Jag menar att det är en väldigt märklig människosyn som regeringen ger uttryck för genom Rikspolisstyrelsen. Man ska avsluta de här människornas karriärer. De är trötta och slut, och därför ska de inte jobba längre. Jag tror att det kan ge väldigt mycket med ett mycket bättre ledarskap om man tar till vara den här resursen på ett riktigt sätt. Jag menar inte att de här herrarna, för det är ju mest herrar i den åldern, ska vara ute och åka radiobil dygnet runt på en skifteslista. Men man kan fråga dem: Vad skulle du vilja ägna dina sista år inom polisen åt? Vad kan du bidra med? Vad är dina förtjänster och dina kvaliteter? Då är jag övertygad om att man kan få ut väldigt mycket gott.

Det är märkligt, tycker jag, av en så kallad arbetarregering att säga att människor är trötta och slut, men de är inte sjukskrivna eller så, så låt dem gå hem och känna sig överflödiga och inte behövda. Många är de poliser som har gått i förtid och som sedan säger: Det här var inte vad jag önskade. Men det förväntades av mig att jag borde sluta, för jag kanske inte riktigt hänger med i all teknikutveckling. Jag skulle vilja veta justitieministerns syn på det.

Anf. 40 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Justitieministern var lite oroad över hur den borgerliga alliansen ska kunna genomföra sin polispolitik. Det kom några konstiga saker om det här med ersättningsnivåer. Thomas Bodström har ju ett problem som faktiskt är ännu större. Han sitter med sina vice och vice-vice justitieministrar på departementet och ska försöka få ihop en politik. Det händer uppenbarligen väldigt lite, det har ju den här debatten visat, när det gäller kärnuppgifterna, verktygen och så vidare. Detta måste bromsas av någon, och jag utgår från, fru talman, att det inte är justitie-

ministern som tycker att vi ska strunta i att utveckla verksamheten här. Det måste ju bromsas av hans vice och vice-vice justitieministrar.

Om det vore så att regeringen i stället hade satsat på psykiatri hade det varit bra, men det är ju tvärtom. Om man hade satsat på missbrukarvården hade det varit bra, men det är ju tvärtom. Om man inte hade infört detta totala moratorium på att genomföra några verkningfulla insatser mot unga människor på glid in i allt grövre kriminalitet hade det varit bra. Det har vi inte sett. Thomas Bodström tillsatte under valrörelsen förra året en utredning som nu har kommit med sitt resultat som handlar om att man ska byta namn på åtgärder. Vi ska ha mer åtalsteftergifter, och man ska se till att polisen inte kan gripa in mot de ungdomar som springer runt på stan och slåss, vandaliserar och knarkar i den omfattning som de kan göra i dag. Det är ju helt absurt! Och detta måste ju komma från den sammanblandade intelligentia som blir när man slår ihop Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det blir ju inte någon bra lösning.

Jag vill bara att Thomas Bodström försöker svara på *en* fråga. Jag förstår att han inte kan svara på det här, för det går ju inte att svara på. Men tycker regeringen, tycker den svenska socialdemokratiska regeringen och justitieministern att svenska kommuner ska kunna ha en polischef, en polischef med befogenhet att just vara chef i den lilla eller den stora kommunen? Är det en rimlig åsikt? Delar i så fall regeringen uppfattningen att det ska finnas en lokal polischef, precis som det finns en turistchef i alla kommuner?

Anf. 41 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Om Johan Pehrson tycker att det är konstiga diskussioner om de kraftiga skillnaderna när det gäller ersättningsnivåer, kommer det nog snart att bli en plågsam realitet att upptäcka det.

Visst har vi ibland slitsamma diskussioner med våra samarbetspartier. Men det finns en väldigt stor skillnad mellan oss och den borgerliga alliansen, och det är att vi kommer överens. Men det gör inte ni ens i opposition. Då är utsikterna väldigt dåliga att klara det om man tror att man ska regera landet. Det börjar alltmer likna ett sandslott.

Jag hinner naturligtvis inte svara på alla dessa frågor. Men jag ska svara kortfattat.

Nej, poliser ska inte pensioneras och så vidare av verksamhetsskäl. Det är inte riktigt samma sak att springa runt på nätterna och kanske jaga inbrottstjuvar som att ha ett skrivbordsarbete i riksdagen. Det tycker jag att man ska ha respekt för. Det är inte sagt på något sätt att det är 1 200 som ska pensioneras. Stefan Strömberg svarade på en fråga om vad som kunde vara det maximala, och det var 300 som det fanns pengar avsatta för. Det var svaret. Låt oss därför höra Stefan Strömberg själv svara på den frågan.

Jag vill kortfattat säga att antalet civilanställda har ökat med 550 under de senaste åren.

När det gäller tillträdeslagen och polisverksamhetslagen får jag återkomma till polisverksamhetslagen. Men jag kan säga så mycket som att vissa delar kommer att kunna genomföras. Men framför allt har vi i analysen kunnat se att vissa av dessa saker faktiskt kanske inte ska läggas över även om vi tyckte att det lät bra från början. Exempelvis en hitte-

godsavdelning är viktig för polisen, och det har också polisen själv sagt. Det finns också andra delar som är viktiga för polisen att behålla. Men jag kan hålla med om att man till en början kan tycka att det inte är något som tillhör polisens kärnområden. Det finns också andra delar av det som helt enkelt inte är ekonomiskt försvarbara. Det är ju alltid så att det är en annan del av samhället som ska ta hand om det.

När det gäller tillträdeslagen är det respekten för demokratin som har gjort att de två tidigare förslagen inte har kunnat genomföras. Det var en oerhört stark remisskritik mot det första förslaget. Jag hörde inte från något håll några andra förslag än det som kom fram, och det vore odemokratiskt att genomföra det. Den andra gången var det Lagrådet som hade kritik, vilket jag tycker att man också ska en stor respekt för. Den tredje gången gick förslaget igenom, och det ska vi vara väldigt glada för.

Men med ett minimum av respekt för demokratin går det inte att köra över den kritik som remissinstanserna och Lagrådet hade.

Vi försöker nu driva polisens arbete framåt på olika sätt och ge polisen redskap. Vi arbetar för en modernare och öppnare polis med poliser som arbetar under de tider då det behövs bäst. Man ska klara upp flera brott och ha en resultatmodell så att man ska kunna undersöka effektiviteten på ett betydligt bättre sätt. Vi är inte ute efter att detaljreglera huruvida det finns en polischef i varje kommun. Hur man ska organisera sig i varje län är ur demokratisk synvinkel en uppgift som ska tillfalla länen.

Jag tycker att Johan Pehrson är alldeles för älskvärd och ger mig alldeles för stora komplimanger om han menar att jag ensam skulle vara den som kan ta ansvar för den största satsningen någonsin på polisen. Jag måste ödmjukt säga att det faktiskt inte är bara min förtjänst, det är många andra också som har hjälpt till med denna stora satsning. Men tack ska du ha i alla fall.

Anf. 42 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Justitieministern känner tydligen en djup oro för situationen inom den så kallade alliansen. Som kontrast till detta kan man ställa hans egen lilla kartell där kärleken sprudlar på ett sådant sätt att ingen i landet ens förväntar sig att man ska försöka bilda en gemensam regering. Det är väl skillnaden. Vi har ambitionen, och den finns inte på er sida.

Jag har inte fått svar på min tredje fråga: Vad har justitieministern för målsättning när det gäller antalet verksamma poliser i Sverige?

Jag inser att detta kan låta tjatigt eftersom vi har diskuterat detta så många gånger. Man kan lätt avfärda det med att det inte bara är antalet som är viktigt.

Jag skulle vilja ta ett litet exempel från den stad som jag kommer från, Landskrona. Där finns en polis som heter Eva Andersson och som arbetar med ungdomsbrottslighet. Hon konstaterar att polisen känner till ett oerhört stort antal ställen i kommunen där det säljs illegal sprit och cigaretter, och man misstänker även narkotika, till ungdomar och minderåriga. På ett föräldramöte där Eva Andersson talade om dessa frågor frågade några föräldrar varför polisen inte gör något mer åt det. Då sva-

rade hon lite uppgivet att eftersom man är för få poliser i stan är det inte så ofta som man har möjlighet att göra tillslag.

Man vet att det säljs narkotika, och man vet att det säljs alkohol svart till ungdomar, vilket är ett stort problem. Men polisen svarar att det är få poliser i stan och att det inte är så ofta som man har möjlighet att göra något. Det är resultatet av att det saknas poliser, Thomas Bodström. Och det är väl på något sätt därför som vi gång efter gång tjarar om detta i kammaren.

Anf. 43 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det var justitieministern som fick mig att begära ordet eftersom justitieministern påstår att Rikspolisstyrelsen inte planerar att förtidspensionera 1 200 poliser som är äldre men fullt friska. Det stämmer inte. Jag sitter själv i Rikspolisstyrelsens styrelse. Jag har varit med om att behandla frågan. Jag har varit med om att fatta beslut, och jag har reserverat mig på den här punkten. Det står tydligt och klart i detta dokument, och det finns till och med en tabell, hur många man räknar med att man måste förtidspensionera för att ha råd att anställa de nyutbildade poliserna.

Det är möjligt att Stefan Strömberg har fått nya direktiv, men de har inte kommit till styrelsens kännedom än så länge. Jag tycker att detta är en väldigt allvarlig konsekvens.

Jag får alltid höra från justitieministern att antalet poliser har ökat, och det är alldeles korrekt. Det är väldigt roligt att se att antalet poliser har ökat under många år. Men om man går in i samma budgetunderlag från RPS kan man se att det ska vika under nästa mandatperiod, detta bland annat på grund av denna avveckling av friska poliser. Dessutom finns det redovisat tydligt och klart att Rikspolisstyrelsen anser att en konsekvens av regeringens ekonomiska politik är att man behöver halvera antalet poliser som utbildas.

Min fråga till justitieministern är enkel: Anser justitieministern att Rikspolisstyrelsen nu ska börja planera för en minskning när det gäller utbildning av poliser, vilket innebär att vi måste diskutera strukturen på det hela också?

Konsekvensen av de åtgärder som planeras med anledning av regeringens budget är att man ser att det totala antalet poliser minskar om ett antal år. Det är en utveckling som vi moderater inte vill se, och förhoppningsvis inte heller justitieministern. Men då krävs det att justitieministern är beredd att berätta att regeringen avser att tillföra resurser eller möjligen komma med någon annan briljant idé om hur man ska kunna effektivisera på något sätt för att ha råd med den personal som jag tror är alldeles nödvändig för att klara uppgifterna.

Anf. 44 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! När det gäller avtalspensionärerna – nu har jag sagt det så många gånger – har jag fått det klara beskedet från Stefan Strömberg. Låt honom själv svara på detta, så tror jag att det blir ännu enklare.

Vi kommer att fortsätta att satsa de pengar som behövs för att kunna utbilda de poliser som vi har sagt ska utbildas under denna mandatperiod. Och vi kommer inte att acceptera en situation där poliser ska pensioneras av ekonomiska skäl, däremot av verksamhetsskäl.

Vi kommer naturligtvis att behöva tillföra ytterligare resurser till polisen även framöver eftersom de blir fler och fler. Fram till 2007 kommer det att ske öknings på sammanlagt ungefär 1 miljard kronor. Vi har också sagt, vilket alla har kunnat konstatera, att när det har behövts ytterligare medel har vi också tillfört det. Det är därför som vi har haft en budget som trots allt har varit i balans och till och med haft ett visst överskott, även om det naturligtvis inte är något som man i första hand strävar efter som det viktigaste. Men vi har haft en budget i balans under fyra år i rad. Vi kommer att fortsätta med denna satsning. Jag kan inte här och nu säga – jag har inte heller mandat att göra det – hur många poliser som det ska finnas 2007, 2008 och 2009. Men jag kan säga att det finns en mycket stor övertygelse om att antalet poliser naturligtvis även i fortsättningen kommer att behöva öka. Vi är helt överens om det. Men i vilken utsträckning det kommer att ske, kan jag inte svara på här och nu. Det ber jag att få återkomma till.

Anf. 45 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag lovar justitieministern att jag ska fråga Stefan Strömberg om detta ärende också och ta upp det gång efter gång eftersom jag hela tiden har varit mot denna ättestupspolitik som bedrivs inom polisen. Jag tror nämligen att det är fel signal att skicka till medarbetare att man vid en viss ålder inte duger.

Det är väldigt lätt att man får den signalen att gå igenom. Vi behöver all den kompetens vi kan få. Vi har inte horder av inkompetenta lata poliser som inte skulle kunna göra mer. Men de lider av ett bristande ledarskap, vilket inte minst Stefan Holgerssons avhandling, som diskuterades i tv i går, visar.

Vi får igen beskedet att regeringen tänker utbilda de poliser som man har sagt ska utbildas. Det vet vi. Vi ska utbilda 4 000 nya poliser. Det är lysande, och jag är jätteglad över det. Nu gällde det frågan hur det blir sedan. Är det justitieministerns mening, om regeringen mot förmodan skulle sitta kvar efter valet, att vi ska minska utbildningen av nya poliser? I så fall måste RPS ganska snart börja planera för att avveckla någon typ av utbildning om vi inte ska få en fullständigt vettlös ekonomi på utbildningsverksamheten. Utbildningsfrågorna när det gäller polisen över huvud taget är under stöpsleven det närmaste året, kan man säga. Det är väldigt viktigt att få besked om vilken volym man åtminstone kan tänka sig.

Jag tycker mot bakgrund av vad jag hör när jag träffar människor runtom i landet – jag ska åka upp till Sveg i dag och vet hur eländigt det är – att det är väldigt svårt att försvara en politik eller ens att hålla med om det, och det är därför jag inte gör det, där det handlar om att vi nu ska minska utbildningen av nya poliser. Är det någonting man ropar efter i glesbygderna är det att få nya pigga utbildade poliser. Man har det väldigt svårt. Där har man verkligen många äldre poliser, inte trötta men sådana som kommer att gå i pension. De är rädda att om vi utbildar för få poliser, finns det ingen som kan komma till Jämtland, Norrbotten eller vad vi nu ska prata om.

Anf. 46 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Som sagt: Jag får återkomma vad gäller 2008 och 2009, men jag kan redan nu säga att det inte finns någon avsikt att inte utbilda fler poliser. Det finns ingen avsikt att lägga ned någon av utbildningsplatserna. Jag skulle tro, utan att ge mandat på det, att det tvärtom kan behövas ytterligare framöver – det vet vi inte.

Låt oss i stället fortsätta med den utveckling som nu sker inom polisen. Också där finns det saker som naturligtvis kan bli bättre, men väldigt många bra saker kommer att göras. Låt oss fortsätta att debattera de här sakerna. Det var väldigt tråkigt att Beatrice Ask nu har dragit sig ur, men jag vet att det inte är Beatrice Ask själv som vill det. Det är beklagligt att partiledningen har förbjudit Beatrice Ask att ha den här debatten, men vi kanske får möjlighet att ha den i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2004/05:552 om anslag till domstolarna

Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jan Ertsborn har frågat mig vad jag avser att göra för att domstolarna rent faktiskt ska få ökade ekonomiska resurser för verksamhetsåret 2005.

Som jag redogjorde för vid interpellationsdebatten i februari i år finns det behov av ytterligare resurser till domstolsväsendet med hänsyn till ökningen av antalet inkommande mål och det pågående reformarbetet. Regeringen har, i den av riksdagen i december 2004 antagna budgetpropositionen, föreslagit en ramhöjning av domstolsväsendets anslag med 110 miljoner kronor år 2005. I budgetpropositionen aviserades också en ramhöjning för 2006 och 2007 med ytterligare 90 respektive 125 miljoner. Tillskottet år 2005 och de aviserade tillskotten för 2006 och 2007 innebär att man från och med 2007 kommer att ha en anslagsnivå som ligger 325 miljoner kronor över 2004 års nivå.

En annan sak är att regeringen har tvingats vidta utgiftsbegränsande åtgärder för år 2005. Åtgärderna innebär att 0,6 % av anslagen samt det anslagssparande som fanns vid utgången av 2004 ställs till regeringens disposition samt att anslagskredit inte medges för 2005. Dessa åtgärder syftar till att undvika att överskrida utgiftstaket och gäller generellt för hela statsförvaltningen. De utgiftsbegränsande åtgärder som vidtagits innebär inte en omvärdering av tidigare ställningstagande av domstolsväsendets resursbehov.

Justitiedepartementet har under våren fört en dialog med Domstolsverket om resurserna till domstolsväsendet. Dessa har resulterat i att domstolsväsendets anslag i vårpropositionen för 2005 tilldelades ytterligare engångsvisa medel för innevarande år på 175 miljoner kronor. Av dessa är 55 miljoner kronor avsedda för tidigare målökningar och 120 miljoner kronor avsedda för att finansiera domstolsväsendets förberedelser för de nya arbetsuppgifter som följer av den nya instans- och processordningen avseende utlännings- och medborgarskapsärenden.

Justitiedepartementets dialog med Domstolsverket fortsätter för att klargöra vilket ytterligare behov som kan finnas för innevarande år.

Väl fungerande domstolar handlar dock inte bara om ekonomi. Det är också viktigt att arbetet reformeras.

Nyligen har regeringen lämnat propositionen *En modernare rättegång*. Förslagen i propositionen kommer att leda till att domstolarnas dömande verksamhet kan bedrivas mer effektivt. Bland annat kan handläggningstiderna förkortas och risken för inställda förhandlingar minskas.

Moderna och mer flexibla rättegångsregler är bara en – om än en betydelsefull – del av det omfattande arbete med att reformera domstolsväsendet som regeringen bedriver sedan slutet av 1990-talet. Reformarbetet är även inriktat på att se över domstolarnas yttre och inre organisation samt att renodla domstolarnas verksamhet. Detta arbete kommer att fortsätta med kraft.

Anf. 48 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka justitieministern för det svar som jag just nu har hört på min interpellation.

Det är inte bara jag utan hela Folkpartiet som känner stor oro för situationen i domstolarna. Vi kan inte se domstolarna som vilken statlig myndighet som helst. Jag skulle önska att vi i Sverige hade gått lite längre när det gällde Montesquieus maktfördelningslära och särskilt domstolarna från den verkställande makten. Men man kan gå en bit på vägen, och det skulle regeringen ha kunnat göra genom att göra ett undantag för domstolarna när regleringsbrevet utfärdades i december och anslagskrediten drogs in som innehöll en del av de 110 miljoner som vi beslutade om här i riksdagen.

Den allvarliga situationen i domstolarna känner justitieministern väl till, men jag ska ändå återge vad som sagts av ett par chefsdomare. Jag börjar med lagmannen i Helsingborg, Sigurd Heuman, som har uttalat: Det som nu inträffat är mycket anmärkningsvärt. När jag fick del av regleringsbrevet trodde jag knappt mina ögon. Jag kan inte minnas en liknande svängning i de ekonomiska förutsättningarna någon gång under alla mina år inom rättsväsendet.

Presidenten i Svea hovrätt Johan Hirschfeldt har uttalat: Jag har inte varit med om något liknande tidigare. För hovrättens del räcker dessa pengar i elva månader, inte tolv.

Chefsrådmannen Runar Viksten i Stockholms tingsrätt talar om kaos på sin avdelning, och Lena Berke, lagman i Stockholms tingsrätt, säger att hon kan återbesätta bara två av åtta pensionsavgångar.

Jag skulle kunna fortsätta och göra detta till en lång lista, men jag vet att justitieministern väl känner till detta. Det har förekommit debatter både muntligen och i tidningar om detta.

Det tillskott på 55 nya miljoner som kom i tilläggsbudgeten skulle, angavs det i propositionen, göra att man skulle klara av överklaganden om färdtjänst och Riksfärdtjänsten. Det måste vara felskrivningar. Jag tror mera på vad justitieministern har sagt nu, att det är ett allmänt tillskott till domstolsväsendet.

Vad som händer i domstolarna är att måltillströmningen har ökat i tre år. Den fortsätter att öka. Jag har ingen statistik för de fyra första månaderna för 2005 mer än från den domstol som jag känner bäst till, nämligen den i Varberg. Där har man räknat fram att brottmålen har ökat med

15 % under de här fyra månaderna och familjemålen med 25 %. Det finns ingen anledning att tro annat än att det fortsätter.

Justitieministern vill gärna tala om förändringar i domstolsväsendet. Vi har fått en proposition om ett modernare rättegångsförfarande. Det har vi från Folkpartiet tacksamt tagit emot. Vi är överens med regeringen om de här förändringarna, även om det ska tillstås att vi hade många diskussioner och överläggningar om vi skulle acceptera prövningstillstånd till hovrätt vad gäller tvistemål. Men till slut kom vi fram till att vi skulle kunna acceptera det. Det skulle kunna vara en hjälp till att lösa en del av de problem som redan finns i domstolarna. Vi lade också särskilt märke till, och det har säkert justitieministern också gjort, att Lagrådet tog sig friheten att uttala att det inte bara är fråga om förändringar i systemen, här måste också pengar komma till domstolsväsendet.

Jag vill avsluta detta inlägg med att fråga: Kan inte domstolscheferna i dag i denna debatt få ett besked från justitieministern att man kan få använda anslagskrediten, att domstolarna säras från övrig statlig verksamhet?

Anf. 49 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Domstolarna har en unik roll att spela i samhället. Det är en myndighet som inte är riktigt som alla andra. Det är väldigt viktigt att våra domstolar är oberoende från den verkställande makten, från regeringen. Men såsom det ser ut i dag är man väldigt beroende av regeringen på ett sätt som är olyckligt, inte minst när det gäller den ekonomiska styrningen som gör att domstolarna lämnas lite vind för våg, hävdar jag.

Vi har hört Jan Ertsborn redovisa hur ekonomiskt läget är och vilka effekter det får för domstolarnas arbete. Man kan utveckla detta ytterligare och fundera över vilka effekter det kan få för rättssäkerheten. Allt större balanser tillsammans med en ökad måltillströmning gör att människor får vänta väldigt länge på att få sin sak prövad, och tid är också en del av rättssäkerheten.

Vid sidan av det pressade ekonomiska läget är det också stora förändringar och reformer på gång – som vi har diskuterat, men vi är inte helt överens – som syftar till att spara in 110 miljoner på sikt, en besparing som Thomas Bodström nu har drivit igenom.

Det pågår ett generationsskifte inom domstolarna som också tar kraft, tid och resurser, och man håller på med stora administrativa omställningar för att få domstolarna att fungera ännu bättre.

Som lök på laxen har det nu tillkommit en diskussion om lönesättningen. Varken justitieministern, jag eller någon annan i riksdagen ska blanda sig i denna lönedebatt, herr talman. Men principerna för att man nu ska införa mer individuella löner också i Domstolsverket är minst sagt konstitutionellt tveksamt.

Vissa domare hävdar att det är konstitutionellt oacceptabelt och ett brott mot domstolarnas oberoende. Jag är inte beredd att gå riktigt så långt, men jag är beredd att gå så långt som att säga att Folkpartiet liberalerna har mycket svårt att acceptera att man håller på med så konstitutionellt tveksamma åtgärder. Det kan öppna upp för misstankar om att domare är lojala i en viss riktning och att de får belöningar om de avgör mål, kanske inte fel, men i alla fall fort. Detta ska betygsättas på något sätt. Det blir väldigt konstigt och är faktiskt unikt i västvärlden.

Jag har några synpunkter på detta om justitieministern tycker att det här är ett sätt att gå vidare på när det finns så starka konstitutionella invändningar. Jag har mycket svårt att se det. Den borgerliga alliansens förslag är i stället att Domstolsverket ska frigöras och att man ska markera att det är en unik myndighet som kanske inte alltid behöver drabbas av den enorma osthyvel – eller snarare lie – som regeringen tar fram när budgeten inte håller eftersom man har så konstiga samarbetspartner och konstig politik. Då skär man ned på Domstolsverket. Är det en jättemyndighet, eller? Sprutar det ut pengar ur statsbudgeten via Domstolsverket? Så är det ju inte. Det är en relativt liten och mycket viktig myndighet och enligt grundlagen en helt avgörande myndighet som nu drabbas av regeringens besparingar.

Stöder regeringen detta med individuell lönesättning också på det här området? Det finns på andra områden än rättsväsendet där det är mindre tveksamt. Beror det på att det är lättare och billigare att höja lönen för några få för att kunna rekrytera de skickligaste juristerna till domstolarna än vad det är att höja lönen för alla med ämbetet att vara ordinarie domare i Sveriges domstolar? Har detta med ekonomi att göra? Eller ser regeringen över huvud taget inte att det finns några konstitutionella problem i den delen?

Det är ju väldigt allvarligt om det beror på ekonomiska besparingar att regeringen så starkt stöttar någonting som är så allvarligt och tveksamt från konstitutionell synpunkt.

Anf. 50 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag tänkte ta upp en annan fråga som rör Domstolsverket och dess ekonomi. I januari 2006 kommer framför allt vi stockholmare att bli drabbade av ytterligare beskattning i form av biltullar eller trängselskatter trots ett väldigt massivt motstånd från kranskommunerna. För borgarrådet Annika Billström som lovade att inte införa biltullar kommer det här att bli verklighet i januari 2006. Denna försöksverksamhet kommer att kosta stockholmarna och skattebetalarna flera miljarder kronor.

Detta får också konsekvens för domstolarna. I Domstolsverkets styrelse har det diskuterats vad kostnaden kan komma att bli. Det finns ingen som vet det i dag, men det finns en försiktig beräkning. Om så lite som en promille av bilisterna skulle överklaga sina trängselskattemål skulle det kosta domstolarna mer än 120 miljoner kronor per år.

Jag undrar vilken beredskap regeringen har och vilka beräkningar justitieministern gör av kostnaden för trängselskatten. Hur många jurister och hur mycket personal kommer att behövas inom domstolsväsendet? Och vad blir prislappen för detta försök för domstolarna? Det är min fråga.

Anf. 51 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Vi radar upp de problem som finns inom Domstolsverket för ministern. Men jag tror att det är väldigt viktigt att vi gör det, därför att diskussionen kring domstolarna måste handla om de realiteter som finns. Jag tänkte ta upp två saker.

I justitieutskottet behandlar vi nu propositionen om modernare rättegångar. Det finns många bra förslag där, och vi är väldigt positiva till

dem. Men en lustighet – om man får uttrycka sig så illa – i det är sammanhanget är att regeringen inte vill att vi ska kunna bestämma när en del av förslagen ska träda i kraft. Man vet inte när det finns pengar till att köpa grejerna.

Man ska jobba mer med videokonferenser och modern teknik, och det är alldeles lysande. Det underlättar väldigt mycket och kan förenkla processerna, men då måste man köpa in videobandspelare och se till att det finns teknik på alla ställen. Uppenbarligen inser departementet att det inte funkar, så man skjuter fram det på obestämd tid. På det viset blir det en väldigt märklig beslutsordning för oss i riksdagen. Vi ska bestämma om man ska införa en ny form i processordningen och regler för hur man kan arbeta samtidigt som vi inte vet när det kan bli tal om ett genomförande. Det är en ekonomisk fråga. Jag vill understryka att man måste få ordning på detta.

En annan sak som också bekymrar mig väldigt mycket – bland annat därför att man nu moderniserar och på grund av det tryck som ligger på domstolarna – är nämndemannaersättningarna. Det är flera år sedan jag frågade Domstolsverket när man var på besök i utskottet om man hade något intresse av att göra något åt dessa ersättningar. Det finns en gammal utredning där alla partier har varit överens om att det behövs nya tag och att nivåerna behöver lyftas, men ingenting har hänt.

När det nu blir aktuellt med de nya migrationsmålen ska vi rekrytera 1 500 nämndemän. Alla våra partier har nu i uppgift att rekrytera dessa människor som ska kunna arbeta i organisationen, men hur lätt är det med de ersättningsnivåer som gäller i dag? Det förväntas att människor ska kunna ställa upp 15–20 dagar per år för att tjänstgöra i domstol, men om man har ett vanligt jobb är det inte helt enkelt, och vi vill ju gärna rekrytera fler i yrkesaktiv ålder och bredda rekryteringen till nämndemän. Jag tror att ersättningsnivån är väldigt central.

När Domstolsverket nu har ekonomiska bekymmer är det alltid detta som kommer i kläm. När det gör det finns det risk för att det blir en felaktig professionalisering av domstolsväsendet. Jag och mitt parti anser att nämndemännen utgör en väldigt viktig del av ett bra rättsväsende. Ska man nu rekrytera väldigt många människor är det inte enkelt att göra det med de ålderdomliga villkor som gäller. Vi i partierna har under många år varit överens om att någonting borde göras. Men såvitt jag kan bedöma finns det inget utrymme för det.

Planerar regeringen någon åtgärd eller något förslag som gör att vi kommer till skott med detta och kan få en modernare nämndemannakår än vad vi har i dag där fler kan delta och där vi kan rekrytera de grupper som det finns en brist på i dagens nämndemannakår?

Anf. 52 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är roligt, närmast rörande, att se hur moderater ansluter sig till interpellationsdebatterna när nu moderatledaren har förbjudit er att debattera i andra sammanhang därför att han själv inte vågar att ställa upp mot Göran Persson. Det innebär dock vissa problem när det rör sig om fyra stycken, men jag ska göra så gott jag kan.

Domstolarna får ytterligare 55 miljoner i år och kan också få något ytterligare tillskott, men det får vi återkomma till i höst. Besparingarna

på 0,6 % gällde hela statsförvaltningen inklusive domstolarna, där de uppgår till 24 miljoner.

När det gäller trängselskatt finns det olika siffror och olika uppgifter om hur många som kommer att överklaga och i så fall inte accepterar ett demokratiskt beslut. Själv tror jag inte att det blir så många men kan naturligtvis inte veta det, och det kan ingen veta. Låt oss se hur många det blir, men vi har naturligtvis med det i beaktande.

När det gäller frågan om ersättningen till nämndemännen ska vi komma ihåg att nämndemän numera får ersättning fullt ut för sitt inkomstbortfall. Det tycker jag är viktigt att säga, därför att det sägs i vissa fall något helt annat. Man får alltså full ersättning. Om man sedan ska ha ytterligare en ersättning utöver den för inkomstbortfall är förvisso en relativt angelägen fråga, men jag kan inte nu säga hur det blir. Jag tycker att det är viktigare att ge medel för domstolarnas verksamhet och en del andra saker. Men jag vill inte säga att det inte ska bli någon ytterligare ersättning. Vi får återkomma till det.

När det gäller andra delar i fråga om nämndemännen tycker jag att det är viktigt att vi nu får in en annan representation som bättre motsvarar det svenska samhället. Det handlar om alltifrån ålder till personer med annan etnisk bakgrund än den svenska. Det handlar också om att man ska kunna kvotera in personer som inte kommer direkt via de politiska partierna – allt detta för att det ska vara på det sätt som det var tänkt från början, nämligen att de bättre ska representera allmänheten.

När jag nu får chansen att debattera med fyra stycken undrar jag vad ni säger om det som domarna faktiskt anser är den allra, allra viktigaste frågan och som tas upp på varje domarmöte, nämligen att vi ska fortsätta med reformen om att sammanlägga de allra minsta domstolarna därför att man inte klarar av det och de inte ger samma rättssäkerhet runtom i landet. Detta är den absolut mest återkommande frågan som jag möter när jag träffar domarna. De har så förtvivlat svårt att förstå varför de inte hör någonting från borgerliga politiker. Möjligtvis säger Centern någon gång att de är absolut emot det, och vissa andra kan också säga det lokalt. Men det vore väldigt intressant att höra om man stöder domarna i denna inriktning och varför man har varit så tyst i denna fråga. När man har sagt något har det nästan alltid varit kritik mot sammanläggningarna. Men domarna, som borde vara de som bäst vet, anser att detta är det absolut viktigaste för sin egen skull, för domstolarnas skull men också för allmänhetens skull, med tanke på de förändringar som har gjorts och att det nu i praktiken inte är möjligt att bedriva arbetet på samma sätt som man gjorde tidigare med kanske två eller tre domare. Man ska känna till EG-rätten, hela Europakonventionen och så vidare på ett helt annat sätt än tidigare. Det tycker jag vore väldigt intressant att få svar på.

Anf. 53 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Domstolscheferna hade liksom jag önskat att få ett lite klarare besked. Om det ska komma lite mer än de 55 miljonerna i höst så är det för sent. Vi är faktiskt inne i maj månad 2005 redan nu. Här hade det funnits möjlighet för justitieministern att ge ett klart besked så att vi åtminstone hade kunnat stilla lite av den oro som råder ute i domstolarna.

Justitieministern vet lika väl som jag att det ligger massor med tvistemål färdiga för huvudförhandling i våra svenska domstolar. Men man

har inte möjlighet att sätta ut dem, för man har inte tillräckligt med domare.

Vi vet att bevisningen blir besvärligare allteftersom tiden går. Vi vet också att påföljderna i brottmålen allt oftare blir icke frihetsberövande med hänsyn till att det har gått så lång tid sedan gärningen begicks. Det här är inte tillfredsställande.

Det finns en annan sak som vi själva, både vi här i riksdagen och i departementet, kan åtgärda, och det är att vara lite tydligare i lagstiftningen och se till att det inte blir så mycket mål i domstolarna. Vi har ett mycket fint exempel på detta när det gäller ändringarna i förmånsrättslagstiftningen och övergångsbestämmelserna. Justitiedepartementet hade under förra våren möjlighet att gå in och rätta till oklarheterna men ville inte göra det. Vi väckte en motion som dessvärre inte gick igenom här på grund av ett av samarbetspartiernas agerande.

I dag finns det åtminstone 50 mål liggande i våra svenska domstolar. Det är ungefär hälften av dem på det ena hållet och hälften på det andra hållet, och de vandrar upp till Hovrätten. Det kom in ett hundratal mål i november december också som en följd av den här lagstiftningen. Jag tycker att vi ska vara lite självkritiska, både departementet och vi i riksdagen. Vi kan vara tydligare och på det viset bespara domstolarna ett antal mål.

Justitieministern återkommer gärna till förändringen i domstolarnas yttre organisation. Vi har debatterat den tidigare. Vi har en mycket bestämd inställning, och det är att vi vill ta ett helhetsgrepp på situationen. Det innebär inte att vi säger att vi är emot förändringar. Det har vi inte gjort från Folkpartiets sida, och det gör vi inte nu heller. Men vi ville inte ta län för län. Vi ville ha ett helhetsgrepp i en ordentlig parlamentarisk utredning.

En del av de genomförda förändringarna kan jag personligen tycka är helt okej, och det finns förändringar där jag tycker att man har gått för långt. Jag tycker inte att man behöver ha så stora domstolar som Domstolsverket och även en del av våra domstolschefer har eftersträvat. Vi kommer att fortsätta granska de förslag som eventuellt kommer i den delen.

Men, justitieministern, vad ska beskedet bli till domstolscheferna för 2005? Ska presidenten Johan Hirschfeldt driva Svea hovrätt även i december månad, den tolfte månaden? Ja, självfallet ska han göra det. Men får han lite medel till att göra det, eller blir det ett utnyttjande av en kredit som egentligen inte finns? Jag skulle vilja få svar på det.

Jag skulle vilja ha ett uttalande av justitieministern om att domstolarna är annorlunda än andra statliga myndigheter och måste särbehandlas när det gäller anslagen.

Anf. 54 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag vill verkligen anknyta till det sista som Jan Ertsborn säger, att man måste särbehandla domstolarna. Vi har hört justitieministern svara nyss, och vi har hört justitieministern framträda i debatter tidigare. Regeringen som är företrädd här i dag gör ingen skillnad på Domstolsverket och andra myndigheter. De ska drabbas av samma besparingskrav, de ska drabbas av samma osthyvel, samma anslagsöverskottsindragningar, samma uppsägningar av krediter och samma gene-

rella indragning till regeringens disposition. Vi pratar om den oberoende domstolen i en rättsstat som är så fundamental i en demokrati. Det är en rent konstitutionell fråga detta hur man behandlar domstolarna.

Jag lyfter frågan om det finns ekonomiska skäl som gör att regeringen så glatt ser att vi ska införa individuell lönesättning för domare, för det är ju billigare att höja lönen för några få än att höja för alla. Det är väl klart att alla presterar olika, men i en demokrati kan man inte öppna för miss-tanken att de som dömer efter de lagar som har föreslagits av regeringen och som vi har stiftat i riksdagen dömer efter någon sorts lojalitet och någon princip om att man ska gå en viss riktning. Ska den lönesättning som regeringen förespråkar, gratulerar och välkomnar tillämpas också för justitieråd och regeringsråd blir det ju helt absurt. Ska de ha olika löner också i Högsta domstolen? Det blir väldigt, väldigt konstigt.

Vad gäller strategierna för våra domstolar har vi velat ha ett samlat grepp. Vi möter när vi är ute domare som framför allt tar upp arbetsbelastningen och bristen för medborgarna. På domstolarna, precis som i all annan verksamhet, herr talman, måste man ha ett rent medborgarperspektiv. Det handlar om en rätt att kunna komma till domstol, att kunna få sin sak prövad. I dag växer högarna, inte minst av tvistemål där människor har konflikter som ska lösas i domstol. Men man kommer inte dit, för regeringen tycker att det här är en verksamhet som precis all annan statlig verksamhet, och vad spelar köer på två tre fyra år för roll?

Jag tycker att det är konstitutionellt väldigt allvarligt att man behandlar domstolarna på ett så tråkigt sätt, för det leder till att Sverige försämrar sin ställning som en rättsstat.

Anf. 55 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Det är mycket märkligt i frågan om trängselskatten. Det är mindre än ett år tills det vansinniga fullskaleprojektet ska genomföras i Stockholm, och regeringen har ingen prislapp på vad det kommer att kosta för de berörda myndigheterna och vad det kommer att kosta för Domstolsverket. Vi vet att måltillströmningen redan i dag är väldigt hög, att ärendena får ligga i balanser, att bevisningen försvagas och så vidare. Vi vet att den nya instans- och processordningen kommer att generera behov av fler än 100 domare som ska rekryteras, domare som ska rekryteras från den öppna marknaden i en helt annan ordning än tidigare.

Jag tycker att det är märkligt att man kan genomföra ett försök som kostar flera miljarder kronor, med start i januari 2006, utan att ha en prislapp på vad det kommer att kosta.

Det är så uppenbart att biltullar ska genomföras kosta vad det kosta vill trots att medborgarna i kranskommunerna har sagt nej i flertalet folkomröstningar. Men jag vet några som är glada. Det är de som jobbar på IBM, där man är huvudentreprenör. Där har man gått ut med direktiv och sagt: Även om ni tycker att det här är dåligt och värdelöst är det en otroligt bra inkomstkälla för företaget att genomföra hela planeringen.

Jag är intresserad av att veta: Vad kommer det att få för konsekvenser för domstolarna? Hur många domare beräknar man kommer att behövas för att avgöra trängselskattemålen? Är siffran 120 miljoner kronor i extra kostnader relevant, eller kommer det att bli ännu dyrare? Någonstans måste man ändå veta vad man bestämmer sig för innan man genomför ett beslut om trängselskatt i Stockholm.

Anf. 56 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag vill först säga att det inte finns något förbud mot att debattera. Däremot har tydligen partiledningarna inte kommit överens om formerna för de allmänpolitiska debatter som Socialdemokraterna utmanade oss moderater till. Det tycker jag är tråkigt.

Jag tar alla tillfällen till debatt på det område som vi båda arbetar med. Det är därför jag är här i kammaren i den här debatten. Detta är ett tillfälle där vi kan diskutera rättsväsendets ekonomi. Det blir inte mycket av det när vi kommer till debatten om vårpropositionen. Det blir tyvärr inte utrymme för det.

Jag ska gå till de två ämnen som jag hade tagit upp. Det är först fråga om nämndemännens situation. Jag kan inte ersättningsreglerna fullt ut. Men jag har i vart fall förstått det finns problem med detta. Om vi har takbelopp och om det är så att vi ska få yrkesarbetande människor med olika bakgrund måste man säkert också ha en del morötter i systemet, eftersom det är så väldigt mycket tjänstgöring.

Jag har förstått av de nämndemän jag känner, och det är ganska många, att man är besviken över att vi inte har kunnat hantera en uppgradering av det hela. Jag är rädd att det skjuts på framtiden med den budget vi ser för domstolarna.

Det andra som jag tycker är viktigt att säga är att jag delar uppfattningen som man har ute i domstolarna. Vi har en del domstolar som är för små. Det fungerar illa. Bakgrunden är att vi har haft en utveckling här i landet som gör att bygder töms på människor och verksamhet. Det får konsekvenser också för domstolsorganisationen.

Vad vi måste göra är att väga närheten och rättsväsendets närvaro mot möjligheten att bedriva en professionell verksamhet. Där har vi i flera omgångar gemensamt från alliansen efterlyst en tydligare riktlinje från regeringen. Det har varit en *ad hoc*-verksamhet som varit väldigt besvärlig att hantera.

Justitieministern kan vara klar över att Moderaterna inte är några tingsrättskramare. Men vi vill ha en organisation som också kan vara effektiv och finnas med närhet till medborgarna. Då kan vi inte lägga ned alla tingsrätter även om en del av dem är små.

Anf. 57 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Beatrice Ask vet att det bara är trams att säga det är partiledarna som inte kommer överens. Det är Moderaterna som inte vill. Det är inte Beatrice Ask, utan det är Fredrik Reinfeldt och möjligtvis hans närmaste ...

Anf. 58 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om att det gäller att hålla sig till ämnet här. Detta är en interpellationsdebatt och inget privat gräl.

(Justitieminister THOMAS BODSTRÖM: Herr talman! Nyss talade man om Annika Billström.)

Det är jag som avgör detta. Nu håller vi oss till interpellationsdebatten. Ni har haft ett antal inlägg om det som inte hör till interpellationsdebatten.

Anf. 59 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ska försöka svara på de andra frågorna.

När det gäller att trängselskatt kommer att innebära kraftiga förbättringar för miljön är det intressant att Moderaterna kallar det för vansinligt. Det är väl också den synen man har. Vi tycker att det är ett bra projekt. Om det får effekter på domstolar och i vilken utsträckning får vi återkomma till och se. Jag tror inte att det blir den utveckling som Hillevi Engström talar om. Låt oss ändå vara ödmjuka och säga att ingen av oss vet exakt hur det blir.

Det kan finnas principiella skäl. Man kan diskutera ur en principiell synvinkel utan att lägga sig i huruvida domare ska ses på ett annat sätt än åklagare, som också fattar rättsliga beslut. Den enda som har lagt sig i den här frågan är faktiskt du, Johan Pehrson. Du har stått och sagt: Så ska vi inte ha det. Det är du som lägger dig i hur Domstolsverket som självständig myndighet ska föreslå löner. Det tycker jag inte att man ska göra, allra minst i riksdagen. Jag anser, som du sade inledningsvis, att lönesättning är en facklig fråga. Därför tycker jag inte att vi ska lägga oss i det, varken jag eller Johan Pehrson. Sedan kan vi ha en principiell diskussion om för- och nackdelar. Men det är inte vi som ska avgöra den saken.

Det är klart att det är oppositionens sak att kritisera. Det är inget konstigt med det. Det är klart att det finns bekymmer i svenska domstolar. Det är bekymmersamt innevarande år. Det är jag fullt medveten om, och jag har också sagt det vid tidigare tillfällen. Men jag vill ändå för balansens skull säga följande.

När man gör en jämförelse mellan svenska domstolar och utländska domstolar kan vi se att de svenska domstolarna har ett betydligt bättre resultat. Jag har fått frågor av EU-kommissionären Antonio Vitorino om hur det kommer sig att Sverige har så korta handläggningstider jämfört med andra länder. Det tycker jag ändå är värt att säga, även om vi naturligtvis strävar efter att de ska kunna bli ännu kortare.

När det gäller till exempel brottmål är meridiantiden drygt två månader. Det är en väsentligt kortare tid än vad man har i många andra länder för sina brottmål. Men det kan naturligtvis bli ännu bättre.

Anf. 60 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Jag tackar för det sista inlägget från justitieministern. Det kan kanske sägas inge lite grann hopp.

Vad som slår mig och som gör mig lite bekymrad är att i justitieministerns värld är det i huvudsak brottmål som det handlar om i domstolarna. Jag som har min huvudsakliga sysselsättning i lagutskottet tänker väldigt mycket på tvistemål. Där är bekymren stora.

Jag är väl medveten om att situationen jämfört med andra europeiska länder är förhållandevis god i Sverige. Men vi har sett en klar försämring på senare år när det gäller tidsaspekten. Den gör mig bekymrad. Den hör vi om. Vi kommer tyvärr att höra från Europadomstolen i sinom tid att vi inte klarar att uppfylla våra skyldigheter enligt Europakonventionen. Vi behöver ordentliga tillskott till rättsväsendet.

Domstolsväsendet kostar i dag drygt 4 miljarder. Vi behöver kanske ett par hundra miljoner till för att vi ska få in det antal domare vi behöver. Om jag hade haft möjlighet som oppositionspolitiker att biträda

justitieministern vid de interna förhandlingarna i regeringen om finanserna som säkert pågår, och kanske framför allt med samarbetspartierna, skulle jag ha mycket enkelt för att få fram pengarna.

Det finns åtskilliga saker man kan jämföra med. Men att låta domstolsväsendet gå på knäna och samtidigt låta Miljöpartiet styra och göra av med bortemot 4 miljarder på ett friår kommer vi aldrig att kunna acceptera från oppositionens sida. Jag hoppas att justitieministern tar till sig detta och att vi sakta men säkert får en förbättring i domstolsväsendet.

Anf. 61 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det är bekymmersamt i år. Men i statistiken ser det också ganska positivt ut för de år som varit under 2000-talet. Jag ska inte säga att det ser ut så överallt. Framför allt finns det också stora skillnader mellan olika domstolar trots att man har ungefär samma resurser.

När man ser till bland annat brottmål men också tvistemål kan man se att det ligger ganska jämt. På vissa håll ser man till och med en viss förbättring under flera år och inom flera verksamhetsdelar och för olika slags målgrupper.

Vi har lite olika roller här. Det kommer också fram i kritiken. Det är bekymmersamt. Men det är inte på det sätt som har beskrivits i andra sammanhang. Jag vill inte säga att Jan Ertsborn har gjort det. Det har sagts att svenska domstolar inte klarar av någonting och att det skulle vara på ett sätt som är helt oförenligt med Europakonventionen och annat. Det är inte så.

Det är klart att också Sverige liksom andra i vissa mål har dröjt för länge med handläggningen. Det gäller alla länder. Men internationellt sett ligger vi bra till. Vi ska naturligtvis fortsätta att sträva mot ännu fler förbättringar.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2004/05:556 om ekonomin i åklagarväsendet

Anf. 62 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Johan Pehrson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att förändra den ekonomiska styrningen av svenskt åklagarväsende för att befrämja långsiktighet och möjlighet till hållbar utveckling.

Jag vill inledningsvis framhålla att Sverige har ett bra åklagarväsende. Åklagarverksamheten präglas generellt sett av hög kvalitet och god effektivitet.

Jag vill också understryka att regeringen har gjort stora satsningar på rättsväsendet. Dessa insatser har skapat goda förutsättningar för bland annat åklagarverksamheten. En del i satsningarna har varit att förstärka åklagarmyndighetens ekonomiska resurser. Jag kan nämna att sedan jag tillträdde som justitieminister har åklagarorganisationen tillförts 25 miljoner kronor år 2001, 50 miljoner kronor år 2003 och ytterligare 25 mil-

joner kronor för år 2005. I budgetpropositionen för 2005 aviserades dessutom att åklagarmyndighetens anslag ska ökas med ytterligare 25 miljoner kronor från och med 2007. De nu nämnda förstärkningarna medför att åklagarmyndighetens ekonomiska situation i dag måste bedömas som god.

Till de budgetförstärkingar som gjorts har regeringen även varit pådrivande i reformarbetet gällande åklagarväsendets organisation. Vid årsskiftet slogs den centrala förvaltningsmyndigheten riksåklagaren och de sex regionala åklagarmyndigheterna inom åklagarorganisationen samman till en myndighet. På längre sikt bör den reformen leda till att medel omfördelas från administrativ verksamhet till rättslig utveckling och operativ åklagarverksamhet. Reformen skapar goda verksamhetsmässiga förutsättningar för en hög och effektiv lagföring.

I slutet av 2004 beslutade regeringen att de flesta myndigheters anslagssparande för 2004 och 0,6 % av anslaget för 2005 ska ställas till regeringens disposition. Regeringen har en skyldighet att vidta åtgärder om det finns en risk att ett beslutat tak för statens utgifter kommer att överskridas. Till skillnad från de borgerliga partierna tar regeringen ansvar för den ekonomiska politiken. Det är skälet till att vi har valt att ställa en del av åklagarmyndighetens anslag till regeringens disposition.

Det är viktigt att komma ihåg att dessa utgiftsbegränsningar inte riktade sig enbart mot rättsväsendets myndigheter. Dessa var med några få undantag generella för hela statsförvaltningen. Jag är givetvis medveten om att dessa åtgärder till viss del har förändrat förutsättningarna för åklagarmyndighetens verksamhet under detta år.

Jag vill dock ännu en gång betona att regeringen under flera år har bedrivit ett aktivt och strategiskt arbete i syfte att förstärka åklagarväsendets kapacitet att bekämpa brott. Detta arbete ska fortsätta.

Jag kommer att noga följa åklagarmyndighetens verksamhet och resultat. Om ytterligare insatser skulle behövas för att fullfölja statsmakternas intentioner för utvecklingen av åklagarverksamheten kommer regeringen att vidta dessa.

Anf. 63 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag bortser från det där med att regeringen tar ansvar för ekonomin. Mig veterligen körs statens budget med enorma underskott just nu. De som kommer att få betala detta i framtiden är bland annat de människor som besöker oss i riksdagen i dag här på läktaren. Välkomna till riksdagen!

Vi ska i dag, nu i den här interpellationsdebatten, prata om åklagarna. Det är någon som är väldigt viktig i rättsväsendet – en spelare som fungerar som vändkors när det gäller hur polisen ska jobba och vad som ska föras vidare till domstol. Det är en spelare som sätter mycket av rättspraxis och bestämmer vad som ska drivas vidare i narkotikamål och sexualbrottsmål så att vi får vettiga straff i det här landet och så att det inte bara blir människor som har skjutit en varg som sätts i fängelse.

Åklagarna har en mycket central roll som också är viktig ur rättssäkerhetssynpunkt. Det är viktigt att det är hög kvalitet på åklagarnas arbete och att domarna håller hela vägen så att vi slipper få fall där det pratas om justitiemord. Jag är mycket oroad, tillsammans med Justitie-

kanslern och med riksåklagarens egen nämnd som har projekt för att stärka rättssäkerheten därför att man känner att det är svajigt.

Hur ser det då ut i dag? Vi har en mycket pressad åklagarmyndighet. Vi hade generaldirektören och riksåklagaren Fredrik Wersäll hos oss i utskottet för en tid sedan. Han berättade hur han nu helt medvetet kör verksamheten med fulla underskott. Varför då? sade vi. Han sade: Jag kan inte här och nu säga det här åt mina medarbetare, som just har genomfört en stor omorganisation som är bra i mångt och mycket. Man har sparat ihop 16 miljoner kronor för att ha lite smörjmedel så att alla kan känna att det verkligen blir mer åklagarverksamhet, mer stöd för brottsoffer och mer kamp mot sexualbrott, mer kamp mot rån, bilinbrott, husinbrott och misshandel på öppen gata och så vidare – helt enkelt mer kraft för att bekämpa brott. Det skulle nämligen inte bli så eftersom regeringen tog in pengarna den 22 december. Det var pengar som lovades den 16 december. Det blev också ytterligare indragningar. Han kör just nu med underskott, och det är ganska allvarligt.

Regeringen säger att man har varit pådrivande i arbetet. Det är ingen som jobbar hos åklagarna som känner igen den verklighetsbilden. Åklagarna har själva kommit på ett bättre sätt att organisera sig. Vad jag har förstått försöker regeringen inte ägna sig åt att vara pådrivande när det gäller hur myndigheterna ska organisera sig. När vi hade polisdebatten nyss, herr talman, sade Thomas Bodström att han inte bryr sig om hur polisen organiserar sig. Han tycker inte att det är viktigt att det finns en lokal polischef, fast det finns en turistchef. Däremot har han pådrivit och tydligen suttit med pennan och gjort hela ritningen för åklagarna. Det är så klart helt ologiskt.

Det som man saknar i den omorganisation är, som Folkpartiet har pekat på, att Ekobrottsmyndigheten inte inkorporeras. Det borde den göra. Nu finns det utredningar på utredningar och utredningar ett par gånger till som kommer att peka på att Ekobrottsmyndigheten och dess duktiga medarbetare måste inkorporeras i den samlade åklagarverksamheten så att man kan samla kampen mot den organiserade brottsligheten. Knark och penningtvätt hänger ihop – det är ingen kärnfysikvetenskap, utan det borde regeringen känna till.

Men detta vägrar man göra, och nu förslösas tiotals miljoner kronor i administration genom att detta fortsätter. Om man ska ha en samlad åklagarorganisation, som regeringen säger, så ska man ha just en samlad organisation för åklagarna och inte en delad.

Nu går jag över till ekonomin. Det som Thomas Bodström räknar upp i sitt interpellationssvar, herr talman, är kompensationer för den otillräckliga pris- och löneomräkningen. Alla någorlunda friska regeringen kommer under de närmaste åren alltid att ha lite extra pengar att ge igen för att visa att man lägger på någonting. Det beror på att man inte kompenserar för att åklagarna får högre löner, att elräkningen stiger och att kopia-torpapperet ökar i kostnad. Då måste man få ersättning för det. Man kan ju inte slarva med själva åklagarverksamheten, för då riskerar vi att sätta rättssäkerheten på spel.

Jag hoppas att regeringen tar allvarligt på denna viktiga grindvaktsfunktion. Ett åklagarväsende är viktigt för rättsbildningen och det är viktigt för rättssäkerheten. Vi ska inte ha fler oskyldigt dömda i svenska

Anf. 64 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Åklagarmyndigheten är en ganska liten myndighet. Johan Pehrson har beskrivit hur otroligt central den ändå är i rättsväsendet. Den har alldeles nyligen också omorganiserats. Vi hade en del andra synpunkter från moderat sida på hur det skulle se ut. Likväl är det mycket som kostar när man moderniserar en verksamhet. Då är det besvärligt om budgeten inte håller från ett år till ett annat.

När vi träffade riksåklagaren i utskottet för någon vecka sedan var han bekymrad bland annat över att den satsning på fortbildning av åklagare som han planerat nog inte kunde genomföras. Det handlar framför allt om utbildning vad gäller sexualbrott och familjerelaterat våld. Riksåklagaren hade uppmärksammat att regeringen och riksdagen har antagit en ny sexualbrottslag. Man hade också på eget initiativ genomfört en ganska omfattande genomlysning av hundratals våldtäktsdomar för att se hur det ser ut. Där kunde man konstatera brister i både polisens arbete och på åklagarsidan.

Jag var rätt så på det klara med att det finns en övertygelse hos riksåklagaren om att det är viktigt att ge några åklagare särskild kompetens för att hantera de här mycket besvärliga frågorna. Nu blir inte det av, och då är ändå sexualbrott och familjerelaterat våld någonting som regeringen och riksdagen säger att vi prioriterar.

Det är den signalen som jag tycker är så viktig att skicka och som jag tycker att ministern ska svara på. Är det meningen att vi nu ska leka svälta räv med åklagarväsendet och att man ska anpassa sig i den här organisationen? Detta är en liten myndighet som har effektiviserat verksamheten rätt ordentligt de senaste åren och som har fått ned högarna ganska ordentligt. Den har ambitionen att jobba modernt. Då tycker jag inte att det går att göra på det här sättet.

Dessutom har vi en allt grövre och alltmer komplicerad internationellt relaterad brottslighet som också medför helt nya utmaningar bland annat för åklagarna. Även där känner jag att vi skulle behöva ha resurser för att ge utvecklingsenheterna, eller vad de nu kommer att heta, utrymme för de specialutbildningar, de utredningar och det arbete som måste göras. Men det går nu i stå.

Det vore intressant att veta hur ministern ser på det långsiktiga kvalitetsarbetet som jag har haft väldigt stor respekt för när det gäller just åklagarmyndigheten.

Anf. 65 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Rättsväsendet består av en kedja med många aktörer. I dag har vi behandlat de fyra huvudaktörerna, polis, åklagare, kriminalvård och domstolar. Jag tror att det är viktigt att regeringen satsar långsiktigt och strategiskt på alla dessa fyra aktörer på ett helt annat sätt än vi ser i dag. I dag präglas regeringens politik mer av *ad hoc*-tänkande. Det känns väldigt märkligt för de här myndighetscheferna när de inser att budgeten inte blir vad de hade tänkt sig, trott eller fått löften om. Alla myndigheter inom staten ska ju spara lika mycket, och man drar in anslagssparande som de har tänkt investera i utbildningar, som Beatrice

Svar på
interpellationer

Ask tog upp, på att förhindra och minska våldsbrott mot kvinnor, sexualbrott mot ungdomar och annat. När man gör de här *ad hoc*-lösningarna försämrar det verksamhetens möjligheter att över huvud taget bedriva en effektiv brottsbekämpning.

Vi menar att det är viktigt att man håller den här treårsbudgeteringen så att man kan vara sparsam ett år och spara i ladorna för att satsa strategiskt på en kompetensutveckling för personalen, på ny teknik eller vad som nu kan behövas. Den politik som regeringen för kommer i stället att leda till att varje verksamhet gör av med sina anslag innan budgetåret är slut, kanske på mindre genomtänkta projekt.

Jag vågar påstå att den viktigaste frågan för myndighetschefer och för chefer på olika nivåer inom rättsväsendet i dag är, som jag sade tidigare i polisdebatten, budget, budget och att hålla budget. Vi moderater tycker att det absolut viktigaste är brott, brott och brott. Vi ska förebygga brott, bekämpa brott, utreda brott och framför allt se till att brott blir lagförda, att de som begår brott har en chans att bli rehabiliterade i större utsträckning och att minska återfallen i brott. Allting rör sig i väldigt stor utsträckning om budget.

Jag skulle vilja veta vad justitieministern har för analys av vilka konsekvenser den här förda politiken med den här kortsiktigheten får för rättsväsendets aktörer. Jag vill också veta varför alla myndigheter har ålagts samma sparbetning när de har helt olika problem. Jag vågar också påstå att de är olika viktiga för medborgarna. Den mamma som har fått sin dotter våldtagen i någon av de över 700 våldtäkter som inträffar i Stockholms län kan knappast njuta av ett friår, av att slippa jobba. Det allra viktigaste för de flesta medborgare är att känna sig trygga, att kunna gå ut på gatan och att kunna ha sina ungdomar ute på stan utan att vara rädda för att någonting ska hända dem.

Därför tycker vi moderater att det är märkligt att alla myndigheter ska spara lika mycket. Jag tycker att vissa myndigheter trots allt har en viktigare verksamhet.

Anf. 66 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Förra året fick vi kritik. Ni sade att det hade satsats för lite på åklagarmyndigheten. Det visade sig att den kritiken var helt fel. Det blev 16 miljoner i överskott. Då finns det möjlighet att ta det i beaktande att man kan använda detta till annat. Det var det som sades.

Sedan var det ett sparbetning som inte på något sätt innebär att det inte har satsats på åklagarna. Det är ett sparbetning för alla. För åklagarna innebär det 5 miljoner sammanlagt. Det är alltså dessa pengar vi pratar om.

Jag vill understryka att de satsningar som har gjorts på åklagarmyndigheten och de satsningar som har presenterats kommer naturligtvis att fortsätta framöver, och det är ordentliga tillskott.

Johan Pehrson tog upp frågan om polischef. Nej, jag har inga åsikter i detalj om hur man ska ha det med polischefer i kommuner. Det är någonting helt annat med en åklagarmyndighetsförändring som finns i en proposition från regeringen. Det vore märkligt om jag inte hade åsikter om den propositionen. Där tror jag jag nog att Johan Pehrson högg ganska ordentligt i sten.

Det blir lite märkligt att stå och tala om budget i fyra interpellationsdebatter. Här sitter ni som kommer från olika partier, och ni är inte på något sätt överens trots att ni sitter så nära varandra. Ni talar om att ni vill göra ökade satsningar, men de bygger på ersättningsnivåer som absolut inte kan accepteras av Folkpartiet och på indragna bistånd till de fattigaste i världen som Folkpartiet absolut inte vill ha.

Kom igen när ni har en budget! Då kan vi ha en ordentlig budgetdebatt. Det finns ingen här, varken åhörare eller någon annan, som kan tala om ni kommer att genomföra de här sakerna.

Hillevi Engström säger att man inte ska bry sig om budgeten. Det bekräftar väl bara bilden av hur lättsinnigt man har sett på frågan om ekonomin tidigare. Kan man inte komma överens ens i opposition blir det väldigt svårt att ha en budgetdebatt, särskilt när det gäller interpellationer från olika partier som har helt olika inställningar till hur olika saker ska finansieras.

Vi kommer att fortsätta att bedriva det här arbetet. Vi kommer att fortsätta att göra de här satsningarna på åklagarna. Det är mycket viktigt. Jag tycker att det är väldigt roligt att träffa Fredrik Wersäll som kan berätta hur mycket de här tillskotten har betytt för Åklagarmyndigheten.

Sedan ska det sägas att varje myndighet i hela Sverige alltid kommer att vilja ha mer pengar. Det ser jag som positivt. Det ser jag som ett tecken på hög ambition. Det kommer varje myndighet alltid att vilja ha. Jag kan också försäkra er om att vi har fått en stor uppskattning för den satsning som vi har gjort på åklagarmyndigheten.

Anf. 67 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Är det okej om jag tar några repliker på detta med att finansiera rättsväsendet, som vi i alliansen tycker att man ska göra?

Anf. 68 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Det ligger inom ramen för en interpellationsdebatt att man kan diskutera finansieringen.

Anf. 69 JOHAN PEHRSON (fp):

Tack så mycket, herr talman! Då ska jag säga att den borgerliga alliansen inte tycker att vi ska avindustrialisera Sverige i rask takt såsom ni gör nu genom att stänga av kärnkraften. Människor i Sverige är förtidspensionerade i väldigt hög grad, och efter tio år har regeringen upptäckt att det kanske finns något fusk där. Godmorgon! Nu ska det vidtas några åtgärder mot detta, men samtidigt satsar man stenhårt på friår till stora miljardkostnader.

Nu diskuterar vi åklagarväsendet som nyckelspelare när det gäller rättssäkerheten, och vi pratar om 16 miljoner kronor. Det jag nyss hörde justitieministern säga är faktiskt chockerande. Han säger: De hade ett överskott för innevarande år på 16 miljoner, och då kan vi ta in detta. Så sade justitieministern, herr talman.

Vi pratar om det system som vi i Sverige har kämpat oss till efter några år av elände där man ska kunna ha anslagsöverskott och anslagskrediter. Man ska kunna ha medel över ett år för att kunna satsa nästa år. Fredrik Wersäll och de riksåklagare som har varit före honom har kämpat för den här reformen. De har sparat ihop några kronor för att göra sin

personal glad, för att visa lite ledarskap och för att kunna satsa när man gör en så här stor förändring. Då kommer justitieminister Thomas Bodström och tar dessa pengar i ett enda nafs, och han gör det med glädje. Vi talar om 16 miljoner kronor. Friåret kostar 4 miljarder.

Finansutskottet skriver så här: Systemet med anslagssparande och anslagskrediter på ramanslag syftar till att myndigheterna ska kunna utnyttja sina anslagsmedel på ett ansvarsfullt, långsiktigt och effektivt sätt. Åtgärder som innebär att sparade medel inte får användas och eventuellt kan komma att dras in riskerar att skicka signaler i motsatt riktning. Metoden att begränsa användningen av sparade medel har använts tidigare, men skrivningarna i budgetpropositionen för 2005 är mer långtgående än tidigare. Det är första gången som regeringen använder ett generellt stopp för förbrukning av anslagsbehållningar i stället för att peka ut vissa områden. Man tar över alla myndigheter. Det är ingen skillnad på Glesbygdsverket och Domstolsverket. Det är ingen skillnad på Ungdomsstyrelsen och åklagarverksamhet i Sverige. Om myndigheterna inte ges möjlighet att använda medel som man har sparat ligger det naturligtvis nära till hands att inte längre spara några pengar till årsskiftet. Den ansvarsfullhet som spar- och kreditmöjligheterna är tänkta att skapa riskerar att undergrävas av återkommande begränsningar i möjligheten att använda sparade medel. Det blir åter rationellt för myndigheter att göra av med pengar före årsskiftet. Den sista meningen är ett direkt citat.

Är det så den ekonomiska styrningen över de rättsvårdande myndigheterna ska se ut från den här regeringen kommer allvaret i den situation vi har i dag bara att fördjupas.

Jag vill inget hellre än att vi ska ha ett effektivt och bra åklagarväsende. Jag vet att justitieministern delar den uppfattningen, herr talman. Men tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet hittar han på alla möjliga abrovinker för att sitta kvar vid makten i det här landet. Man lämnar alla principer. Alla konstitutionella överväganden far all världens väg. I stället ger man konstiga vallöften om att det ska drivas igenom reformer. Miljöpartiet ska ha det, och Vänsterpartiet ska ha det. Det ska inte vara någon kärnkraft. Vänsterpartiet tycker att vi ska förstatta företaget. Det är Thomas Bodströms regeringsunderlag.

Vi tycker också lite olika inom den borgerliga alliansen, men det är ju en avsevärd skillnad mot den ocean av åsiktsskillnader som finns mellan s, v och mp, som styr det här landet just nu. Jag skulle inte heller vilja något annat än att vi kunde ha breda uppgörelser om rättsväsendet i det här landet. Justitieministern kan bjuda in den borgerliga alliansen för att resonera om hur vi tryggar åklagarväsendet, domstolsväsendet, polisen och kriminalvården, för det är centralt i det här landet och är inget som kan bedrivas för socialdemokratiska maktpolitiska syften.

Anf. 70 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Väljarna gav oss i uppdrag att vara opposition, och oppositionens uppgift i en demokrati är att peka på de brister som majoritetens förslag innehåller. Det är huvuduppgiften. Det är också någonting som vi gör, delvis i olika tonarter, från oppositionens sida, samtidigt som vi förbereder oss för att sitta på majoritetssidan. Det har vi gjort när det gäller rättsväsendets ekonomi genom att framför allt gå igenom nuläget

och verkligheten för att se att vi ligger någorlunda åt samma håll och har samma verklighetsbeskrivning.

När det gäller åklagarväsendet får vi nu höra: Ja, man hade ett överskott. Det vet ju justitieministern också: Man kan driva alla verksamheter så att de får överskott – det är inga som helst problem. Problemet är vad man då tvingas göra avkall på. Problemet är vad pengarna räcker till. Då är det justitieministern som sitter på möjligheten att påverka hur stor den där plånboken är.

Det vi kritiserar nu är denna panikbromsning och brist på långsiktighet när det gäller åklagarväsendet, som gör att viktiga uppgifter och utmaningar inte är något man kan ta sig an. Jag vill fråga justitieministern: Anser regeringen eller anser regeringen inte att det är angeläget att särskilt vidareutbilda åklagare om sexualbrott och våldsrelaterade brott inom familjerna? För oss moderater är det självklart att det här är oerhört angeläget. Vi vet att det finns brister i hanteringen. Det är svår materia att arbeta med, och det är viktigt att man då kan spara pengar, kanske i ett år, för att göra en ordentlig satsning. Och tiden borde vara nu, när vi precis har fått en organisation som väl utformades för att utvecklingsarbetet inom riksåklagarmyndigheten skulle bli bättre.

Anf. 71 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag tycker att det är tråkigt när argumenten tryter så att man måste gå på personer och påstå att någon har en lättsam syn på budgeten. Jag trodde att det fanns en mer seriös inställning än så när det gäller brottsbekämpning.

För oss moderater är det nämligen så att det är viktigare att minska antalet våldsbrott. Vi kan inte acceptera att fler än 700 flickor och kvinnor blir våldtagna i Stockholm varje år, en tendens som fortsätter att öka. Vi kan inte acceptera att bostadsinbrotten fortsätter att öka, särskilt här i Stockholms län. Det kommer vi aldrig att acceptera. För oss är det viktiga att människor är fria individer som vågar leva ett fullödigt liv, och då får man faktiskt se till att det måste vara den primära uppgiften för rättsväsendets aktörer, i stället för att hela tiden prata om att hålla budgeten och leverera ett överskott. Vi menar att rättsväsendet tyvärr kommer att behöva kosta skattebetalarna pengar och att skattebetalarna hellre vill bli förskonade från brott än få ett ledigt friår för dem som är friska och fullt arbetsföra. Det är vår prioritering, och där skiljer vi oss från Socialdemokraterna.

Jag har fortfarande inte fått svar på min fråga vad regeringens politik innebär när man drar tillbaka anslag och anslagssparande från så viktiga myndigheter som rättsväsendets fyra huvudaktörer. Vad får det för konsekvenser? Inser inte justitieministern att det kommer att få konsekvenser som leder till kortsiktighet och att man gör av med sina budgetmedel innan budgetåret är slut? Så var det tidigare, och det var också därför man ändrade till treårsbudgetering inom statlig verksamhet. Det hoppas jag få svar på innan den här debatten är avslutad.

Anf. 72 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! När det handlar om de 16 miljonerna som utgjorde överskottet är alltså beslutet att de kan stå till regeringens disposition att

användas för åklagarmyndigheten, andra delar av rättsväsendet eller andra myndigheter. Det är så det fungerar.

Det är naturligtvis riktigt att prioritera både brottsbekämpningen och budgeten, och om man inte klarar att hålla budgeten så är det våra myndigheter som får lida. Det har vi sett prov på tidigare.

Jag tycker också att det är en avsevärd skillnad mellan det samarbete som vi har med samarbetspartierna, som definitivt också innebär en del slitningar, och det som presenteras här. Den avsevärda skillnaden är att vi kommer överens. Det gör inte ni. Jag har full förståelse för att man kan hamna i den situationen att man inte är överens – det är fortfarande ett år kvar till valet – men jag säger att det blir en väldigt märklig situation att diskutera ekonomiska förutsättningar för rättsväsendet med olika partier som har helt olika inställning till hur det ska finansieras. Det är det jag menar!

Jag kan säga att utöver att vi ska fortsätta se till så att det här arbetet ska drivas vidare med både en budget i balans, ökade tillskott och bättre brottsbekämpning så ska vi också se till så att polis och åklagare får de redskap de behöver för att kunna fortsätta bedriva ett bra arbete. Till skillnad från Hillevi Engströms direkt felaktiga påstående har faktiskt bostadsinbrotten i Stockholm halverats på tio år, även om de hade ökat något 2004 jämfört med 2003. Jag hoppas att Hillevi Engström inte sprider sådana direkt felaktiga påståenden, särskilt med tanke på att hon är polis.

Anf. 73 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Den här förmiddagen har vi ägnat rätt mycket åt rättsväsendet, rättsstaten och faktiskt demokratin i Sverige. Varför talar vi i den borgerliga alliansen så mycket om rättsstatens återupprättande? Jo, det gör vi därför att vi tror att det har väldigt stor betydelse för demokratin att människor känner att myndigheterna på det här området kan förebygga brott, klara upp brott och se till att människor får påföljder och fängelsevistelser som är meningsfulla för att vi ska få ett tryggare och starkare Sverige.

Detta är viktigt, inte minst ur ett socialt perspektiv. Vi vet ju om att brottsligheten drabbar de mest utsatta människorna mest. För oss i den borgerliga alliansen är det viktigt med en reform, ett återupprättande av rättsstaten och fokus på de här myndigheterna. Det handlar om ren socialpolitik. Det finns inte några som drabbas så mycket av brott som människor som redan är utsatta i samhället. Det är också en tillväxtfråga. Ska vi ha någon restaurangverksamhet som inte är kriminell här i landet så krävs det åtgärder på rättsnivå, inte minst bland åklagare. Ska vi ha en byggbransch som inte förfuskas så krävs det åtgärder på rättsnivå. Vi kan ta småföretagare som i dag inte får några försäkringar som exempel. Det är alltså en tillväxtfråga också. Detta är socialpolitik, demokratipolitik och tillväxtpolitik. Därför har vi haft den här debatten i dag.

Vi kommer att gå till val på respektive partiprogram, Thomas Bodström. Det kommer ni också att göra från Socialdemokraternas sida. Vänsterpartiet och Miljöpartiet ska gå till val på att stänga kärnkraften och gå ut ur EU, och sedan ska ni samarbeta efter nästa val och fortsätta och vad jag har förstått bilda en koalitionsregering med medborgarlön för alla människor. Det finns ju ingen hejd på alla konstigheter som vi redan

i dag kan få se från justitieministern, vice justitieministern och vice vice justitieministern, som redan nu håller på att invadera departementet. Det är ju fullt med röda och gröna människor, höll jag på att säga, som kommer in där från v och mp därför att ni har en regering tillsammans, men ni kommer att gå till val på olika partiprogram där ni inte är överens om det mest fundamentala som tillväxt, EU eller någonting.

Herr talman! Jag tänker nu avsluta med att tacka justitieministern för att han har varit här och lyssnat. Jag hoppas att han tar med sig lite av detta budskap så att vi kan fortsätta ha ett bra samarbete på andra områden.

Anf. 74 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill ge en kommentar till Hillevi Engström: Jag sade att det var en ökning 2004 jämfört med 2003, men att allmänt säga att brottsligheten ökar är faktiskt direkt felaktigt. Det har varit en halvering på tio år, och det tycker jag är viktigt att man faktiskt nämner och inte bara nämner någon förändring från ett år till ett annat.

Så är det naturligtvis därför att polisen gör ett bra jobb – Hillevi Engström och hennes kolleger – men också naturligtvis för att vi har satsat, inte bara på resurser på rättsväsendet utan också på att arbeta brottsförebyggande. Det är någonting som vi hela tiden försöker lyfta fram, till skillnad från många av de borgerliga partierna.

Vi får inte glömma bort – även om vi nu står här och talar om ekonomi och om rättsväsendet – att det bästa sättet att bekämpa brott är att bekämpa de sociala orsakerna till att brott begås. Det är det som är den avgörande skillnaden mellan vårt alternativ och de spridda borgerliga alternativ som i vissa fall och från vissa partier direkt leder till större inkomstskillnader och sociala spänningar. Överallt där sådan politik har bedrivits har vi sett att den har lett till en ökad brottslighet. Det går inte att bara satsa på ökade resurser till rättsväsendet – där är vi helt överens – utan det gäller också att bekämpa dess orsaker.

Anf. 75 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Hillevi Engström vill till protokollet få fört att hon inte har rätt till någon ytterligare replik.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2004/05:550 om de apatiska barnens sjukdomstillstånd

Anf. 76 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Marita Aronson har frågat mig dels varför barnen med uppgivenhetsymtom kartläggs på Utrikesdepartementet och inte inom Socialdepartementet, dels vilken kontakt jag har haft med Socialdepartementet i frågan, dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att hålla Socialdepartementet uppdaterat angående barn som har svåra stressreaktioner i form av stark uppgivenhet, de så kallade apatiska barnen.

Jag vill inledningsvis nämna något om respektive departements ansvarsområden. Socialdepartementet ansvarar bland annat för frågor rörande sociala tjänster, hälso- och sjukvård, främjande av hälsa samt barns rättigheter. Utrikesdepartementet, och jag som migrationsminister, ansvarar bland annat för prövningen av asylsökandes rätt att vistas i riket och mottagandet av asylsökande, däribland asylsökande barn. Utrikesdepartementet ansvarar även för överenskommelserna mellan staten och Landstingsförbundet om hälso- och sjukvård för asylsökande med flera.

Enligt överenskommelsen mellan staten och Landstingsförbundet om hälso- och sjukvård för asylsökande ska asylsökande barn och andra barn som omfattas av överenskommelsen erbjudas samma hälso- och sjukvård som i Sverige bosatta barn. Däremot ansvarar Socialdepartementet för handläggningen av hälso- och sjukvården och därmed också för frågan om de apatiska barnen får samma vård som barn som är bosatta i Sverige.

Regeringen beslutade den 2 september 2004 att tillkalla en nationell samordnare för frågor rörande barn i asylprocessen som har eller riskerar att utveckla svåra stressreaktioner i form av stark uppgivenhet, så kallade apatiska barn. Regeringen fattar, som interpellanten väl känner till, beslut som kollektiv. Ärendet bereddes med samtliga berörda departement, bland annat Socialdepartementet. Socialdepartementet har fortsatt ett övergripande ansvar för hälso- och sjukvården för de apatiska barnen. Socialdepartementet hålls fortlöpande informerat om samordnarens arbete.

Den nationella samordnaren har bland annat uppdraget att tillsammans med berörda aktörer verka för att åtgärder vidtas när det gäller dessa barn. Samordnaren ska vidare samråda med bland annat berörda statliga myndigheter, däribland Socialstyrelsen, samt Sveriges Kommuner och Landsting. Jag vill även poängtera att samordnaren fortlöpande ska informera och lyfta fram förslag till åtgärder till regeringen som helhet, och inte enbart till Utrikesdepartementet.

Inom den nationella samordnarens uppdrag ligger även att kartlägga och analysera förekomsten av asylsökande barn med uppgivenhetssymtom. En första rapport överlämnades den 27 april 2005. I rapporten redovisas forskningsläget kring fenomenet och problemets förekomst och natur, både på nationell och på internationell nivå. Rapporten innehåller däremot inte några rekommendationer om lämplig vård för dessa barn, något som ligger utanför samordnarens uppdrag. Rapporten ger dock en beskrivning av de symtom som barnen visat eller visar under sjukdomsförloppet. Det som är viktigt nu är att få fördjupade kunskaper vad gäller vården och behandlingen av dessa barn. Regeringen kommer därför att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utforma rekommendationer och fördjupa kunskaperna när det gäller diagnostik för barn med uppgivenhetssymtom.

Anf. 77 MARITA ARONSON (fp):

Herr talman! Tack, fru migrationsminister, för svaret. Det gjorde mig tyvärr inte så mycket klokare, måste jag säga.

Min fråga ställde jag utifrån den information jag fick vid ett vetenskapligt seminarium som Barnläkarföreningen hade i Uppsala för ett tag sedan. Jag trodde inte riktigt det var sant när jag hörde Socialstyrelsens representant berätta att Socialdepartementet inte var uppdaterat i frågan.

Jag var säker på att det var där man hade berett själva sjukdomsfrågan, alltså frågan om barnens sjukdom, och att endast avvísingsärendena sköttes av Utrikesdepartementet.

Vi har från Folkpartiet haft många talesmän och taleskvinnor som tagit upp den här frågan i kammaren, men när jag hörde detta kunde jag inte låta bli att ställa en interpellation till ministern om hur det kunde ha blivit så här.

Jag har i många år jobbat som barnpsykolog vid Drottning Silvias barnklinik i Göteborg och träffat barn som kommit från utsatta miljöer. Många barn som utsatts för extrema situationer uppvisar symtom i form av att de kanske inte ökar i vikt eller att de går in i sig själva när livet blir för svårt och de inte kan förstå vad som händer. Då det handlar om svenska barn finns det ett helt sjukvårdsteam som tar hand om dem och försöker finna orsakerna och bota och hjälpa. Men jag tycker inte att det varit riktigt så för de asylsökande barnen. Alla barn i Sverige har rätt till vård på lika villkor. Det säger också Barnombudsmannen, som är mycket kritisk i dessa frågor. Därför kan man inte utvisa ett svårt sjukt barn som är i behov av vård. Det tycker jag är alldeles självklart.

Ministern säger i sitt svar att den nationella samordnaren tillsammans med berörda parter ska verka för att de åtgärder som behövs vidtas. Det verkar som om detta inte har skett. Först nu ska regeringen ge uppdrag att utforma rekommendationer och fördjupa kunskapen. Det som skett är att ärendet legat på migrationsministerns bord på Utrikesdepartementet. I stället borde det ha tagits fram ett kunskapsunderlag utifrån barnens sjukdom så att ärendet kan hanteras inte på politisk nivå utan utifrån ett medicinskt perspektiv.

Dessa barn är mycket allvarligt sjuka, och därför är det också allvarligt att ärendet inte hamnat på det departement som behandlar frågor om svårt sjuka barn. Barn i apatiskt tillstånd är inte i första hand en migrationsfråga utan en medicinsk fråga. I stället har företrädare för barnkliniker runtom i landet dragits in i dessa politiska aspekter.

Det är min mening att om tillståndet depressiv devitalisering först hade kartlagts som en sjukdom av Socialdepartementet och Socialstyrelsen, som vanligt är i andra frågor, kunde mycket av den mytbildning som florerat undvikits. I stället har myter om simulering av tillståndet, barn som är uppe på nätterna, samordnarens egendomliga uttalande i tysk tv och att dessa barn bara finns i Sverige florerat i den svenska pressen och i tv och gjort att debatten blivit väldigt konstig.

I dag saknas grundläggande kunskap om de här barnens sjukdom. De kunskapsluckorna utgör ett allvarligt hot mot rättssäkerheten i bedömningen av dessa barns humanitära skäl i asylprocessen. Trots att utredningen startade i september i fjol har vi inte fått mer än en avrapportering om några diffusa siffror i en som jag tycker ur vetenskaplig synpunkt undermålig utredning. I den enkät som skickats ut saknas dessutom frågor om till exempel barnens traumatiska upplevelser.

Därför är turordningen fel. Det är min och många andras bedömning. Man har börjat i fel ända. Man har på något sätt slängt in jästen efter degen och sagt att nu ska vi börja. Varför, ministern, har det blivit på detta vis?

Prot. 2004/05:120
13 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 78 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag tror att den representanten, jag hörde inte riktigt om det var för Socialstyrelsen eller Socialdepartementet, nog måste ha missuppfattat det hela. Självklart är det så, som jag sade inledningsvis, att regeringen fattar beslut som ett kollektiv. Det innebär att alla departement är involverade i varje beslutsfattande. Det gäller särskilt ett beslutsfattande som rör tillsättandet av den nationella samordnaren. Där går ju de olika frågorna ihop, och därför har naturligtvis Socialdepartementet haft en mycket viktig del i det. Jag har också själv haft möten med Socialstyrelsens generaldirektör om just de apatiska barnen.

Det här är emellertid en komplex fråga som berör många aspekter. Det är naturligtvis en hälso- och sjukvårdsfråga, för det gäller barn som är sjuka. Det är också en migrationsfråga, för det gäller enbart barn som är asylsökande. Dessutom måste vi alla ställa oss frågan hur vi ska förebygga att barn hamnar i dessa svåra situationer. Där tror jag att många av samhällets olika delar måste samverka.

Då talar jag om skolan, förskolan och naturligtvis hälso- och sjukvården. Där måste vi jobba tillsammans för att hitta metoder för att förebygga.

Apropå den kritik som har riktats mot samordnaren och mot personer som finns runt samordnaren vill jag framhålla att samordnaren är psykiolog. Hon har varit verksam inom barnpsykiatri i Stockholm i mer än 15 år. Hon har också arbetat länge med asylsökandebarn. Marie Hessle har haft uppdrag för både Sida, Rädda Barnen och Unicef både i Bosnien och i Kosovo. Hon har en internationell utblick och hon har arbetat med de här frågorna. Till sig har hon knutit en samrådsgrupp. Där ingår bland andra en rad olika myndigheter – Socialstyrelsen, landstingen, Migrationsverket, Röda Korset och Barnombudsmannen.

I den kartläggning som man har gjort har det också funnits en referensgrupp. I den referensgruppen ingår två läkare. Det är överläkare Göran Bodegård och Frank Ståhl. I referensgruppen ingår också en barnpsykiolog, Andreas Tunström, och två professorer, Gunvor Andersson och Per-Anders Rydelius. Det handlar om att få in så många aspekter och så mycket kunskap som möjligt i arbetet.

Jag skulle också vilja säga något om detta med myter. Marita Aronson säger att det är en myt att detta bara finns i Sverige. Jag skulle vilja säga att man sprider en myt om man säger att detta är en myt. Vi ser i dag inget annat land som har en sådan situation som vi har.

Under en tvåårsperiod har vi haft ungefär 400 barn med mer eller mindre apatiska symtom. Detta har ingen motsvarighet i något annat land. Jag skulle vilja att Marita Aronson i så fall ger exempel på ett sådant land.

Vi vet naturligtvis att det finns barn runtom i världen som har haft liknande symtom. Vi vet att det finns en professor i England som under en tioårsperiod har observerat ett femtiotal barn. Men vi har under en tvåårsperiod sett 400 barn. Denna situation är helt unik, och jag blir förvånad över att riksdagsledamöter inte ställer fler knivskarpa frågor till mig om hur det kommer sig att vi har en politik som leder till detta, för detta tycker jag är det viktiga.

Anf. 79 MARITA ARONSON (fp):

Herr talman! Låt mig ta detta med mytbildningen först. Visst, jag kan hålla med om att det inte finns några jättemängder sådana här fall som finns rapporterade i världen. Det finns enstaka, och på vissa ställen några fler. Men man har gång på gång sagt – och jag har själv hört ministern säga det på tv – att vi är det enda land där det finns sådana här barn. Att det finns sådana mängder gör mig jätteorolig. Varför frågar vi oss inte vad det är för fel på vår flyktingpolitik? Det måste ju vara den som det är fel på när så många barn blir sjuka.

Först och främst måste det göras en klinisk avgränsning av det här tillståndet och dess olika varianter. Det är därför jag hela tiden poängterar att det måste vara en medicinsk bedömare. Det behövs en differentialdiagnos utifrån barnets tidigare upplevelser, nuvarande fysiska och psykiska tillstånd med mera, och det behöver fastställas en definition av detta allvarliga fysiska och psykiska tillstånd. Bland annat vet jag att barnen har snabb puls och hög ämnesomsättning, vilket tyder på typiska stressreaktioner hos barn. Det är alltså ingen simulering.

Dessa barn är både psykiskt och fysiskt sjuka, vilket också ministern säger. Men varför har man då inte haft en barnläkare med? Den frågan har min kollega Anne-Marie Ekström ställt tidigare i en interpellation till ministern. Då svarade ministern tydligt att man inte hade någon barnläkare med. Det finns barnpsykiater med, men ingen barnläkare.

Jag har jobbat mycket både med barnläkare och med barnpsykiater. Barnläkaren har en annan dimension att lägga till. Det hade varit mycket viktigt om man kunde ha haft med en barnläkare. I stället nonchalerar man de kraftfulla intyg som de har skrivit när det gäller avvisning.

Många har varit engagerade i barnen: kyrkorna, Barnläkarförbundet, Barnombudsmannen, Rädda Barnen och andra organisationer, press, medier, enskilda läkare och psykologer och en stor del av befolkningen. Jag är mycket förvånad över den närmast kallhamrade hållning som regeringen har haft inför denna grupp av barn, som med hela sin kropp visar att de är uppgivna och inte orkar längre. Jag tycker att vi skulle skicka ut signalen att de ska få stanna av humanitära skäl.

Precis som har sagts tidigare borde man fråga vad som är skälet till detta. Jag tror att det är regeringens flyktingpolitik som har gjort dem sjuka, tillsammans med det de har haft med sig av traumatiska upplevelser. Om den politik som dessa barn har blivit utsatta för i Sverige har orsakat detta tillstånd så är det vår skyldighet att låta dem stanna och få vård. Om de inte får stanna är det svårt att ge dem vård. Det är svårt att bearbeta sina upplevelser om man inte vet att det finns ett slut på detta.

Jag instämmer i det som ledamöter i socialförsäkringsutskottet från fem partier förordar: Varje barn ska bedömas av ett professionellt team så att det ska kunna få den bästa och mest kvalificerade hjälpen. Detta är bråttom. Utredningen har nu pågått i sju månader eller mer. Varje morgon i sju månader – och kanske i flera år dessförinnan – har föräldrarna stigit upp och sett sitt barn, matat det med sonden och fråga sig hur barnet ska överleva den här dagen. Så är det dag efter dag. Det är en fruktansvärd situation. Man måste göra något snabbt. När tror ministern att detta elände kommer att få ett slut?

Anf. 80 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Visst finns det exempel från andra länder. Det finns också lite forskning, men väldigt lite om detta. Faktum kvarstår: Just den här situationen är väldigt unik för Sverige.

Marita Aronson säger att det beror på den svenska flyktingpolitiken. Låt oss analysera det. Vad i den svenska flyktingpolitiken kan det bero på? Jag tycker att det är en intressant fråga som vi definitivt måste tränga djupare in i.

Det kan inte handla om handläggningstider. Man måste se Sverige i förhållande till andra europeiska länder. Vad är det som skiljer ut Sverige från andra europeiska länder? Ja, det som skiljer ut är inte handläggningstiderna. Tvärtom har vi ganska korta handläggningstider. Så är faktiskt fallet. Sverige har inte heller en mer restriktiv politik än andra länder. Det tror jag att Marita Aronson är medveten om. Vi behöver inte gå långt utanför våra gränser för att se det.

Sverige är också ett land som har jobbat väldigt mycket med barn i asylprocessen. Mig veterligt är Sverige det enda land som har lyft fram barn så tydligt i asylprocessen. I vissa länder registreras knappt barn. Detta är alltså något som är väldigt förbryllande och som vi måste tränga djupare in i. Men vi måste också fråga oss om andra länder har ett bättre förebyggande arbete än vi, så att man där kan hitta något innan det går så här långt. Det måste vi också gå vidare med.

Helt klart är det som Marita Aronson säger: Väldigt många är engagerade och känner stor oro. Det gör jag också, och det gör hela regeringen. Jag är övertygad om att alla gör det som i den här riksdagen fattade beslut om att vi inte skulle ha en allmän amnesti. Men det betyder inte att vi säger att alla ska avvisas, utan det betyder att vi slår vakt om att alla barn, även de här barnen, ska få en individuell prövning i varje enskilt ärende.

Jag tycker att den rapport som samordnaren presenterade för ett antal veckor sedan styrker min uppfattning. Det här ser väldigt olika ut. En del barn har många symtom, en del barn har färre symtom. Ett fall är inte det andra likt. Därför är det viktigt att slå vakt om den individuella prövningen.

Men vår lagstiftning säger ju att barn som har livshotande sjukdomar, som jag har sagt tidigare, inte ska avvisas. Nu har regeringen fått en möjlighet att också i ett vägledande beslut slå fast just den viktiga principen att handlar det om barn som har livshotande sjukdomar ska de naturligtvis stanna i Sverige.

Det är också viktigt att slå fast en annan princip som är grundläggande i flyktingpolitiken, nämligen asylskälen. Barns egna asylskäl ska alltid utredas och alltid bedömas. Den utgångspunkten har jag när regeringen nu ska fatta beslut i det enskilda ärendet.

Anf. 81 MARITA ARONSON (fp):

Herr talman! Orden låter så vackra och så fina när ministern säger dem. Men verkligheten är inte sådan. Det är detta som är så bekymmersamt, att man talar om en sak och så gör man någonting annat.

Vi vet att barn har utvisats. Flera av de barn som nu ligger där och nästan känns som levande döda har fått avvisningsbesked. Det är ju därför de har blivit sjuka. Det är inte så att alla har fått möjligheten att

stanna. Och detta har vi egentligen vetat om i flera år, även om inte utredningen har funnits så lång tid.

Min fråga är igen: När kan vi få någon ordning på det här? Jag känner alltså att de barn som är här nu och är så sjuka på något vis måste tas i första rummet. Sedan får vi börja titta på förebyggande verksamhet, precis som ministern säger. Jag håller med om att det behövs jättemycket förebyggande verksamhet. Man måste ha koll på de här barnen ganska tidigt för att de inte ska komma så djupt ned i sin depression som de gör. Jag tror att man måste ha den vinklingen på det.

Men det brådskar. Det går inte att utreda under år. Det är nu de behöver hjälp. Jag fick en knapp i veckan av Rädde Barnen där det står "Svik inte de apatiska barnen". Jag har bara en knapp så jag vill ha den kvar. Men jag hoppas att ministern får en sådan också. Det är mitt råd till ministern. Svik inte dessa barn! De behöver hjälp, och det behövs hjälp nu.

Anf. 82 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag är helt enig med Marita Aronson om det. Vi har en väldigt akut situation.

Men jag tror inte att det gynnar någon att man ställer det ena mot det andra, myndigheter och så vidare och vad man ska göra först. Vi måste jobba på alla fronter samtidigt. Vi måste se över de förebyggande insatserna. Vi måste fördjupa det arbetet. Vi måste också titta på diagnostiken. Det finns ju inte någon vedertagen diagnos på detta. Det måste vi jobba vidare med.

Socialstyrelsen har påbörjat det arbetet, och regeringen kommer också att ge Socialstyrelsen ytterligare ett uppdrag för att se till att vi får rekommendationer och att vi jobbar vidare när det gäller diagnostiken. Här tror jag att det handlar om att jobba på alla fronter samtidigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2004/05:551 om avvisning av apatiska barn

Anf. 83 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Anne-Marie Ekström har frågat mig dels vilka åtgärder jag ämnar vidta för att alla de barn som lider av depressiv devitalisering tillsammans med sina föräldrar ska få permanent uppehållstillstånd, dels vilka åtgärder jag ämnar vidta för att de barn som redan avvisats följs upp, dels vilka åtgärder jag ämnar vidta om det visar sig att barn som avvisats inte har fått rättmätig vård och slutligen om jag är beredd att ändra praxis så att livshotande sjuka barn beviljas uppehållstillstånd i Sverige.

Jag känner stor oro för de apatiska barn som i dag finns i asylprocessen. Dessa och andra barn som är sjuka eller riskerar att utveckla svåra symtom ska få den vård och allt det stöd som de behöver. Barn som är livshotande sjuka och för vilka vård inte finns att tillgå i hemlandet ska enligt gällande lagstiftning inte avvisas dit, utan beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Ett så kallat akutspår har skapats hos utlänningsmyndig-

heterna. Detta innebär snabbare rutiner för ärenden som rör asylsökande barn som kan utveckla stressreaktioner. Det är utlänningsmyndigheterna som, mot bakgrund av den information de får in i ärendena, såsom journalanteckningar, läkarintyg och vid behov förtroendeläkarutredningar, ska göra bedömningen om barnet ska beviljas uppehållstillstånd av humanitära skäl.

Svenska myndigheter har inte någon given rätt att utreda enskilda personers situation i deras hemländer. En förutsättning för att svenska myndigheter ska lyckas med en uppföljning är bland annat att personerna som ska utredas lämnar sitt samtycke.

Utlänningsmyndigheterna har tillgång till information om vårdsituationen i ursprungsländerna. Denna information ska tillsammans med omständigheterna i det enskilda ärendet ligga till grund för beslutet om uppehållstillstånd. En avvisning eller utvisning av en sjuk person förutsätter att det står klart att personen i fråga inte uppfyller villkoren för att beviljas uppehållstillstånd av humanitära skäl. Vid prövningen om uppehållstillstånd ska beviljas ett *barn* kan de humanitära skälen vara av något mindre allvar och tyngd.

Enligt gällande praxis ska barn som lider av en livshotande sjukdom för vilken vård inte finns att tillgå i hemlandet beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Utlänningsnämnden har den 29 april 2005 lämnat över ett ärende till regeringen för avgörande. I avvaktan på regeringens beslut kommer enligt myndigheternas uppgifter inte några avslagsbeslut att fattas eller några avvisningar att verkställas.

Det är av stor vikt att vi fortsätter arbeta med förebyggande åtgärder samt att fördjupa kunskaperna vad gäller vården och behandlingen av dessa barn. Vi har redan genom den rapport som den nationella samordnaren nyligen presenterade fått en första kunskapsöversikt och kartläggning över asylsökande barn med uppgivenhetssymtom. Denna information och den fördjupade kvalitativa studie som påbörjas i maj ska hjälpa oss vidare.

Anf. 84 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, men jag kan inte påstå att det innehåller några nyheter.

För snart ett år sedan skrev statsrådet i en debattartikel i Göteborgs-Posten: Det första och viktigaste för de här barnen är att de får den vård de behöver, både somatiskt och psykiatriskt. I dagens svar säger statsrådet nästan exakt samma sak. ”Dessa och andra barn som är sjuka eller riskerar att utveckla svåra symtom ska få den vård och allt det stöd som de behöver.” Ingen stor skillnad i de uttalandena. Det är ungefär som en gammal raspig stenkaka som har hakat upp sig.

Herr talman! Det som är skillnad är tiden mellan uttalandena. Det är alltså så lång tid som mer än ett år sedan det blev mer allmänt känt att det finns svårt traumatiserade barn som blivit trötta på livet och blivit apatiska. Men vad gör statsrådet? I stället för att ge barnen vård och möjlighet att bearbeta sina trauman tillsätter statsrådet en utredning för att kartlägga vilka barn det är som är sjuka. Det gör väl inte barnen friskare. Fel ordning, precis som Marita Aronson sade i den förra debatten.

Herr talman! Vårre är att ett stort antal barn har fått avvisningsbeslut och att en del redan har hunnit bli avvisade, trots att statsrådet vid ett

flertal tillfällen har sagt att barn med livshotande sjukdom inte ska avvisas. Hur hänger det ihop?

Herr talman! För mig är det obegripligt att inget gjorts tidigare. Det behövdes att Folkpartiet och fyra andra partier förde upp frågan på bordet genom ett utskottsinitiativ. Den folkopinion som nu uppstått är stor, och det är säkert denna som tvingat Utlänningsnämnden att överlämna ett ärende till regeringen. Jag välkomnar detta. Men nu är det upp till bevis för regeringen och statsrådet att snabbt avgöra detta ärende och i positiv riktning.

Herr talman! Det som bekymrar mig mer nu är de barn som redan har avvisats. Statsrådet har sagt tidigare att hon ska följa upp dessa barn. Jag har i min interpellation ställt frågan hur och vad som ska ske om man ser att barnen far illa och riskerar att dö. Jag har inte fått svar på de frågorna. Statsrådet slinker lätt undan frågorna genom att konstatera att svenska myndigheter inte har rätt att utreda enskilda personers situation i deras hemländer och att utlänningsmyndigheterna har kunskap om vårdsituationen i landet.

Hur kan statsrådet först lova att följa upp och sedan konstatera att det inte går?

Herr talman! Det bästa hade varit att göra en undersökning av hur det enskilda barnet tas emot i hemlandet innan det avvisas. Även om det finns vård att få i ett land är det ofta så att de som tillhör minoriteter inte har rätt till sådan vård. Minoriteter förföljs. Det är en av anledningarna till att människor flyr från sina hemländer.

När myndigheterna inte har undersökt innan är det viktigt att uppföljning sker av vad som har hänt med barnen efter en avvisning. Det är inte bara för att få ett underlag till utredningen, som ministern som svar på en fråga har sagt till mig. På något sätt har vi ett moraliskt ansvar för barn som vi avvisar och som riskerar att dö på grund av att de inte får vård. Hur tänker statsrådet lösa detta?

Anf. 85 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Tack interpellanten, och tack för svar från minister Holmberg – även om publiken kanske anar att inte heller jag är trygg med svaret.

Kristdemokraterna välkomnar ändå den signal som Socialdemokraterna har avgett att regeringen kommer att ge Utlänningsnämnden vägledning, som det heter, rörande hur ett ärende ska avgöras – okänt vilket ärende. Kanske är därmed praxis på väg att ändras för flyktingpolitiken så att inte apatiska flyktingbarn utvisas. I vart fall ger det kanske hopp om ändrad praxis. Enligt dagens interpellationssvar kommer inte avvisningsbeslut att fattas och inga avvisningar att verkställas i väntan på att överlämnat ärende är avgjort.

Med tanke på valhäntheten och okänsligheten som regeringen har visat upp i hanteringen av de apatiska flyktingbarnen finns det all anledning att noga följa regeringens fortsatta flyktingpolitik. Det har varit gott om olika grodor från olika regeringsföreträdare – den ena värre än den andra – som har dykt upp under debattens gång under snart ett års tid. Vid den förra interpellationsdebatten den 15 april med anledning av interpellation av Ulla Hoffmann tog jag upp om minister Holmberg var beredd att backa från sina stolliga uttryck om att det skulle vara en humanitär kata-

strof om apatiska flyktingbarn skulle få stanna i Sverige. Det har fortsatt sedan dess med olika grodor. Det mest uppseendeväckande var när partisekreterare Marita Ulvskog den 1 maj förklarade sig lycklig över att Migrationsverket och Utlänningsnämnden har bett regeringen om vägledning i fråga om apatiska flyktingbarn.

I Sverige är det alltså inte regeringen som sitter med makten utan det är en myndighet. Att på detta sätt försöka framställa det som att regeringen är någon form av offer i den här processen är en ny krumelur av makalösa dimensioner. Som om det skulle ha varit omöjligt för regeringspartiet att tillmötesgå det tidigare initiativet i socialförsäkringsutskottet att de apatiska flyktingbarnen beviljas uppehållstillstånd efter att barnexperter konstaterat att barnen befinner sig i det som kallas för depressiv devitalisering. Eller som om det skulle ha varit maktomöjligt för regeringen att ta intryck av kyrkornas påskupprop. Eller som om det hade varit omöjligt för de socialdemokratiska maktinnehavarna att ta intryck av barnläkare, olika barnorganisationer med flera som har försökt att upplysa om det oetiska i att avvisa dessa apatiska flyktingbarn. Eller som om det hade varit omöjligt för partisekreterare Marita Ulvskog att signalera annan politik när Europadomstolen för mänskliga rättigheter har beslutat om inhibition av verkställighet i sex avvsningsbeslut fattade av Migrationsverket i ärenden som rör barn.

Kan migrationsminister Barbro Holmberg i dag ge ett klart besked, det vill säga att man ändrat sig? Man har inte bedrivit rätt politik mot de apatiska flyktingbarnen utan man har en ändring på gång.

Det skriftliga svaret är inte nöjaktigt. Där finns bara en hänvisning till – och det var också Anne-Marie Ekström inne på – att ”enligt gällande praxis ska barn som lider av en livshotande sjukdom för vilken vård inte finns att tillgå i hemlandet beviljas uppehållstillstånd i Sverige”. Så har det hetat länge trots att motsatsen har skett, det vill säga barn med sjukdomen depressiv devitalisering har utvisats. Statsrådet har ännu inte berättat hur denna definitionsfråga av livshotande sjukdom ska uppfattas. Är en jämfört med tidigare ny politik på gång på allvar?

Anf. 86 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag vill börja med att svara Ulrik Lindgren. Han talar om valhänthet från regeringens sida.

Regeringen reagerade omedelbart när vi fick larmrapporten förra sommaren genom att utse en nationell samordnare. Regeringen har sett till att det finns ett akutspår i asylprocessen. Regeringen har försäkrat sig om att man använder sig av förtroendeläkare innan man fattar beslut i enskilda ärenden.

Sedan säger Ulrik Lindgren att det verkar som om att regeringen är ett offer, att det är myndigheter som bestämmer. Ja, jag kan upplysa Ulrik Lindgren om att det är myndigheter som fattar självständiga beslut i Sverige i enskilda ärenden. Regeringen kan inte, får inte, ska inte, lägga sig i självständiga myndigheters beslutsfattande.

Ulrik Lindgren säger också att det fanns ingenting som hindrade regeringen från att fatta ett beslut om en förordning. Det diskuterades en förordning i riksdagen, och det fattades ett beslut med stor majoritet i riksdagen. Tycker Ulrik Lindgren att regeringen ska gå emot det beslut som fattades i riksdagen?

Regeringen har vidtagit alla de åtgärder som regeringen kan vidta. Regeringen kan inte påverka praxis utom i ett enda fall, nämligen om ett ärende lämnas över. Jag tycker att det var bra, liksom Marita Ulvskog, att det var ett ärende som lämnades över. Att ett ärende lämnas över kommer helt med anledning av den rapport som samordnaren hade presenterat. Nu har regeringen en möjlighet, som jag sade inledningsvis, att se till att slå fast två viktiga principer: Barns egna asylskäl ska utredas och bedömas samt barn som har livshotande sjukdomar ska naturligtvis inte avvisas. Det finns i lagstiftningen att det ska göras individuella bedömningar. Här får vi en möjlighet att i ett konkret ärende också sätta ”kött på benen” och ge en vägledning utifrån ett enskilt fall. Jag tror att det är bra. Jag är alldeles övertygad om att också riksdagsmajoriteten tycker att det är bra att vi går vidare och konkretiserar hur man ska få vägledning i bedömningarna av varje enskilt fall. Det är grunden i flyktingpolitiken. Grunden är att varje barn, varje person, får sitt ärende bedömt utifrån egna meriter. Varje enskilt fall ser olika ut.

Anne-Marie Ekström säger att i stället för vård tillsätts en utredning. Så såg det inte riktigt ut. Regeringen och riksdagen i Sverige har tillsammans bestämt att asylsökande barn ska ha precis samma rättigheter som barn som bor i Sverige till alla former av vård. Det handlar om allt från förebyggande vård till sjukhusvård. Vilken vård barnen ska ha är inte en fråga som ska ligga på regeringens bord och är inte heller en fråga för riksdagen. Det är en fråga för behandlande läkare. Om de här barnen ska ha sjukhusvård, vårdas hemma, ha mediciner eller psykoterapi måste också vara bedömningar som görs utifrån varje enskilt barn. Det måste vara medicinskt kunnig personal som gör det.

Nu hinner jag inte gå in på frågan om uppföljning. Men när det gäller avvísningar visar den preliminära kartläggning som nu har gjorts att det har funnits ungefär 400 barn under en tvåårsperiod. För ett tiotal av dem har en avvisning verkställts.

Anf. 87 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att ett ärende har blivit överlämnat till regeringen. Jag hoppas och förutsätter att handläggningen av det ärendet inte kommer att ta lika lång tid som det tog att avgöra ett ärende som gällde Tjetjenien. Det tog ett år. Svårt sjuka barn har förlorat åtminstone ett år av sina liv genom regeringens oförmåga att agera. De ska inte behöva förlora ytterligare ett.

Det finns i dag gömda barn som sondmatas. Det innebär att familjerna får ekonomiska svårigheter eftersom de själva måste köpa sondmat.

Fru talman! Jag tycker också att det är bra att man ska se över barns egna skyddsskäl. Men det är så dags nu. Statsrådet har i ett antal interpellationsdebatter som vi har haft pratat om att man ska se till barnets bästa och se till barnens egna skyddsskäl. Det låter också som en raspig stenkaka som hackar.

Statsrådet säger att av 400 barn är det endast ett tiotal som har avvisats. Men det är tio barn för mycket!

När det gäller kunskap om vårdssituationen i ursprungsländerna finns det flera kända exempel på att sjuka barn som avvisats inte har fått den vård de förespeglats. De tillhör de här tio barnen. I ett fall vägrade FN-myndigheterna i Kosovo att ta emot ett mycket sjukt barn som avvisats

Prot. 2004/05:120
13 maj

från Sverige med motiveringen att det inte skulle kunna få vård i landet. I ett annat fall har barnet inte fått någon vård trots att den läkare som behandlat barnet gjort vad han kunnat för att upprätthålla vårdkedjan.

Svenska myndigheter lämnade bara en familj med sjukt barn utan att hjälpa till att etablera kontakt med en läkare i hemlandet, utan att de hade någonstans att ta vägen. Jag tycker att det är obegripligt att svenska myndigheter kan bete sig på det sättet, särskilt när det är ett barn inblandat.

Fru talman! I ett intyg från läkare som anlitas av UNHCR i Azerbadjan står det att om barn av en etnisk minoritet skickas tillbaka är det lika med att barnens liv är hotade.

Det som är av väsentlig betydelse för dessa barns möjlighet att komma tillbaka till livet är, som jag har sagt tidigare, att känna trygghet. Det gör de inte om de tvingas återvända till det ställe där de utsatts för de övergrepp som bidragit till att de har blivit sjuka.

Jag återkommer till att statsrådet har sagt att barn som har en livshotande sjukdom inte kan skickas tillbaka. Hur kan då ett sådant barn få ett avslagsbeslut?

Jag har inte fått något svar på min fråga hur man ska följa upp barnen. Jag hoppas att statsrådet återkommer till det i sitt nästa inlägg. Och vad ska man göra för att se till att de här barnen får hjälp på något sätt?

Jag tycker att vi har ett moraliskt ansvar för de tioalet barn som har avvisats. Jag tycker fortfarande att det är tio barn för mycket, med tanke på att många av dem har en livshotande sjukdom. Man borde ha förutsett att när det gäller barn måste ribban för uppehållstillstånd ligga mycket lägre, och man måste ta hänsyn till om barnen riskerar att råka ut för att deras psykosociala hälsotillstånd får bestående men.

Anf. 88 ULRİK LINDGREN (kd):

Fru talman! Jo, det är precis just så, Barbro Holmberg, att regeringen uppträder som ett valhänt, maktlöst offer för en process som man inte har makt över och bara hänvisar till myndigheter. Jag är väl medveten om att regeringen inte kan ge sig in i ett enskilt fall, men det har ju funnits gott om tillfällen under detta år att inte bara förklara sig bakbunden utan exempelvis reagera positivt på socialutskottets fempartiinitiativ. Men ni valde som socialdemokrater att avvisa det, och tack vare att ni fick hjälp av Moderaterna vann ni en majoritet i den här kammaren för att avvisa detta.

Det är givetvis så att om regeringen, Socialdemokraterna och en majoritet här i riksdagen ger en signal har myndigheten örat mot marken och läser av att det är dags för en viss praxis, eller att det inte är det. En regering kan aldrig avsvära sig sitt ansvar för vilken politik som drivs i landet.

Jag reagerar naturligtvis också på att vi hittills inte har fått en bisats till svar eller bekräftelse på frågan om det verkligen är en ny politik på väg, att praxis faktiskt kommer att förändras. Eller blir det som vanligt de vackra orden, men efter den prövning som Utlänningsnämnden har lämnat över till regeringen blir det de facto samma politik?

Jag förväntar mig, liksom Anne-Marie Ekström, att vi får höra mer av förtydliganden om vad det blir för slags uppföljning av det som hittills har skett.

Svaret ger inte en trygghet i fråga om att det blir en ordentlig uppföljning. Minister Holmberg har i texten redovisat de hinder som kan finnas för en uppföljning men uttalar ingen bestämd ambition att vi ska göra allt

som står i vår makt för att följa upp att vi har landat i rätt politik i tidigare beslut.

Även här vet vi att det har förekommit åtskilliga grodor. Vid presskonferensen den 29 april sade Barbro Holmberg att de kanske inte vill bli uppföljda. Varför går det inte att rätt upp och ned säga att uppföljning har vi egentligen inte gjort tidigare men att vi nu ska försöka göra det på ett ordentligt sätt? Kan vi få besked?

Anf. 89 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Först till Anne-Marie Ekströms fråga hur lång tid det ska ta: Det är naturligtvis svårt att svara på den frågan. I de ärenden som lämnas till regeringen för avgörande agerar regeringen som rättstillämpare, och det betyder att en rad formalia måste följas. Man ska kommunicera med ombudet, se över själva utredningen etcetera. Det finns en del sådana saker. Jag hoppas och räknar med att det ska kunna fattas ett beslut i juni månad, självklart så tidigt som möjligt.

Det är barn som ligger och väntar på besked. Det är också någonting som väldigt många andra barn väntar på, eftersom det inte fattas beslut och inte görs någonting i ärendena. Det är oerhört viktigt, så vi kommer att fatta beslut så snart som det går.

När det gäller uppföljning tror jag att man måste se det ungefär så här. Det allra viktigaste är att vi har en asylutredning. Jag håller helt med Anne-Marie Ekström och Ulrik Lindgren om att det är där grunden finns. Anne-Marie Ekström säger att vi måste utreda om barnen kan tänkas bli utsatta för övergrepp av olika slag, och det måste finnas med. Om det är barn som behöver sjukvård måste det också göras en utredning av hur det ser ut i hemlandet. Den bedömningen måste vara sådan att det beslut som fattas innebär att det inte finns någon risk för den personen, inte finns någon risk för förföljelse. Om det är sjuka barn ska det också finnas vård att tillgå. Vården kanske inte håller samma kvalitet, det kan finnas olikheter och så vidare, men det är ingenting som är asylskäl. Men det ska finnas vård – det är grunden.

Det finns ingen allmän skyldighet för myndigheter att följa upp ett beslut som har fattats. Det beror på att det inte finns någon grundläggande rättighet för svenska myndigheter att utreda utländska medborgare i deras eget land. Här måste man i så fall gå fram på helt andra vägar.

Vad som däremot är oerhört viktigt är att skaffa sig en allmän kunskap om till exempel vård i hemlandet, skaffa sig kunskap via UNHCR, vårdgivare etcetera, och se både hur vårdmiljön är och vilken miljö barnen kommer från. Det här är också någonting som vi håller på att diskutera inom ramen för samordnarens uppdrag.

Att svenska myndigheter inte har någon skyldighet att följa upp eller ha kontakt efter ett avvisningsbeslut innebär inte att vi inte vet någonting. Ofta fortsätter man att hålla kontakt med Migrationsverkets handläggare, såtillvida att man har telefonkontakt eller andra kontakter. När det gäller apatiska barn har Migrationsverket haft kontakt med tre, fyra eller fem barn, och där har det visat sig att barnen mår ganska bra. Vi har också verkställighetsrapporter som visar att under resan tillbaka har många barn blivit oerhört mycket bättre.

Jag måste också svara på Anne-Marie Ekströms fråga när det gäller avvísningar. Självklart är det så att de tiotal barn som har avvísats inte alls har haft livshotande sjukdomar. Det ligger i grundbedömningen. Det är någonting som vi naturligtvis måste slå fast. Livshotande sjuka barn ska inte avvisas från Sverige.

Prot. 2004/05:120

13 maj

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 90 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Uppföljning handlar om två delar. Man ska undersöka vad det är som tar emot det sjuka barnet om det avvisas, det vill säga om det finns vård just för det enskilda barnet. Jag har tagit upp ett exempel från Azerbadjan där en av UNHCR:s läkare säger att till exempel armenier, människor som kommer från en etnisk minoritet, inte kan få någon vård. Det är möjligt att det finns vård i landet, men alla har inte tillgång till vården. När det gäller barn, där ribban ska vara lägre, kan man väl åtminstone säga att barnen ska ha rätt till vård, inte bara tillgång till vård?

När det gäller uppföljning av de barn som har avvísats har faktiskt statsrådet gett löfte i en frågestund här om att de svårt sjuka barn som har avvísats ska följas upp. Men nu kommer ministern och säger: Det går inte att följa upp de här barnen. Vi tänker inte göra det. Någonstans måste man väl ändå hålla de löften som man ger.

Fru talman! Jag vill ge statsrådet ett nytt huvudbry. I statsrådets egen hemby i Västerbotten träffade jag en apatisk kvinna som sköttes av sin man och svärmor. Visserligen var hon bara 22 år och inget barn. Däremot hade hon ett barn på 18 månader som i halva sitt liv saknat en mamma. Har denna kvinna som själv är som ett barn med blöjor och som måste ha sondmatning någon chans att bli behandlad på samma sätt som de apatiska barnen, det vill säga om regeringen fattar ett positivt beslut och ger dem uppehållstillstånd?

Anf. 91 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Anne-Marie Ekström har ställt väldigt många frågor till mig, och vi har haft många interpellationsdebatter. Det har oftast handlat om barn och barn i asylprocessen. För asylsökande barn generellt finns det verkligen ett väldigt starkt engagemang i Sverige. Sverige har faktiskt gjort ganska mycket på det här området. Vi har lyft fram barn i asylprocessen mer än något annat land. Det tycker jag är bra. Därmed ser vi också en rad olika problem. Vi har naturligtvis också ett ansvar i förhållande till andra länder att se till att man får samma fokusering på barn där.

När det gäller de apatiska barnen är väldigt mycket gjort, men här återstår oerhört mycket att göra. Det handlar om det förebyggande arbetet men också om att vi får en tydlig praxis på området. I det ärende som är överlämnat till regeringen kommer det att bli ett vägledande beslut. Sedan är det återigen myndigheterna som utifrån detta formar sin egen praxis. Regeringen kan inte gå in i varje enskilt ärende, men det blir något som man har som bas för att utforma praxis i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 92 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Tobias Krantz har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att värna den svenska statsförvaltningens integritet och oväld.

Tobias Krantz inleder sin interpellation med att konstatera att Arbetsmarknadsstyrelsen, Ams, är en av Sveriges viktigaste myndigheter. Det påståendet skriver jag gärna under på. Han refererar därefter två inlägg som Folkpartiet och Kristdemokraterna har gjort i debatten kring vilka politiska värderingar som olika arbets- och uppdragstagare inom Ams och landets högskolor påstås ha. Folkpartiets och Kristdemokraternas så kallade kartläggning av politisk inställning sägs visa att alltför många av dessa personer omfattar socialdemokratiska värderingar.

Låt mig inledningsvis understryka att frågan om politisk övertygelse i grunden är var och ens ensak. Den handlar därigenom om varje människas personliga integritet. Våra grundlagsregler om skydd i förhållande till det allmänna mot åsiktsregistrering visar att frågan är grundläggande i en demokrati. Jag tycker mot denna bakgrund att man ska vara mycket varsam när det gäller att hantera dessa frågor och framför allt att dra de slutsatser som Tobias Krantz försöker sig på.

Tobias Krantz jämför utnämningar av ledamöter i olika styrelser och nämnder med någon form av sannolikhetskalkyler. Det resonemanget skulle möjligen vara riktigt om man utsåg dessa personer genom att dra lott eller kasta tärning. Min åsikt är dock att valet av ledamöter till våra myndighetsstyrelser även fortsättningsvis ska ske utifrån förutsättningen att styrelsen, genom sin samlade kompetens, på bästa sätt kan genomföra det uppdrag som regeringen har gett den.

Riksdagens utredningstjänst har på Folkpartiets uppdrag, via olika offentliga informationskällor, tagit fram uppgifter om vilka personer som under åren 2001–2003 varit ordförande i statliga utredningar och dessa personers politiska hemvist. Materialet visar att för 75 % av dessa finns det inte någon partipolitisk bakgrund över huvud taget. Av de sammanlagt 265 offentliga utredningar som angivits har 18 % en ordförande med vad Folkpartiet definierar som en partipolitisk bakgrund inom socialdemokratin. Jag har mycket svårt att förstå Tobias Krantz våldsamma indignation över dessa siffror.

När det gäller regeringens utnämningsmakt så ingår den slutligen i arbetsuppgifterna för den parlamentariskt sammansatta kommittén (dir. 2004:96, Justitiedepartementet) med uppdrag att göra en samlad översyn av regeringsformen. Denna ska bland annat se över möjligheten att öka öppenheten vid tillsättningen av högre statliga tjänster. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2008.

Anf. 93 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Den svenska förvaltningsmodellen bygger på en tydlig rågång mellan politik och förvaltning. Tanken är att politiker ska bilda opinion, fatta beslut, stifta lagar och utfärda generella riktlinjer. Förvaltningen ska ägna sig åt att verkställa politiskt fattade beslut, tolka och precisera de riktlinjer som politikerna har lagt fram och fälla avgöranden i enskilda fall.

Syftet med den här modellen är att vi ska tillförsäkra medborgarna i Sverige en rättssäkerhet och rättstrygghet. Medborgarna ska veta att de kommer att bli objektivt, sakligt och neutralt bemötta i mötet med de olika myndigheterna. Det ska inte vara några partipolitiska sidoblickar som skapar problem för medborgarna att känna rättstrygghet.

Det här är en modell som har tjänat Sverige väl under väldigt lång tid. Det är en modell som också har haft en stor och bred politisk uppslutning i den svenska debatten. Men den här modellen hotas. Den raseras. Steg för steg pågår nu en konstitutionell omvälvning i Sverige. Om inget görs driver den omvälvningen Sverige i riktning mot en socialdemokratisk enpartistat.

Fru talman! Det finns i huvudsak tre hot mot den svenska förvaltningsmodellen som vi är vana vid att se den. Det handlar för det första om utnämningpolitiken, där rapport efter rapport, undersökning efter undersökning, studie efter studie visar på samma entydiga mönster.

Regeringen använder sin exklusiva utnämningsmakt till att utnämna sina egna kompisar till de höga tjänsterna i statlig förvaltning, i statliga bolagsstyrelser och i kommittéer och utredningar. Överallt i den statliga förvaltningen dominerar socialdemokrater på de ledande positionerna.

Ett av de senaste exemplen är att just inom Arbetsmarknadsstyrelsen, Ams, är samtliga höga chefer socialdemokrater.

Det handlar för det andra om den politiska myndighetspropaganda som blir allt viktigare. Under de senaste åren har vi sett ett antal fall. Skatteverket har bedrivit en politisk propagandakampanj. Naturvårdsverket har bedrivit en politisk propagandakampanj. Jag skulle kunna ge fler exemplen.

Detta innebär att gränsen mellan förvaltning och politik överträds. Detta är också ett led i att den svenska modellen successivt överges.

För det tredje handlar det om den omfattande statliga byråkratin. Sedan sekelskiftet har vi fått ett trettiotal nya myndigheter i Sverige. Antalet myndigheter ökar hela tiden.

En viktig orsak till att antalet myndigheter ökar är just att regeringen vill ha nya myndigheter som ska ägna sig åt politisk propaganda och opinionsbildning och att man vill ha nya reträttposter åt personer inom socialdemokratin som behöver nya jobb.

Fru talman! Tanken att vi ska ha en effektiv statlig förvaltning i medborgarnas tjänst håller på att sättas i fara. Väldigt många statstjänstemän runtom i Sverige gör ett fantastiskt jobb i dag, men de sviks av en politik som premierar lojalitet mot den politiska makten framför integritet, självständighet och oväld.

Statsrådets svar är mot den bakgrunden mycket egendomligt.

Att statsrådet har mage att antyda att Folkpartiet och Kristdemokraterna skulle ägna sig åt olaglig åsiktsregistrering! Det är fullständigt häpnadsväckande. Tänker statsrådet göra något åt dessa förmodade olagligheter som ledamöter av riksdagen ägnar sig åt och anmäla det så att vi får juridisk prövning?

Både folkpartister och kristdemokrater har i själva verket använt fullt officiella källor för att granska offentliga personer. Det får offentliga personer acceptera.

Vill statsrådet backa på detta ställningstagande? Det är en väldigt allvarlig anklagelse som statsrådet har riktat.

Anf. 94 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Inför den här interpellationsdebatten har jag ganska noga gått igenom de tidigare interpellationsdebatter som Tobias Krantz har haft i detta ämne. Jag vet inte om det har fallit på Tobias Krantz lott i den nya alliansen att granska den här frågan hela tiden.

De påstående som har sagts är de som ständigt återkommer i varenda interpellation. Tobias Krantz tycks leva efter devisen att om man upprepar en osanning tillräckligt många gånger blir den sann. Jag ställer inte upp på det resonemanget.

Tobias Krantz påstår att det sker en systematisk politisering av Myndighets-Sverige liksom av hela utredningsväsendet. Som jag sade i mitt inledningssvar visar en rapport som Tobias Krantz själv varit med att ta fram att 75 % av de utredningsordförande som har utnämnts inte hade någon koppling över huvud taget till det politiska systemet, vare sig socialdemokratisk eller borgerlig. De resterande 25 procenten hade det. Jag tycker att det är en ganska bra balans.

Det kan ju inte vara så att politiker är diskvalificerade att medverka i utvecklande av statsförvaltning eller i utredningsväsendet mot bakgrund av sina kunskaper. Jag vill bestämt hävda att även när någon har en politisk beteckning – det kan vara en folkpartist, en socialdemokrat eller en kristdemokrat – och får ett ordförandeskap någonstans görs bedömningen utifrån vad man kan och vad man kan tillföra verksamheten. Det kan jag stryka under med verklig tydlighet. Jag har själv varit med i några sådana processer inom mitt eget område där vi har utsett ordförande i myndigheter. Vi går då väldigt noga igenom vad ordförandena kan tillföra, vilken balans man kan ha i verksamheten och styrelsen så att man får en myndighet som fungerar väl gentemot generaldirektören och får en helhet med den sammansättning som är.

Vid återkommande resultat- och målstyrningsdialoger följer vi också upp detta. Vi har ett resonemang med generaldirektören om hur styrelsen har fungerat och hur ordföranden har fungerat gentemot generaldirektören och styrelsen i övrigt.

Påståendet att det är något slags gratifikation där man ger sina partivänner uppdrag är kanske något som Tobias Krantz skulle överväga att ta tillbaka.

Om man systematiskt ska titta igenom myndigheter och se var de har haft sitt politiska hemvist och använda det i en debatt som man har gjort gentemot Ams står jag fast vid mitt påstående. Om det ska användas och om man systematiskt ska gå igenom och se hur de hör samman kan jag inte se annat än att man använder det som en politisk kartläggning av varifrån tjänstemännen kommer.

När det gäller Ams är det väl en ganska stark kränkning gentemot hela tjänstemannasammansättningen att man skulle rekrytera chefer vidare i organisationen på politiska meriter. Jag vill hävda som min bestämda uppfattning att de tjänstemän som finns där rekryterar människor mot bakgrund av vilka kvalifikationer man behöver för att utföra sitt jobb och att det inte handlar om vilket politiskt hemvist man har. Det skulle aldrig falla mig in, om jag träffar en myndighetschef eller generaldirektör, att försöka lista ut hans eller hennes politiska tillhörighet när det gäller en utnämning för att försöka spåra hur det skulle påverka verksamheten.

Jag tycker att detta är en ganska olycksalig debatt.

Jag vill föra tillbaka den till där Tobias Krantz började. Det här har fungerat väl under många år. Jag tycker faktiskt att det fungerar väl nu också. Vi har en myndighetsstruktur och organisation i Sverige som vi ska vara stolta över. Det kan vi vara i fortsättningen också.

Anf. 95 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Jag konstaterar att statsrådet fortsätter att upprepa mycket allvarliga anklagelser. Jag hade önskat att statsrådet skulle hålla sig för god för det.

I själva verket måste offentliga personer, precis som jag sade tidigare, tåla att det som de har gjort officiellt och helt offentligt analyseras och granskas. Det tänker jag fortsätta att ägna mig åt.

Om statsrådet menar allvar med sina anklagelser borde han se till att pröva detta rättsligt.

I själva verket uttalades naturligtvis detta av statsrådet i ett försök att skylla över de återkommande överträdelser av regeringsformen som regeringen ägnar sig åt genom sin utnämningsspolitik.

Statsrådet återkommer till frågan om sannolikhetskalkyl. Han nämner det också i sitt interpellationssvar till mig. Han säger att det är viktigt att man ska kunna ha en politisk bakgrund om man ska kunna bli hög statlig chef, vara utredare eller sitta i statliga bolagsstyrelser. Det är självklart. Problemet är att det är bara om man har socialdemokratisk politisk bakgrund som det anses kvalificerande. Det är det vi ser i statistiken över bolagsstyrelser, utredare och höga chefer i den statliga förvaltningen. Överallt sitter det socialdemokrater.

Man måste ställa sig frågan: Är det sannolikt att kompetensen att leda statliga myndigheter, att vara ledare för statliga utredningar eller att sitta i statliga bolagsstyrelser och universitetsstyrelser bara finns hos socialdemokrater? Det är det som är den intressanta frågan.

Nu växer kritiken mot tendensen att vi får en alltmer politiserad förvaltning. Kritiken växer runtom i Sverige. Allt fler opponerar mot det som man uppfattar som socialdemokratisk maktarrogans, maktmissbruk och arrogans inför de lagar och regler vi har.

Jag tycker att det är mycket egendomligt att regeringen inte vill ta till sig kritiken. När jag ställer en fråga om hur man vill värna statsförvaltningens integritet och oväld ger regeringen inte några förslag på hur statsförvaltningens integritet och oväld ska kunna respekteras och hur man ska säkra ovälden och integriteten. Det finns inget svar på det i statsrådets svar på den interpellation som jag har ställt.

I stället finns bara motanklagelser mot mig och andra som har försökt granska den politiska makten i Sverige. Är statsrådet helt liknöjd? Finns det inga problem med den svenska statsförvaltningens integritet och oväld. Är statsrådet nöjd? Tänker regeringen inte göra någonting? All den massiva kritik som förekommit, alla dessa utredningar, rapporter och studier som har kommit under de senaste åren, har ni inte tagit intryck av detta?

I den centrala Arbetsmarknadsstyrelsen, där statsrådet säger att tillsättning ska ske efter kompetens och skicklighet, är samtliga höga chefer socialdemokrater. Är det bara en slump? Är det bara en slump att det överallt på ledande poster i den statliga förvaltningen är en dominans av

socialdemokrater? Får inte detta någonstans statsrådet att reflektera över att det kan finnas rätt god anledning att ifrågasätta och kritisera detta?

Vad tänker regeringen göra? Har regeringen några planer över huvud taget, eller har ni blivit totalt isolerade i bunkern på Rosenbad?

Anf. 96 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Är det någon som försöker hålla liv i debatten och trots allt är ganska ensam är det väl Tobias Krantz själv. Att det skulle vara ett våldsamt tryck och en våldsam debatt ute i samhället om detta har åtminstone inte jag märkt. Den som ständigt debatterar detta och har så gjort i flera år men tycks få väldigt få med sig är faktiskt Tobias Krantz själv. Han gör allt för att hålla liv i denna debatt med de underlag han själv presterar och tar fram för att försöka stödja det påstående han säger gäller.

Jag pekade på det som Tobias Krantz själv använde sig av, att utredningstjänsten har tittat på utredningsordförandena och att 75 % inte hade något politiskt hemvist. Jag kanske kunde få en kommentar till det, Tobias Krantz. Varför pekar ni inte på det i er rapport, att 75 % faktiskt inte har något politiskt hemvist? I stället ägnar ni all energi åt att dissekera den andra delen och försöka hitta linjer som passar in i det mönster som ni under lång tid drivit att det finns. Detta använder ni hela er tid åt.

Jag har tittat på de här rapporterna och påståendena. Många av dem går att dissekera sönder. Det är konstigt att den som varit statssekreterare i Moderata samlingspartiet vid något tillfälle plötsligt tappar sin partibe-teckning när man kommer in i den statliga förvaltningen. Då ramlar den bort. Socialdemokrater ramlar den på. Om man har funnits med någonstans någon gång blir det ett s-märke bakom, och då passar det in i mönstret. Jag har också läst diskussioner tidigare om högskoleväsendet där bland annat kristdemokraten Torsten Lindström pekat på det här.

Jag tar gärna debatten och diskuterar väldigt gärna detta ingående. Jag tycker dock att vi måste få något slags balans i debatten där man också tittar på denna del.

Det är väl inte så att den svenska statsförvaltningen på något sätt är i förfall. Det finns väl ingen kritik mot den på det sättet. Däremot kan den väl alltid bli bättre, och det strävar vi efter.

Det jag sagt om detta, och det sade jag på ett tidigt stadium, är att det finns vissa obalanser på några ställen. Det har vi erkänt. Jag har sagt det tidigare och kan säga det igen: När det gäller politiska utnämningar totalt sett kan vi se någon överbalans för dem som kommer från s-leden. Det sade jag tidigare. Bland dem som har politisk bakgrund finns det en viss övervikt för dem som har s-märkning; det kan jag tillkännage. Till och med statsministern har i en särskild diskussion som han förde sagt att han är beredd att medverka till att detta utjämnas.

Tittar vi på dem med näringslivsbakgrund kan vi se en stark övervikt för dem som har borgerliga sympatier. Det är alltså få fackliga som kommit in den vägen. Rekryteras det någon facklig från näringslivsdelen får denne omedelbart ett s-märke och faller då in i det mönster som Tobias Krantz ständigt försöker påvisa på det här området.

Är det någon som har politiserat detta är det väl Tobias Krantz själv, skulle jag vilja säga, som lägger all kraft i världen på att politisera hela

myndighetsstrukturen och försöka påvisa att det finns felaktigheter som skulle gå ut över statsförvaltningens oavhängighet.

Jag vill återigen hänvisa till detta: I de diskussioner och underlag som finns när myndighetschefer, styrelser och ordförande ska utnämnas gör man en väldigt noggrann avvägning för att få en myndighet som fungerar väl och kan utföra sina uppgifter på ett så bra sätt som möjligt. Det finns ingen anledning för regeringen att försöka verka på något annat sätt. Jag har allt intresse i världen av att se till att vi har myndighetsstrukturer som fungerar väl utifrån den uppgift myndigheten är satt att utföra.

Anf. 97 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Statsrådet påstår att jag skulle vara ensam i min kritik mot den socialdemokratiska regeringens sätt att utöva utnämningmakten. Den bedömningen tror jag nog att statsrådet är tämligen ensam om – om nu inte statsrådet anser att en majoritet av riksdagens ledamöter också är ensamma. En majoritet av riksdagen har vid flera tillfällen kritiserat regeringens utnämningsspolitik och också krävt att frågan om regeringens utnämningssmakt ska föras in i Grundlagsutredningen som nu är tillsatt. Detta har Socialdemokraterna varit motståndare till. Nu är den införd och ska tas upp i Grundlagsutredningen, och det är alldeles utmärkt.

Statsrådet försöker också få det till att detta är något slags teoretisk debatt utan vidare betydelse för medborgarna. Låt mig då bara få påminna statsrådet om de byggnadsarbetare, tror jag det var, i Nyköping som med hot om indragen a-kassa fick order att inställa sig vid en politisk demonstration i Stockholm för Socialdemokraterna. Detta är väl inte teori; detta är praktik, statsrådet! Så här går det till i Socialdemokraternas Sverige.

Sedan pekar statsrådet på att det skulle vara felaktigheter i exempelvis den undersökning som gjorts om partitillhörigheten hos statliga utredare. Jag vill bara poängtera att denna har gjorts av riksdagens utredningstjänst, som ju statsrådet och hans partikamrater annars ofta hänvisar till som föredömen och som jag också tycker gör ett bra jobb. Menar statsrådet att riksdagens utredningstjänst inte kan sitt jobb? Det är i så fall en mycket intressant synpunkt som borde föras vidare ordentligt.

Vidare anklagar statsrådet mig för att ägna mig åt politisering av statsförvaltningen, men det är ju statsrådet som sitter i regeringen och som bär ansvar för den svenska statsförvaltningen. Det gör inte jag; det är statsrådet som gör det.

Till sist tycker jag att den här debatten har gett ett besked: Regeringen tänker inte göra någonting åt de problem som finns inom statsförvaltningen. Nu har statsrådet ytterligare några minuter att tillbakavisa det påståendet. Ta den chansen, statsrådet!

Anf. 98 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag tänker ge beskedet till Tobias Krantz att så länge jag har ansvar för det fögderi jag har i regeringen, förvaltningspolitiken, kommer jag att fortsätta att jobba för att vi ska ha en statsförvaltning som fungerar så väl som möjligt och som ständigt blir bättre. Där ingår också att se till att vi har en bra utnämningsspolitik med en bra balans och där vi har företrädare som företräder staten och myndigheterna på bästa sätt. Vi ska ha en bra balans mellan olika politiska företrädare och också mellan

företrädare som har annan bakgrund. Vi ska använda de goda människor som finns på bästa sätt utifrån de förutsättningar vi har för att få en bra statsförvaltning. Det tänker jag fortsätta att jobba med.

De snedsitsar jag pekade på och också har redogjort för tidigare kommer vi att fortsätta att jobba med att rätta till för att få en bättre balans. Allt detta ligger i det här.

Jag har inte påstått att riksdagens utredningstjänst har lämnat felaktiga rapporter. Vad jag pekade på var att Tobias Krantz ägnar sig åt den lilla del i rapporten som passar honom. Att 75 % inte har en politisk bakgrund lämnar Tobias Krantz helt åt sidan och inriktar sig på den andra delen. Det är väl också att misshandera det material man har. Om man hela tiden har den inriktningen och inte bryr sig om hur helheten ser ut vill jag faktiskt fortsätta att påstå att Tobias Krantz syfte är en stark politisering för att försöka misskreditera regeringen och den myndighetsstruktur som vi arbetar med och försöker utveckla.

Allra sist vill jag bara säga att jag tänker fortsätta att jobba för att vi ska ha en bra statsförvaltning och en bra balans på de här områdena. Jag tycker att det finns bra förutsättningar för det. De snedsitsar som finns tänker vi fortsätta att jobba med så att vi får en ännu bättre sammansättning här.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2004/05:525 om utjämningsystemet inom LSS

Anf. 99 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Gunnar Axén har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att förändra utjämningsystemet inom LSS så att kommuner ska kunna få ersättning för hela kostnaden för platser inom LSS samt vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att antalet platser inom LSS inte ska minska på grund av att kommunerna är rädda för att få ett stort kostnadsansvar.

Inledningsvis vill jag, än en gång, klargöra att det från 2004 införda systemet för utjämning av LSS-kostnader inte har ändrat på några förutsättningar när det gäller insatser eller myndighetsutövning enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Systemet stöder inte en överflyttning av ärenden mellan kommuner eller att avtal om kostnadsansvar sägs upp. Det finns dessutom ingen bestämmelse i LSS som gör det möjligt för en kommun att flytta över ärenden till en annan kommun. Vill en person flytta till en annan kommun ska han eller hon enligt LSS ansöka om förhandsbesked i den tilltänkta inflyttningskommunen.

Kostnadsutjämningsystemet ger således inget stöd för att personer, som Gunnar Axén påstår, ”skyfflas mellan kommuner”. För att få en klar bild av hur vanligt det är att avtal sägs upp har Socialstyrelsen och länsstyrelserna i december förra året fått regeringens uppdrag att följa upp hur bestämmelsen om möjligheten att sluta avtal fungerar, vad som hänt med befintliga avtal och eventuella konsekvenser för den enskilde. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast i december i år.

Så till Gunnar Axéns frågor. Den schablonkostnad som används i LSS-utjämningsystemet är en genomsnittlig kostnad för varje LSS-insats per person i landet, vilket inte ska förväxlas med den faktiska kostnaden per person. Att vissa enskilda personer kan ha en faktisk kostnad som är högre eller lägre än schablonen är naturligt. Den faktiska kostnaden inkluderar bland annat skillnader i servicegrad och kvalitet, vilket inte ett utjämningsystem ska ta hänsyn till. Schablonkostnaden är ett riktvärde och inte någon maximal gräns för vad kostnaden per person kan vara. Schablonkostnaden kan därför aldrig bli en norm eller ett tak för vad insatser får kosta. En kommun kan anse att den inte får kompensation för en enskild person som har en insats som överstiger schablonkostnaden, men kommunen kan å andra sidan ha andra personer som får insatser som understiger schablonkostnaden. Utjämningsystemet ska ses som en helhet, och har kommunen generellt höga faktiska kostnader får den i allmänhet också bidrag från systemet.

Vid beräkning av kommunens standardkostnad, som avgör om kommunen ska få bidrag eller betala en avgift, tas nämligen även hänsyn till kommunens personalkostnader med ett så kallat personalkostnadsindex. Syftet med detta index är att kunna inkludera omfattningen av omsorgsbehovet som finns hos de personer som har insatser enligt LSS. Förenklat innebär det att om en kommun har personer som har omfattande omsorgsbehov och därmed höga kostnader beaktas även detta i utjämningsystemet. I de fall det finns avtal mellan en kommun och en annan vårdgivare gäller den avtalade ersättningen dem emellan, samtidigt som kommunen blir ersatt med den schablonkostnad som används i LSS-utjämningsystemet. Den som utför insatsen blir i detta fall inte lidande om ersättningen i LSS-utjämningsystemet understiger den avtalade ersättningen.

När det gäller Gunnar Axéns oro för att antalet platser inom LSS ska minska vill jag peka på det faktum att LSS är en rättighetslagstiftning. Den som uppfyller villkoren för de i lagen angivna insatserna har rätt till dessa. Beslut om insatser som går den enskilde emot kan överklagas. Insatserna ska anpassas till mottagarens individuella behov och den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över de insatser som ges. Av regeringens förslag till lagstiftning (prop. 1992/93:159) framgår att LSS inte är en detaljstyrande lag utan syftar till att definiera rättigheter för människor med funktionshinder. Kommuner och brukare ska tillsammans utforma stödet på bästa möjliga sätt. I första hand ska dessutom insatser erbjudas i hemkommunen.

Jag är medveten om att det finns kommuner som inte alltid rättar sig efter en dom som utdömts av en förvaltningsdomstol. Sedan riksdagen beslutade om möjligheten att utdöma en särskild avgift – en så kallad sanktionsavgift – av en kommun som underlåter att verkställa en gynnande dom inom en skäligen tidsram, har antalet ej verkställda domar minskat.

Anf. 100 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Jag känner kommunministern som en konstruktiv och prestigelös person. Därför hyser jag en förhoppning om att vi kommer att få en ändring till stånd även om interpellationssvaret fortfarande försvårar det rådande systemet och dess brister.

När det underlag som ministern begärt in från Socialstyrelsen och länsstyrelserna står klart kommer det säkert att framgå tydligt att utjämnningen inom LSS har drabbat ett antal, företrädesvis mindre, kommuner. Ministern fokuserar på att LSS är en rättighetslagstiftning och att alla berörda personer har rätt till det stöd som de har behov av. Men det är ju inte det som frågan egentligen handlar om. Det här handlar främst om personer som tidigare har boende och stöd i en annan kommun än den ursprungliga hemkommunen.

För de här personerna har hemkommunen genom avtal med den nya boendekommunen betalat för personers boende och stöd. När det nya utjämningsystemet infördes har många av de ursprungliga hemkommunerna sagt upp sina avtal och det fulla kostnadsansvaret har övergått till den nya boendekommunen.

För de kommuner som har satsat på en högkvalificerad omsorg för personer med multihandikapp, kommunikationshandikapp, har det här lett till att de i dag står med dryga kostnader som de inte får full ersättning för via utjämningsystemet. På Mo Gård i Finspång, som har ett högkvalificerat boende för just de här personerna, kostar servicen mellan 4 000 och 5 000 kr per dygn. Samtidigt är ersättningen via utjämningsystemet 2 000 kr per dygn. Nya siffror visar att det här kan komma att kosta Finspångs kommun 35 miljoner till 40 miljoner kronor per år.

Kommunförbundet i Dalarna har uppmanat kommunerna att säga upp sina avtal, vilket de också har gjort. Hedemora befinner sig nu i en liknande situation som Finspång med höga kostnader som är mycket betungande för en sådan mindre kommun. Gagnefs kommun tillhör också de drabbade. Sorsele och Umeå strider om kostnadsansvaret efter ett brutet avtal och har till och med dragit frågan inför domstol. Kommunerna i Gävleborg har uppvaktat Finansdepartementet och pekat på samma problem utan att få gehör för sina synpunkter. Vad det handlar om är ett litet antal mindre kommuner som har satsat på kvalificerat boende för de här personerna och som nu står med stora kostnader utan att få dem täckta av utjämningsystemet.

Ministern hävdar att de personer som är berörda i första hand ska få sina insatser i hemkommunerna. Men för det första löser inte det den nu uppkomna situationen. För det andra visar det argumentet en oförståelse för att det här handlar om personer med ett mycket stort stödbehov som kräver hög kompetens och som det är omöjligt för en liten kommun, med kanske bara en person som har stödbehov, att ordna på ett bra sätt på egen hand. I stället är det den lilla enskilda människan som hamnar i kläm. Det vore kanske bättre om ansvaret för den frågan inte i första hand sågs som ett ansvar för kommunministern utan som ett ansvar för socialministern. Det kanske finns en större förståelse på det departementet för de här personernas alldeles särskilda behov.

På lång sikt kommer utjämningsystemet att leda till att kommuner inte inte vågar satsa på mer avancerade boenden för de här personerna eftersom de inte får full ersättning för sina faktiska kostnader. Det blir i stället enklare, billigare lösningar där man inte kan ge det stöd och den livskvalitet som de här människorna har behov av och rätt till. På lång sikt är det säkert bättre med en statlig finansiering av LSS fullt ut, något som också ministrarnas partikamrater i Östergötland har insett och tagit ställning för. Ordföranden i partidistriktet säger: Fler och fler riksdagsle-

damöter som har lite förankring på hemmaplan i kommunerna ser ju att det springer i väg med kostnaderna och tar en större del av kommunens budget i anspråk och att de statliga pengarna inte räcker. När det här går upp även för kommunministern hoppas jag trots allt på att vi får en ändring till stånd.

Prot. 2004/05:120

13 maj

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 101 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag har anmält mig till den här debatten just för att jag ser den utsatta människan i det här. Gunnar Axén tar exemplet Mo Gård i Finspång i Östergötland. Också jag kommer från Östergötland och känner väl till förhållandena där. Jag har varit där ett antal gånger och följt verksamheten. Det är ett väldigt bra exempel. Vi har många bra system i det här landet, som vi är tacksamma och glada för. Men när systemen blir system där man missar att det finns viktiga värden som står på spel måste vi bli uppmärksamma och se att systemen faktiskt är till för människorna och inte bara mellan organisationer som kommuner och stat.

När vi tar exemplet med Mo Gård i Finspång är det fråga om multi-handikappade personer. Det är människor som får en fristad. Jag vill berätta om de miljöerna nu. Det är väldigt få som känner till vilka miljöer det egentligen handlar om. De är i flera avseenden oerhört anpassade till de här människornas behov. De är anpassade till att man kanske varken kan se eller höra eller uttrycka sig, att man inte kan röra sig själv och så vidare. Det är alltså fråga om unika möjligheter som inte finns på andra ställen.

Nu råkar dessa miljöer i vissa fall finnas i små kommuner, och där blir det sårbart för den enskilde. Hur kan man låta dessa människor, som redan är utsatta i samhället på grund av sina olika handikapp, få känna att de inte är välkomna att flytta till en kommun? Den känslan är också en känsla som har att göra med människovärdet.

I Finspång är det ungefär 2 000 kr i förlust per individ per boende, skulle man kunna säga, i dessa miljöer. Det är miljöer där kompetensen finns, och där personal med tanke och sinne för dessa människor finns och så vidare. Det är samlat just i arbetsgrupper runt dem. De gör förluster varje dygn, trots att de kämpar hårt för att dessa människor ska ha det bra. Då är det fel på systemet. Om man där börjar ifrågasätta verksamheten därför att den kostar för mycket, då är det fel på systemet. Dessa verksamheter finns nämligen inte i de boendes hemkommuner. Och visst vill vi att alla människor i vårt land ska kunna flytta till olika kommuner om de vill det och känna sig välkomna.

Jag skulle verkligen önska att ministern på allvar tog sig an den situation som har uppstått på flera håll, så att folk inte ska känna att de inte kan få leva, bo och verka i den miljö som de så väl behöver och som finns på bara ett fåtal platser i landet.

Anf. 102 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag vill inledningsvis säga att jag tar den här frågan på allra största allvar. Gunnar Axén påpekade att jag skulle komma till insikt om problemen i fråga om detta. Jag kan säga att det har vi. Bekymret är bara att det inte finns någon optimal lösning som löser alla de problem som finns. I alla debatter tenderar det att bli en blandning av utjämnings-

systemet och reformen i dess helhet och de sidor som tillhör Berit Anderssons ansvarsområde.

Utjämningsystemet kom till av de skäl som interpellanten nämnde, nämligen att före utjämningsystemets införande kunde kostnaden per person i en kommun variera mellan 400 och 6 000 kr för LSS beroende på hur strukturen såg ut och vilken historik som fanns av sådana olika verksamheter. Finspång är en, men det finns ett antal andra kommuner i landet också som har haft denna verksamhet. Utjämningsystemet var till för att utjämna dessa skillnader så att det blev rimligt för de kommuner som hade mycket verksamhet. Man skulle väga in dessa faktorer i detta.

När det gällde systemet i sig sades det ingenting om de andra parametrarna som gällde och att man faktiskt hade kostnadsansvar för vistelse för kommuninvånare i annan kommun för god vård. Det skulle inte på något sätt upphävas av detta.

Detta måste falla tillbaka lite grann på de politiskt valda i de kommuner som tar chansen och säger upp avtal och liksom lämnar sina kommuninvånare i sticket genom att säga att detta får den kommun som personen i fråga befinner sig i stå för.

Detta tycker jag är en debatt som man skulle ägna sig lite grann åt, alltså var känslan för dessa personer finns när de hanteras på detta sätt. Den frågan tycker jag också ska ställas i detta sammanhang.

Sedan vet vi inte hur stor omfattningen är. Det är precis därför som Socialdepartementet har bett Socialstyrelsen att titta på detta. Gunnar Axén och Yvonne Andersson pekar på att en massa avtal sägs upp. Men vi har ingen uppgift om i vilken omfattning det sker. Att det har skett på några ställen vet vi. Men i vilken omfattning som det har skett ska Socialstyrelsen leverera in uppgifter till oss om.

Ett antal partikamrater till mig och andra från Gävleborg gjorde en uppvaktning om detta, och vi hade en väldigt bra diskussion om det. Man pekade också på att det har en stor betydelse vilket basår som man utgår från när man gör denna avstämning och utjämning. Där kan det skilja väldigt mycket beroende på vilket basår man använder när det gäller hur förändringen har skett i den enskilda kommunen.

Vi har bett Statistiska centralbyrån att titta på detta och återkomma om hur detta eventuellt skulle kunna utjämnas mellan åren för att man ska få en bättre utjämning däremellan. Detta faller tillbaka på personalkostnadsindex som finns som en parameter i detta utjämningsystem. Där överväger vi just nu om man ska kunna göra vissa justeringar i detta.

Sedan finns den enkla lösningen, som dessvärre också mina partivänner i Östergötland har gjort, nämligen att säga att man ska låta staten ta över detta, så blir det frid och fröjd.

Detta är väldigt komplicerat. Den devisen har även Kommun- och Landstingsförbunden, eller Sveriges Kommuner och Landsting som det nu heter, drivit på ett ganska enkelt sätt och tyckt att man då slipper den här frågan.

Grundtanken var att den vård som skedde ute i kommuner skulle finnas väldigt nära. Vi talar om behovet av en decentraliserad beslutsordning, där de som sitter längst ut skulle kunna avgöra vårdbehovet och göra de bästa insatserna på bästa sätt. Det är det som ligger bakom hela diskussionen, att det faktiskt skulle finnas där.

Det är väl ingen som tror – inte heller de som deltar i denna debatt – att man bara kan skicka över notan till staten, så betalar staten precis vad det kostar, och sedan verkställer kommunerna detta. Det är en alldeles för enkel process, och den vill jag sticka hål på direkt. Det är inte det som det handlar om. Då blir det ett väldigt komplicerat system där någon annan ska gå in. Och jag tror inte att staten är bättre skickad än kommunerna att sköta detta i det här fallet.

Anf. 103 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Jag håller med kommunministern om att de kommuner som har sagt upp dessa avtal givetvis borde ställas till svars. Men samtidigt handlar detta om människor som redan är väldigt utsatta och som inte har möjlighet att ställa sina hemkommuner till svars på allvar. Det är en liten grupp som har ett väldigt stort vårdbehov.

Jag tycker att vi har ett särskilt ansvar för att se till att de också får den vård och det stöd som de har rätt till.

Det kanske inte finns någon optimal lösning. Men jag beklagar ändå att kommunministern så lättvindigt avfärdar idén om att så att säga lägga över detta och göra en statlig finansiering av det.

Tanken är förvisso god, att vårdbehovet kanske bäst kan utvärderas eller avgöras nära den enskilda berörda personen. Men samtidigt handlar det kanske om några få personer i olika kommuner, där kommunerna inte har denna kompetens. Det handlar också om att finansiera vårdboende eller stödboende där man kan få ihop den nödvändiga kompetensen för att hjälpa dessa personer. Det fungerar inte alltid bäst i den egna hemkommunen. Då måste man kunna titta på lösningar med särskilda boenden för dessa personer, eller fristäder, som Yvonne Andersson sade tidigare. Och då fungerar bevisligen inte dagens utjämningsystem, utan ett antal kommuner som har varit föregångskommuner och som har satsat på kvalificerat boende för dessa personer står i dag med dryga kostnader. Det kommer sannolikt att avskräcka andra kommuner från att våga satsa på liknande stödformer i framtiden. Detta är givetvis en risk på lång sikt också.

Vi kan lära oss av andra länder. I Norge har man ett system med en regional finansiering av den här typen av boende. Man har insett att man inte kan klara detta på egen hand på lokal nivå utan att man behöver arbeta över ett större område för att finansiera dessa vårdboenden och få dem att fungera på ett bra sätt.

Jag hoppas verkligen att kommunministern när denna utvärdering är gjord tittar på den och faktiskt vågar överväga om det ändå inte skulle vara en möjlighet att införa en statlig finansiering av LSS. Det kanske inte är en optimal lösning det heller, men den är sannolikt bättre än det som gäller i dag.

Anf. 104 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag tror att det finns ett intresse hos statsrådet att faktiskt göra något åt detta. Det som jag kan känna är lite svårt är att vi talar om en utvärdering. Jag tror att detta hastar. Just nu har nämligen en oro spridit sig till dessa människor och deras närstående. Den är väldigt utbredd. Helt plötsligt har många som ändå har varit väldigt trygga i det system

som vi har i vårt land blivit oroliga över vad som händer och vad som ska hända.

Det är dessutom fel att kalla detta enbart för vård. Det är det inte. Detta handlar om vård. Det handlar om dygnsomsorg. Det handlar om utbildning – hela särskoleverksamheten för dessa människor. Det handlar om kultur- och fritidsverksamhet för dessa människor.

Bland de få ställen som finns i vårt land kan man ta Mo gård som tekniskt är en otroligt avancerad verksamhet, inte bara organisatoriskt med alla olika professioner som är inne i verksamheten utan också rent tekniskt med alla hjälpmedel som behövs för att det ska fungera. Därför är det oerhört viktigt att se till helheten.

Jag är rädd att många kommunpolitiker och andra politiker i vårt land inte känner till innebörden i den här verksamheten när det gäller alla de olika aspekterna. Därför tror jag att det är väldigt viktigt att kunna hitta ett sätt att lugna ned sig på området. I stället gäller det att med hast titta på om det här kan få bli en fristad. Det gäller ju de allra mest utsatta i samhället. De har inte en chans till ett meningsfullt liv utan att få den här oerhört komplexa miljön där allt hänger ihop, hör ihop.

Jag skulle önska att vi, i sättet att bland annat bygga upp system, något som är väldigt lovvärt på många områden, också i de fall där det blir extra känsligt funderar på hur vi räddar dem som i sämsta fall kan hamna mellan stolarna.

Anf. 105 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Inledningsvis vill jag säga att det gläder mig att Yvonne Andersson tror att jag tänker ägna mig åt det här och också göra något åt det. Det är helt korrekt uppfattat. Jag har faktiskt under min korta statsrådsperiod ägnat mig en hel del åt LSS och det utjämningsystemet. I högsta grad är det, tycker jag, en av de viktigaste sakerna att just se till att det här fungerar på ett bra och tillfredsställande sätt. Men det innebär inte att man omedelbart kan kasta sig över en annan lösning.

I samband med ett ganska långt utredande och en ganska lång debatt valdes ändå ett system av precis det skäl som jag tidigare nämnde – jag ska inte upprepa det. Tanken med hela utjämningsystemet är att precis det som Yvonne Andersson säger ska vägas in, nämligen att vi så att säga har en ojämn verksamhet i vårt land. I vissa kommuner kostar det mer på grund av att det har funnits en tradition, en kultur, med bra verksamheter. Meningen är att de här verksamheterna ska kunna fungera bra även fortsättningsvis, att de som bor där ska kunna känna trygghet och att de kostnader som man drabbas av jämnas ut och betalas lika av alla utifrån hur det ser ut, utifrån den egna grundkommunen.

Om anhöriga känner sig väldigt besvärade i en sådan situation och den här delen ifrågasätts från hemkommunen borde man, tycker jag, ställa de politiker till svars som säger upp avtalet och fråga: Vad har de för människosyn, och hur behandlar de dem som är i behov av detta när ett avtal sägs upp och den andra kommunen anses kunna betala fastän det tydligt framgår av både lagstiftningen och den proposition som är skriven att utjämnningen i sig inte ändrar det förhållande som är? Det är väl *en* viktig sak att peka på.

Anledningen till att vi har bett Socialstyrelsen titta på detta och anledningen till att Statistiska centralbyrån har gjort det är att vi vill ha ett

bättre underlag just därför att vi är beredda att också ingripa och göra justeringar här. Systemet fungerar inte optimalt som det nu är – det är jag den förste att skriva under på – så vi måste ha ett system som fungerar bättre.

Ett problem finns här, och det nämnde vi redan när vi skrev propositionen. Vi sade att vi ska utvärdera detta väldigt noga. Systemet har varit i gång i drygt ett år, sedan den 1 april 2004. Men vi har fortfarande inte fått in uppgifter om kostnadsfördelningen, om kostnadsutvecklingen, under år 2004. Också det är en viktig parameter när det gäller att se hur det hela fallit ut. När vi har de uppgifterna och när vi har underlaget från Socialstyrelsen och SCB ska vi ordentligt titta på hur det här kan förfinas och hur det som finns kan bli bättre.

Samtidigt är detta med de kommuner som säger upp avtal viktigt, som jag tidigare sade. Jag tycker att det där är ett stort ansvar. Vad man egentligen medvetet gör är ju att man skjuter sönder det system som finns därför att man tror att det finns en annan lösning som innebär att man slipper kostnaden. Ingen kommer att slippa kostnaden för detta. Vi ska ha en bra vård för de här människorna, och det kommer att kosta pengar. Det handlar bara om hur vi rättvist fördelar kostnaden så att alla är med och betalar det man faktiskt ska göra. Där tycker jag inte att man ska ge vika en enda millimeter.

Gunnar Axén nämnde ett exempel från Norge, Ja, i Norge har man varit väldigt snabb med sina olika lagstiftningar. Man var också väldigt snabb med att förstatliga sjukvården – kanske för snabb, för nu finns det en ny diskussion om att det här nog borde ligga på en annan nivå eftersom det inte blev riktigt bra.

Skillnaden mellan Sverige och Norge är, skulle jag vilja säga, att Norge har väldigt små kommuner. Därför har det varit nästan omöjligt med en sådan här reform för kommunernas del. I Norge är det riktigt små kommuner, så där har mellannivån varit ganska naturlig. Egentligen hade vi tidigare så också i Sverige. Det var ju landstingen som tidigare balanserade det här. Men just av det skäl som jag nämnt – vi tyckte att detta skulle ligga närmare, att de som fattar besluten skulle kunna ta dessa nära den som behöver vård för att få de rätta besluten – var kommunen bättre skickad att göra det här. Där fanns det en ganska bred samstämmighet, åtminstone inledningsvis när diskussionen fördes om detta.

Ska man ha en annan nivå som betalar och peka på det där är det en ganska stor fråga som man inte bara kan kasta sig in i omedelbart i tron att det blir bättre. Jag skulle i stället vilja fortsätta med att bearbeta och förbättra systemet så att vi får ett system som fungerar så bra att ingen ska behöva känna sig klämd här och drabbas av en onormalt hög kostnad utifrån de förutsättningar man har.

Anf. 106 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att kommunministern uttrycker ett så starkt engagemang, en så stor förståelse, för den problematik som finns och också uttalar så goda och höga ambitioner när det gäller att få detta att fungera på ett bra sätt.

Jag ska bara göra en kommentar och säga att jag inte tror att det är så enkelt att man bara genom att införa ett nytt finansieringssystem har löst alla problem. Jag vill också vända mig mot att ministern så enkelt avfär-

dade den möjligheten tidigare i debatten här. Man bör ändå titta på det här som *en* möjlighet bland kanske flera.

Jag hoppas att den debatt vi nu haft leder till att ministern lägger ned ännu mer energi i frågan, och jag ser fram emot den utvärdering som ska göras. Förhoppningsvis leder den till att problemen får en lösning. Kan detta sedan skyndas på så att frågan får en skyndsam lösning skulle jag – och säkert många med mig – vara väldigt glad och tacksam.

Anf. 107 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag vill bara här direkt deklarerera för Yvonne Andersson och Gunnar Axén att jag inte har någon som helst ambition att hålla tillbaka justeringar som behöver göras för att få ett bättre system, utan vi kommer att skyndsamt arbeta med detta. När vi har det underlag som jag pekade på kommer vi att titta på hur vi kan justera så att vi får ett bättre system. Jag behöver egentligen inte säga så mycket mer, för jag tror att vi har förstått varandra ganska väl i den här debatten. Den har varit bra, tycker jag.

Allra sist: Detta med att byta nivå som ska betala är ganska komplicerat. Vi har en praxis som, tycker jag, är väldigt viktig, nämligen att den som beslutar också har betalningsansvaret. Ska det flyttas blir det problem. Man kan ju inte ha en nivå som bestämmer storleken på omsorgen och en annan som betalar. Det skulle säkert då ganska snart spåra ur med tanke på den praxis vi har, utan det måste finnas en följsamhet här – något som jag också tror att det är väldigt viktigt att peka på.

Vi lägger, som sagt, ned energi på detta, för vi ska ha ett system som fungerar väl.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2004/05:102 till finansutskottet

15 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Motioner
med anledning av skr. 2004/05:152 Insatser för narkotikabekämpning
utifrån regeringens narkotikahandlingsplan
2004/05:So35 av Ingrid Burman m.fl. (v)
2004/05:So36 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)
2004/05:So37 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)

Skatteutskottets betänkande
2004/05:SkU30 Sparandedirektivet och kontrolluppgifter, m.m.

Utrikesutskottets betänkande
2004/05:UU11 Sveriges politik för humanitärt bistånd

16 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 13 maj

2004/05:586 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Fallet Maarouf

2004/05:587 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Jens Orback
Fallet Maarouf

2004/05:588 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
Fallet Maarouf

2004/05:589 av *Anna Lilliehöök* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Förtidspensioneringarna

2004/05:590 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Lena
Sommestad
Sverige och valjakt

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 24 maj.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 maj

2004/05:1607 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Ripjakten

2004/05:1608 av *Luciano Astudillo* (s) till försvarsminister Leni Björk-
lund

Kontakter med försvarsmakten i Colombia

2004/05:1609 av *Michael Hagberg* (s) till statsrådet Lena Sommestad
Utsläpp från den kärntekniska anläggningen i Sellafield

2004/05:1610 av *Per Bill* (m) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Heby

2004/05:1611 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till statsrådet Ulrica Mes-
sing

En väl fungerande tågtrafik i hela landet

Prot. 2004/05:120
13 maj

2004/05:1612 av *Eva Arvidsson* (s) till statsrådet Jens Orback
Social ekonomi

2004/05:1613 av *Lennart Gustavsson* (v) till statsrådet Ibrahim Baylan
Tidigare betyg

2004/05:1614 av *Tobias Billström* (m) till statsrådet Lena Sommestad
Miljökonsekvensbeskrivning i samband med stängningen av Barsebäck

2004/05:1615 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Ungdomsarbetslösheten i landet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 maj.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 13 maj

2004/05:1506 av *Berndt Ekholm* (s) till försvarsminister Leni Björklund
Svensk militärattaché i Israel

2004/05:1508 av *Ewa Björling* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Strategi mot terrorism

2004/05:1580 av *Kaj Nordquist* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Antidiskrimineringsklausuler vid offentlig upphandling

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 maj.

19 § Kammaren åtskildes kl. 14.08.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 7 §
anf. 41 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 86 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Svar på interpellation 2004/05:527 om folkbildningen	1
Anf. 1 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	1
Anf. 2 HÅKAN LARSSON (c).....	2
Anf. 3 TOBIAS KRANTZ (fp).....	3
Anf. 4 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	4
Anf. 5 HÅKAN LARSSON (c).....	5
Anf. 6 TOBIAS KRANTZ (fp).....	6
Anf. 7 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	6
Anf. 8 HÅKAN LARSSON (c).....	7
Anf. 9 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	8
4 § Svar på interpellation 2004/05:540 om statsbidrag till studieförbunden	8
Anf. 10 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	8
5 § Svar på interpellation 2004/05:537 om kvalificerad yrkesutbildning	9
Anf. 11 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	9
Anf. 12 KARIN GRANBOM (fp).....	10
Anf. 13 SOLVEIG HELLQUIST (fp).....	11
Anf. 14 LISELOTT HAGBERG (fp).....	12
Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd).....	13
Anf. 16 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	14
Anf. 17 KARIN GRANBOM (fp).....	15
Anf. 18 SOLVEIG HELLQUIST (fp).....	16
Anf. 19 LISELOTT HAGBERG (fp).....	16
Anf. 20 YVONNE ANDERSSON (kd).....	17
Anf. 21 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	18
Anf. 22 KARIN GRANBOM (fp).....	19
Anf. 23 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	19
6 § Svar på interpellation 2004/05:545 om kriminalvårdens ekonomi.....	19
Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	19
Anf. 25 KARIN GRANBOM (fp).....	20
Anf. 26 JOHAN PEHRSON (fp).....	21
Anf. 27 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	22
Anf. 28 KARIN GRANBOM (fp).....	23
Anf. 29 JOHAN PEHRSON (fp).....	24
Anf. 30 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	25
Anf. 31 KARIN GRANBOM (fp).....	26
Anf. 32 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	26
7 § Svar på interpellation 2004/05:546 om polisens ekonomi.....	27
Anf. 33 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	27
Anf. 34 TORKILD STRANDBERG (fp).....	28
Anf. 35 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	29

Anf. 36	JOHAN PEHRSON (fp)	29
Anf. 37	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	31
Anf. 38	TORKILD STRANDBERG (fp)	32
Anf. 39	HILLEVI ENGSTRÖM (m)	33
Anf. 40	JOHAN PEHRSON (fp)	33
Anf. 41	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	34
Anf. 42	TORKILD STRANDBERG (fp)	35
Anf. 43	BEATRICE ASK (m)	36
Anf. 44	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	36
Anf. 45	BEATRICE ASK (m)	37
Anf. 46	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	37
8 §	Svar på interpellation 2004/05:552 om anslag till domstolarna	38
Anf. 47	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	38
Anf. 48	JAN ERTSBORN (fp)	39
Anf. 49	JOHAN PEHRSON (fp)	40
Anf. 50	HILLEVI ENGSTRÖM (m)	41
Anf. 51	BEATRICE ASK (m)	41
Anf. 52	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	42
Anf. 53	JAN ERTSBORN (fp)	43
Anf. 54	JOHAN PEHRSON (fp)	44
Anf. 55	HILLEVI ENGSTRÖM (m)	45
Anf. 56	BEATRICE ASK (m)	45
Anf. 57	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	46
Anf. 58	FÖRSTE VICE TALMANNEN	46
Anf. 59	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	46
Anf. 60	JAN ERTSBORN (fp)	47
Anf. 61	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	48
9 §	Svar på interpellation 2004/05:556 om ekonomin i åklagarväsendet	48
Anf. 62	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	48
Anf. 63	JOHAN PEHRSON (fp)	49
Anf. 64	BEATRICE ASK (m)	50
Anf. 65	HILLEVI ENGSTRÖM (m)	51
Anf. 66	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	52
Anf. 67	JOHAN PEHRSON (fp)	53
Anf. 68	FÖRSTE VICE TALMANNEN	53
Anf. 69	JOHAN PEHRSON (fp)	53
Anf. 70	BEATRICE ASK (m)	54
Anf. 71	HILLEVI ENGSTRÖM (m)	55
Anf. 72	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	55
Anf. 73	JOHAN PEHRSON (fp)	56
Anf. 74	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	57
Anf. 75	FÖRSTE VICE TALMANNEN	57
10 §	Svar på interpellation 2004/05:550 om de apatiska barnens sjukdomstillstånd	57
Anf. 76	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	57
Anf. 77	MARITA ARONSON (fp)	58

Anf. 78 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	59
Anf. 79 MARITA ARONSON (fp).....	60
Anf. 80 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	61
Anf. 81 MARITA ARONSON (fp).....	62
Anf. 82 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	63
11 § Svar på interpellation 2004/05:551 om avvisning av	
apatiska barn.....	63
Anf. 83 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	63
Anf. 84 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	64
Anf. 85 ULRIK LINDGREN (kd).....	65
Anf. 86 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	66
Anf. 87 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	67
Anf. 88 ULRIK LINDGREN (kd).....	68
Anf. 89 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	69
Anf. 90 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	70
Anf. 91 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	70
12 § Svar på interpellation 2004/05:516 om den svenska	
statsförvaltningens integritet och oväld	71
Anf. 92 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	71
Anf. 93 TOBIAS KRANTZ (fp)	71
Anf. 94 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	73
Anf. 95 TOBIAS KRANTZ (fp)	74
Anf. 96 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	75
Anf. 97 TOBIAS KRANTZ (fp)	76
Anf. 98 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	76
13 § Svar på interpellation 2004/05:525 om	
utjämningsystemet inom LSS	77
Anf. 99 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	77
Anf. 100 GUNNAR AXÉN (m).....	78
Anf. 101 YVONNE ANDERSSON (kd).....	80
Anf. 102 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	80
Anf. 103 GUNNAR AXÉN (m).....	82
Anf. 104 YVONNE ANDERSSON (kd).....	82
Anf. 105 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	83
Anf. 106 GUNNAR AXÉN (m).....	84
Anf. 107 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	85
14 § Hänvisning av ärende till utskott.....	85
15 § Bordläggning.....	85
16 § Anmälan om interpellationer.....	86
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	86
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	87
19 § Kammaren åtskildes kl. 14.08.....	87

Prot. 2004/05:120
13 maj

Elanders Gotab, Stockholm 2005